

GMINNY PROGRAM
REWITALIZACJI
GMINY RADZIŁÓW

Radziłów, 2023

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY RADZIŁÓW

Autorzy:

Program Rewitalizacji został stworzony dzięki współpracy i zaangażowaniu różnych grup społecznych. Głównymi twórcami programu są mieszkańcy oraz władze Gminy Radziłów, którzy odegrali kluczową rolę w całym procesie. Ich aktywny udział w badaniach, spotkaniach i konsultacjach stanowił fundament powstania i kształtowania programu rewitalizacji.

Opracowanie:

Idenea Consulting sp. z o.o.
ul. M. C. Skłodowskiej 3 lok. 63
15-094 Białystok
www.idenea.pl

Spis treści

1. Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy	5
1.1. Obszar społeczny	8
1.2. Obszar gospodarczy	16
1.3. Infrastruktura techniczna i przestrzenno-funkcjonalna	22
1.4. Uwarunkowania przestrzenne	26
1.5. Środowisko	27
2. Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Radziłów	28
2.1. Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji	28
2.2. Delimitacja obszaru zdegradowanego – analiza wskaźnikowa	30
2.2.1. Sfera społeczna	30
2.2.2. Sfera gospodarcza	34
2.2.3. Sfera środowiskowa	36
2.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	38
2.2.5. Sfera techniczna	41
2.2.6. Podsumowanie	44
3. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji	45
3.1. Obszar zdegradowany	45
3.2. Obszar rewitalizacji	47
4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji, cele rewitalizacji i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, potencjały	50
4.1. Sposób analizy	50
4.2. Podobszar: Radziłów	50
4.3. Podobszar: Słucz	58
4.4. Potencjały obszaru rewitalizacji	63
5. Wizja obszaru	65
6. Cele i kierunki działań	67
7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	69
7.1. Przedsięwzięcia podstawowe	69
7.2. Przedsięwzięcia uzupełniające	91
8. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	93
8.1. Mechanizmy integracji	93
8.2. Komplementarność	93

9. Szacunkowe ramy finansowania Gminnego Programu Rewitalizacji wraz ze źródłami finansowania.....	101
10. Opis struktury zarządzania.....	104
11. System monitoringu i oceny gminnego programu rewitalizacji	106
12. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji	111
13. Opis powiązań gminnego programu rewitalizacji.....	114
14. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko.....	118
15. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach.....	118
16. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	119
Spis tabel:	120
Spis rysunków:	120
Spis wykresów:	121

Załącznik 1. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych – Radziłów

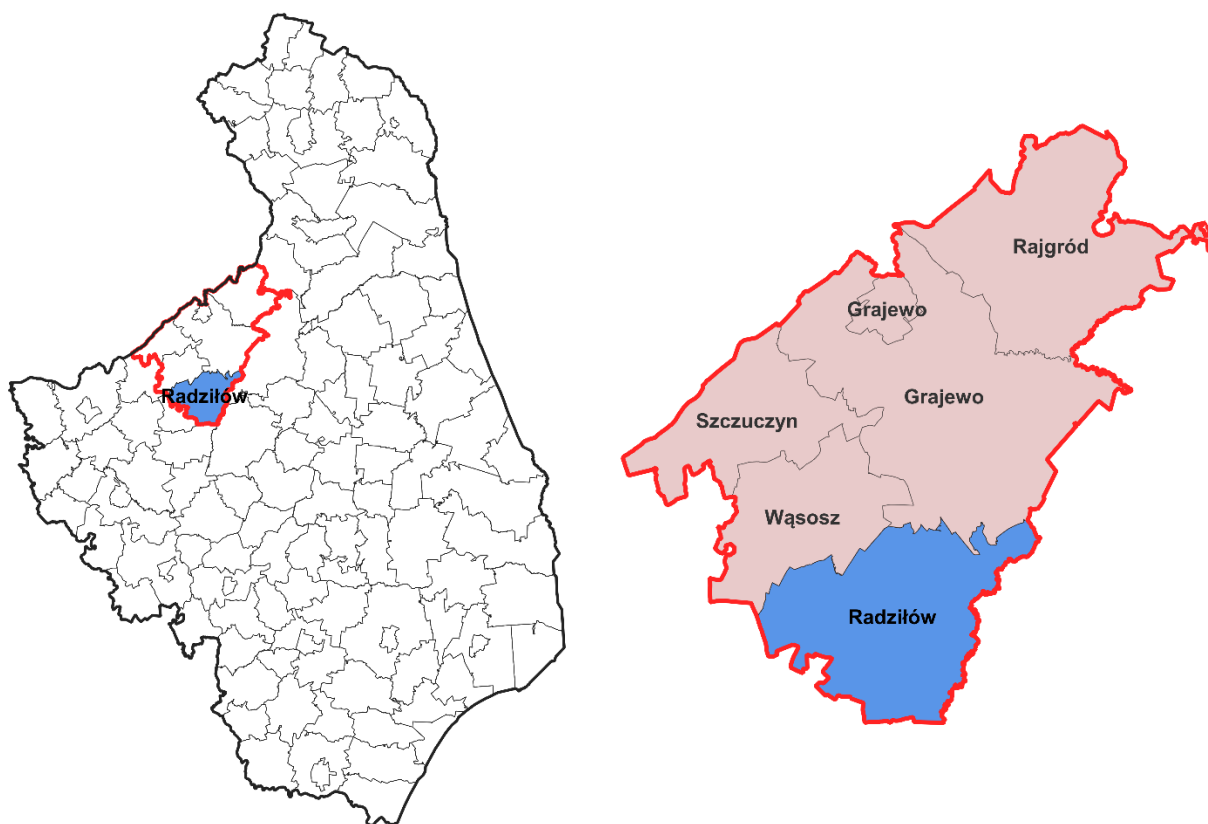
Załącznik 2. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych - Słucz

1. Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy

Informacje ogólne i historia gminy

Gmina Radziłów to gmina wiejska, położona w południowej części powiatu grajewskiego, w województwie podlaskim. Gmina graniczy z następującymi gminami: Wąsosz, Grajewo, Goniądz, Trzcianne, Jedwabne i Przytuły. Położona jest w obszarze Zielonych Płuc Polski. Powierzchnia administracyjna gminy wynosi 19 938 ha. Sieć osadniczą gminy tworzą 34 miejscowości wiejskie. Głównym szlakiem komunikacyjnym jest droga wojewódzka relacji Łomża - Jedwabne - Osowiec. Znaczna część gminy znajduje się w Biebrzańskim Parku Narodowym oraz w jego otulinie.

Rysunek 1. Położenie gminy Radziłów

Źródło: OpenStreetMap.org

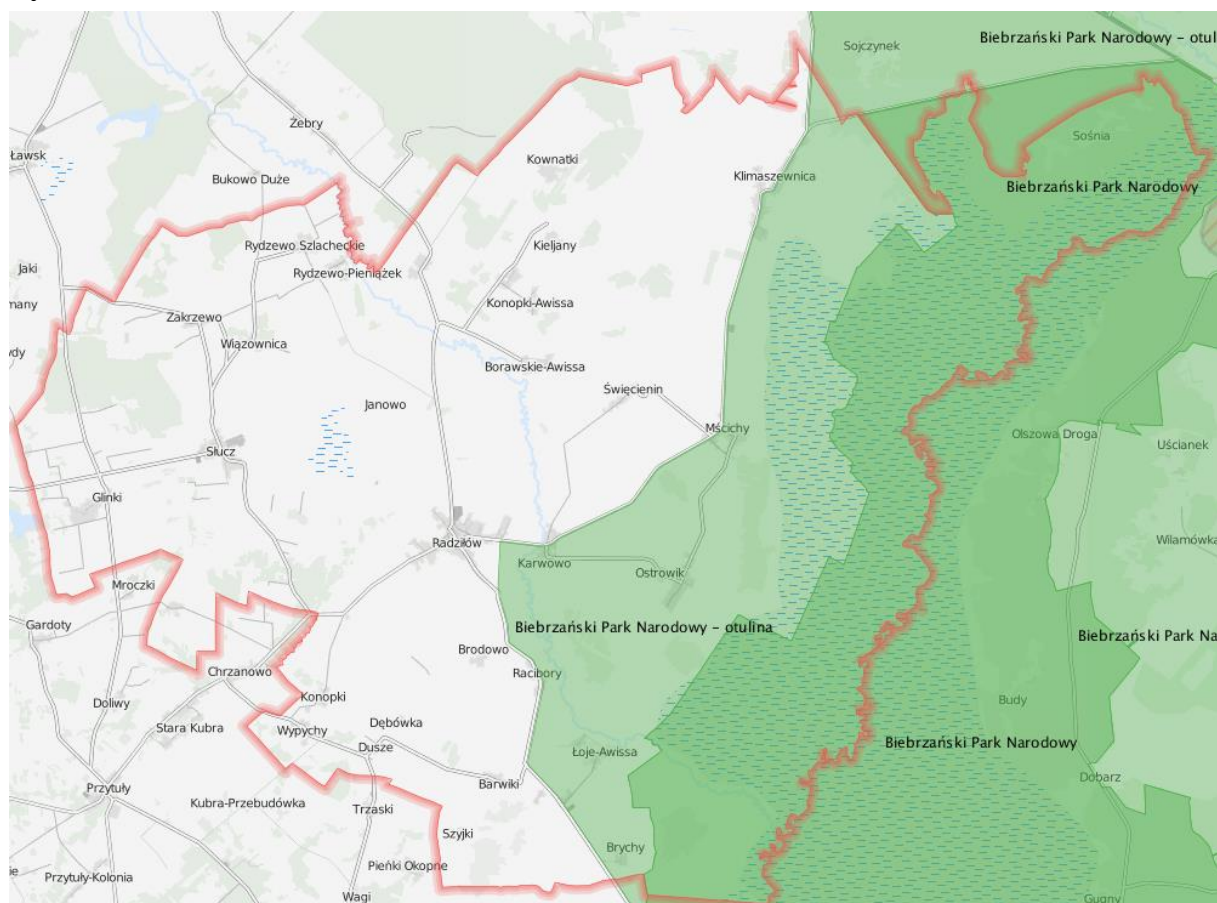
Tabela 1. Podstawowe informacje o gminie

województwo	podlaskie
powiat	grajewski
powierzchnia gminy	19 938 ha
użytki rolne	72,80%
użytki leśne	8%
liczba sołectw	35
siedziba gminy	Radziłów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych (BDL)

W granicach gminy znajdują się 35 sołectwa: Barwiki, Borawskie -Awissa, Brodowo, Brychy, Czachy, Czerwonki, Dębówka, Dusze, Glinki, Janowo, Karwowo, Kieljany, Klimaszewnica, Konopki-Awissa, Konopki, Kownatki, Kramarzewo, Łoje-Awissa, Mścichy(Mścichy Łąki), Mikuty, Ostrowik, Okrasin, Racibory, Radziłów rej. I, Radziłów rej. II, Rydzewo Szlacheckie, Rydzewo-Pieniążek, Słucz, Sośnia, Szlasy, Szyjki, Święcienin, Wiązownica, Wypychy, Zakrzewo.

Rysunek 1. Gmina Radziłów

Źródło https://sip.gison.pl/radzilow_radzilow

Rozmieszczenie sieci osadniczej jest nierównomierne, co wynika z uwarunkowań geograficznych obszaru gminy. Teren parku narodowego i doliny Biebrzy jest słabo zaludniony.

Gmina Radziłów jest jedną z rozleglejszych w powiecie, stanowi 20,62% powierzchni powiatu i 0,99 % powierzchni województwa. Pod względem ilości mieszkańców gmina jest stosunkowo słabo zaludniona, zamieszkuje ją 9,92% ludności powiatu i 0,39% ludności województwa.

Historia gminy

Radziłów to siedziba władz gminnych położona w otoczeniu bagien Wissy i Słuczy przy ujściu Słuczy do Kubry, w odległości 27 km od Grajewa w południowo-wschodniej części powiatu. Pierwsze wzmianki o Radziłowie pochodzą z 1444 roku. W przeszłości był znacznym miastem książęcym, a później królewskim, siedzibą sądu ziemskiego i powiatu radziłowskiego w Ziemi Wiskiej, istniejącego od 1548 r. do III rozbioru Polski w 1795 r. Przywilej lokacyjny wystawiony dnia 9 maja 1466 r przez Księcia Konrada III Mazowieckiego nadawał miejscowości prawo chełmińskie, postrzygalnię i wagę z przeznaczeniem dochodów na naprawę młyna. Przywilej ten ustanowił czynsz w wysokości pół kopy groszy, 3 korców pszenicy, 6 korców owsa rocznie z każdej włóki; nakazywał także płacić swadziebne oraz odpowiednie sumy na wykup Księcia z niewoli, a ziem książęcych z zastawu, zobowiązywał mieszczan do opatrywania grobli i młyna książęcego na Słuczy. W latach 1548 -1795 Radziłów był siedzibą powiatu oraz sądu ziemskiego.

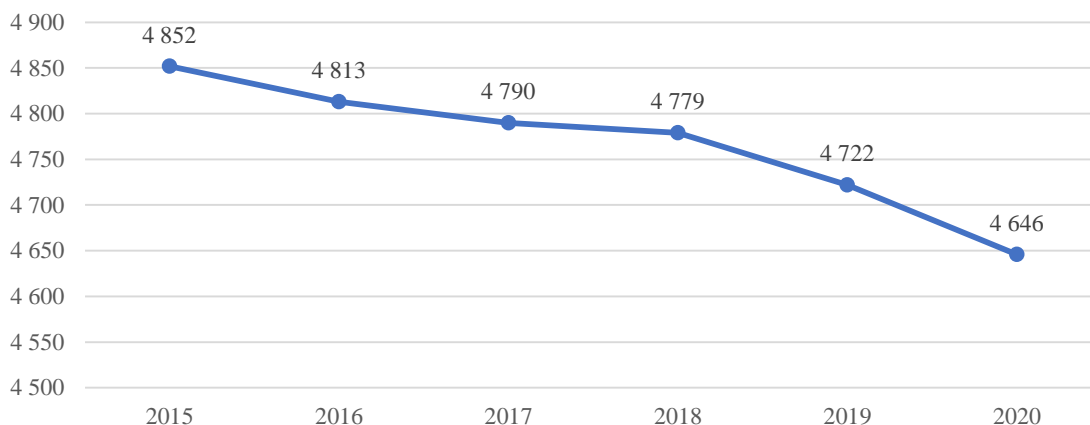
Układ przestrzenny Radziłowa zachował się do dnia dzisiejszego, zmieniał się jedynie poprzez zabudowywanie wylotów ulic, których przybywało wraz z liczbą mieszkańców miasta. Zachowała się część historycznej zabudowy i cennych zabytków. Ludność trudniła się tu rolnictwem i taki charakter gminy pozostał do dnia dzisiejszego. Zachowały się jeszcze niektóre z dawnych obiektów służących rolnictwu, jak młyn wodny w Karwowie. W roku 1870 Radziłów utracił prawa miejskie.

1.1. Obszar społeczny

Demografia

Na koniec 2020 r. liczba ludności w gminie Radziłów wyniosła 4 646 osób i była o 206 mniejsza niż w 2015 r.

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Radziłów

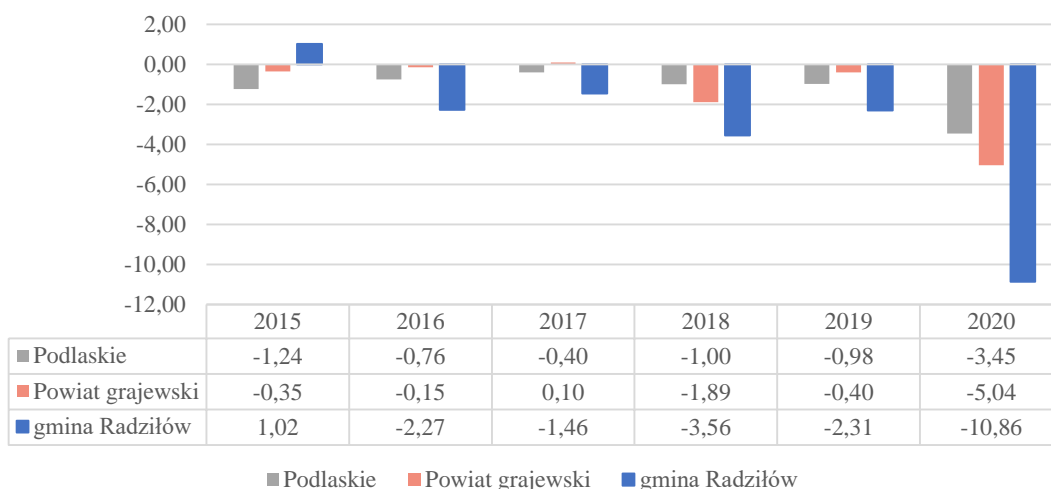

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W gminie Radziłów gęstość zaludnienia w latach 2015–2020 nie ulegała większym wahaniom – w ostatnim roku analizy wyniosła 23 osoby na 1 km². Gmina charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia. W 2020 r. w powiecie grajewski gęstość zaludnienia była ponad dwa razy większa i wynosiła 48 osoby/km². Gęstość zaludnienia w województwie podlaskim była jeszcze wyższa i w 2020 r. wyniosła 58 osoby/km².

Poza rokiem 2015 przyrost naturalny w gminie Radziłów był ujemny. W 2020 roku wartość wskaźnika wyniosła dla gminy ponad -10.

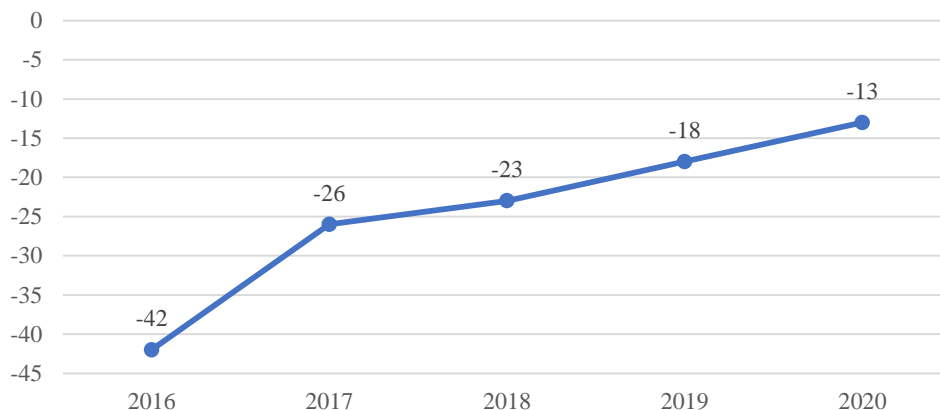
Wykres 2. Przyrost naturalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Sytuacja demograficzna w gminie była kształtowana również przez migracje, których saldo to różnica między liczbą zameldowań, a wymeldowań. W całym analizowanym okresie saldo migracji w gminie Radziłów było ujemne, a najniższą wartość zanotowano w 2016 roku, wynoszącą -42.

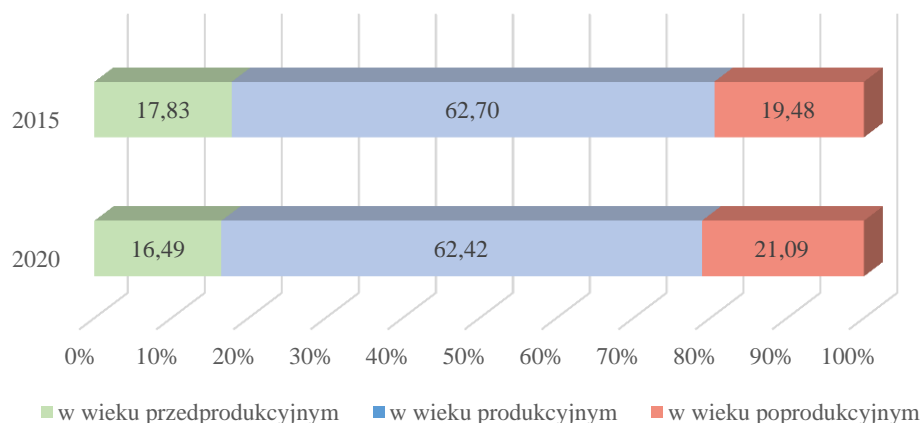
Wykres 3. Migracje na pobyt stały

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W latach 2015–2020 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w gminie zmniejszył się z 17,83% do 16,49%, natomiast odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 19,48% do 21,09%. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ostatnich latach utrzymywał się na zbliżonym poziomie, wynosząc w 2020 roku 62,70%. Zwiększający się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym jednoznacznie wskazuje na proces starzenia się społeczeństwa.

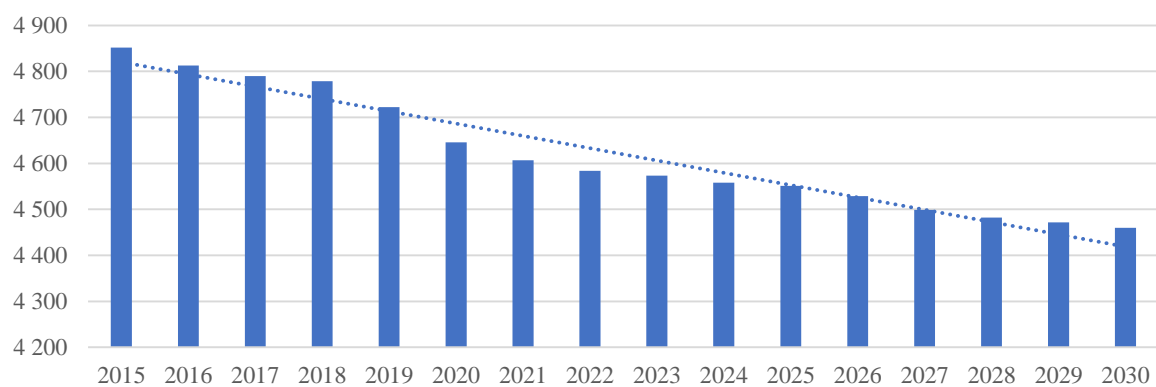
Wykres 4. Struktura demograficzna ludności wg ekonomicznych grup wieku – porównanie 2015 – 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Prognozy, oparte na danych GUS oraz własnych założeniach, wskazują na stopniowy spadek ogólnej liczby mieszkańców gminy. Jednocześnie można się spodziewać wzrostu odsetka osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 5. Liczba mieszkańców gminy wraz z prognozą

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Kultura i sport

Na terenie gminy nie funkcjonuje gminy ośrodek kultury i rekreacji, nie ma zatem jednostki, która koordynuje działania kulturowe, rekreacyjne i sportowe na terenie gminy. Poniżej opisano podmioty zajmujące się w gminie obszarem kultury i rekreacji wraz z istniejącą infrastrukturą.

Główne aktywności organizowane są w budynku biblioteki w Radziłowie. W 2020 roku zorganizowano w nim następujące wydarzenia:

- warsztaty kulinarne z dziećmi;
- zajęcia profilaktyczno – edukacyjne;
- warsztaty na temat bezpieczeństwa i różnych sposobów unikania zagrożeń (spotkania z dzielnicowym);
- seanse filmowe;
- Dzień Zdrowia i Urody Gminy Radziłów;
- III Przegląd Pieśni Ludowych Karnawałowo Zapustowych;
- warsztaty automatyki i robotyki;
- realizacje licznych projektów.

W 2020 r. przy gminnych jednostkach kultury funkcjonowały:

- grupa taneczna 16 dzieci w wieku 9 – 12 lat z terenu gminy Radziłów;
- grupa taneczna 15 dzieci w wieku 6 – 7 lat z terenu gminy Radziłów;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Radziłowie zrzeszające 34 mieszkańców;
- Koło Gospodyń Wiejskich Radziłów Kolonia zrzeszające 11 mieszkańców;
- Koło Gospodyń Wiejskich we Mścichach zrzeszające 18 mieszkańców;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kieljanach zrzeszające 34 mieszkańców.

Na terenie gminy działają też organizacje pozarządowe zajmujące się kulturą, rekreacją, sportem itp. Poniżej wymieniono wszystkie organizacje działające na terenie gminy.

Tabela 2. Lista organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy Radziłów

Nazwa organizacji	Profil działania
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Sośnia nad Biebrzą	promocja regionu, podtrzymywanie tradycji narodowej i inne.
Stowarzyszenie Oświatowe "Wiatr w żagle"	pobudzanie i wspieranie inicjatyw społecznych zmierzających do rozszerzenia i zróżnicowania możliwości rozwoju edukacyjnego dzieci i młodzieży
Stowarzyszenie Rozwoju Obszarów Wiejskich w Radziłowie	pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej; integracja i reintegracja zawodowa i społ. osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; ochrona i promocja zdrowia; działania wspomagające rozwój praw kobiet i mężczyzn, emerytów, upowszechnianie nowoczesnych metod produkcji rolnej, itp.
Uczniowski Klub Sportowy "TOP"	sport, turystyka, rekreacja
Uczniowski Klub Sportowy "Kramczyk"	sport, turystyka, rekreacja
Wiejski Ludowy Klub Sportowy "Znicz"	sport, turystyka, rekreacja

Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Biebrzańskiej "Kierunek Biebrza"	integracja i aktywizacja społeczności lokalnej, kultywowanie tradycji i obyczajów naszej wsi i regionu, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, promocja zdrowego trybu życia, inicjowanie i współudział w rozwoju i upowszechnianiu kultury na wsi, w zwiększaniu uczestnictwa ludności wiejskiej w życiu kulturalnym, w kultywowaniu folkloru i potraw regionalnych, itp.
Stowarzyszenie Edukacyjne „Rodzice i nauczyciele dzieciom”	prowadzenie placówki oświatowo-wychowawczej oraz działania na rzecz promocji, integracji i wszechstronnego rozwoju lokalnego środowiska społecznego poprzez wspieranie inicjatyw społecznych w następujących obszarach: kultura, oświata, edukacja, ochrona środowiska, prawa człowieka, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, rozwój regionalny i lokalny.
Fundacja „Mam plan”	-
Ochotnicza Straż Pożarna	- OSP Radziłów, - OSP Klimaszewnica, - OSP Słucz, - OSP Glinki,

Źródło: Urząd Gminy Radziłów

Infrastruktura kulturowa na terenie gminy:

- Biblioteka Samorządowa w Radziłowie;
- Biblioteki działające w szkołach w: Zespole Szkolno-Przedszkolnym, Szkole Podstawowej w Słuczu, Szkole Podstawowej w Kramarzewie, Szkole Podstawowej w Klimaszewnicy;
- Świetlice w Glinkach;
- Świetlica w Słuczu;
- Świetlica w Zakrzewie;
- Świetlica w Karwowie;
- Świetlica w Mścichach;
- Świetlica w Klimaszewnicy;
- Świetlica w Łojach-Awissa;
- Świetlica w Czerwonkach;
- Świetlica w Kownatkach.

Edukacja

W gminie funkcjonują 3 szkoły podstawowe, w tym: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Radziłowie i Szkoła Podstawowa w Słuczu, dla których organem prowadzącym jest gmina Radziłów oraz Szkoła Podstawowa w Klimaszewnicy prowadzona przez stowarzyszenie.

W 2020 roku liczba uczniów w gminie wyniosła 337. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2015–2020 liczba uczniów w szkołach podstawowych wzrosła o 42, co stanowi wzrost o 14,2%.

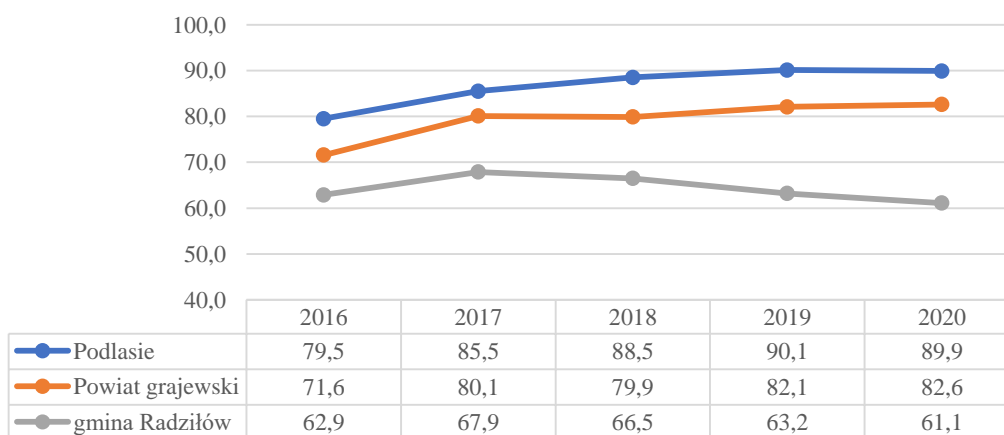
Tabela 3. Szkoły podstawowe i uczniowie

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
szkoły podstawowe	4	4	4	4	4	4
uczniowie	295	257	301	346	338	337

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W 2020 roku w gminie działały 2 przedszkola gminne, do których uczęszczało łącznie 86 dzieci, w tym 12 dzieci w Słuczu i 74 dzieci w Radziłowie. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie wynosił 61,1%, co stanowi znacznie mniejszy odsetek w porównaniu do województwa (89,9%) oraz powiatu (82,6%).

Wykres 6. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (dzieci w wieku 3-6 lat)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Na terenie gminy nie funkcjonowały szkoły zawodowe, średnie, policealne czy szkoły dla dorosłych.

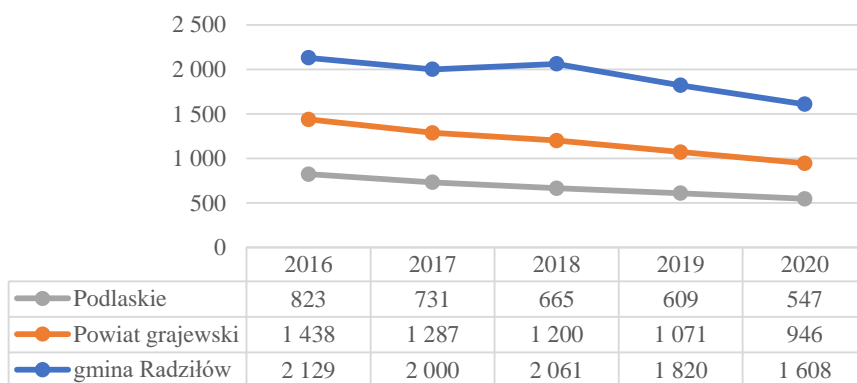
Pomoc społeczna

Beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej w 2020 roku było 266 rodzin. Najczęstszą formą pomocy przyznawaną w roku 2020 była:

- pomoc w formie posiłków w ramach programu „Posiłek w szkole i domu” – 109 rodzin,
- zasiłki okresowe – 65 rodzin,
- zasiłki stałe – 26 rodzin,
- usługi opiekuńcze – 14 rodzin.

Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tysięcy mieszkańców w gminie w 2020 roku przewyższała znacznie średnią dla powiatu i była około trzykrotnie większa niż w całym województwie podlaskim.

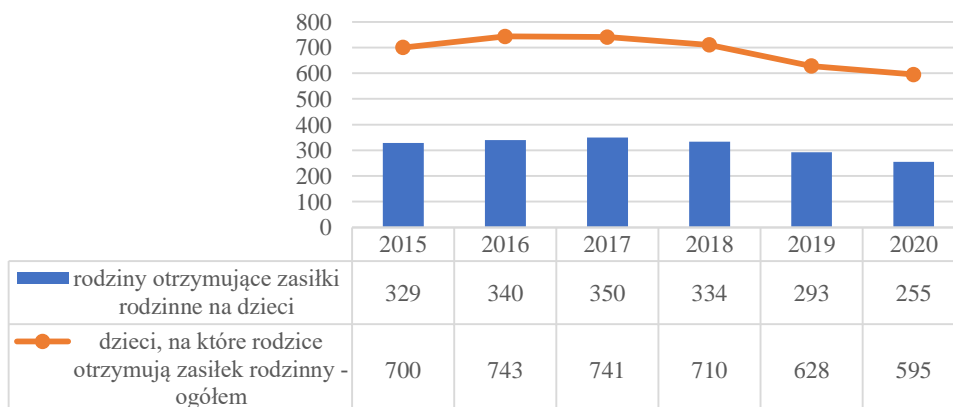
Wykres 7. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej określa się jako udział beneficjentów w liczbie ludności ogółem. W 2020 roku około 16% mieszkańców gminy Radziłów korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej. Obserwuje się jednak tendencję spadkową, gdyż w 2018 roku pomoc ta obejmowała ponad 20% mieszkańców gminy. Warto jednak zaznaczyć, że pomimo tego spadku, zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie pozostaje znacznie wyższy niż średnia dla powiatu i województwa.

Wykres 8. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Radziłów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Do 2017 roku liczba pobieranych zasiłków rosła, jednak od tego czasu systematycznie się zmniejszała. W 2017 roku zasiłek rodzinny otrzymywało 350 rodzin. W 2020 roku tylko 255 rodzin pobierało zasiłki na dzieci, co stanowi znaczny spadek liczby odbiorców. Liczba dzieci, na które rodzice pobierali zasiłki rodzinne w 2020 roku wynosiła 595.

Dom Pomocy Społecznej

Dom Pomocy Społecznej w Mścichach jest jednostką organizacyjną gminy Radziłów przeznaczoną dla 16 mieszkańców, w tym 14 osób w podeszłym wieku i 2 niepełnosprawnych fizycznie.

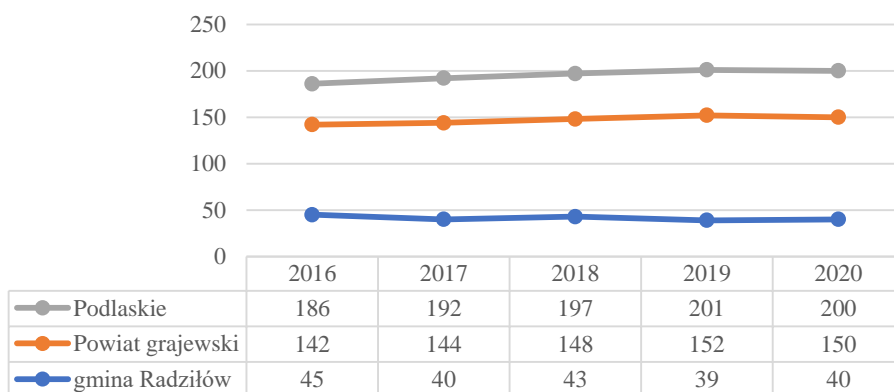
Dom Pomocy Społecznej w Mścichach działa w oparciu o Statut nadany przez Radę Gminy Radziłów Uchwałą nr XVII/150/2020 z dnia 05 marca 2020 r. oraz Regulamin Organizacyjny przyjęty Zarządzeniem Wójta Gminy Radziłów Nr 43/2020 z dnia 22 czerwca 2020 r. Decyzją Wojewody Podlaskiego z dnia 05 sierpnia 2020 r. znak: PS-V.9423.9.2020.BP Dom Pomocy Społecznej w Mścichach otrzymał zezwolenie na jego prowadzenie na czas nieokreślony.

1.2. Obszar gospodarczy

Rynek pracy

Liczba pracujących osób na 1000 mieszkańców na terenie gminy była znacznie niższa niż średnia dla powiatu i województwa. W 2020 roku, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w gminie pracowało 3,7 razy mniej osób niż w powiecie oraz około 5 razy mniej niż w województwie. Można zauważyć, że liczba osób pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie pozostawała na zbliżonym poziomie przez ostatnie lata.

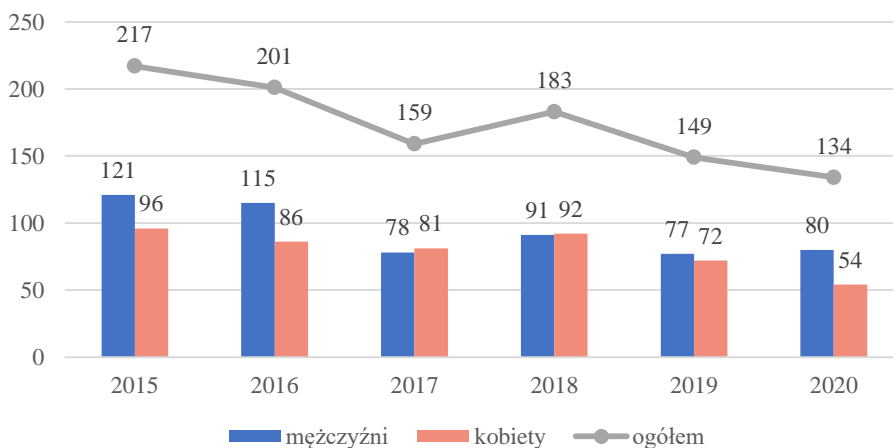
Wykres 9. Pracujący na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W okresie od 2015 do 2020 roku liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na terenie gminy zmniejszyła się o 83 osoby, co stanowi spadek o 38,2%. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych malała zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn.

Wykres 10. Bezrobotni zarejestrowani ogółem i wg płci

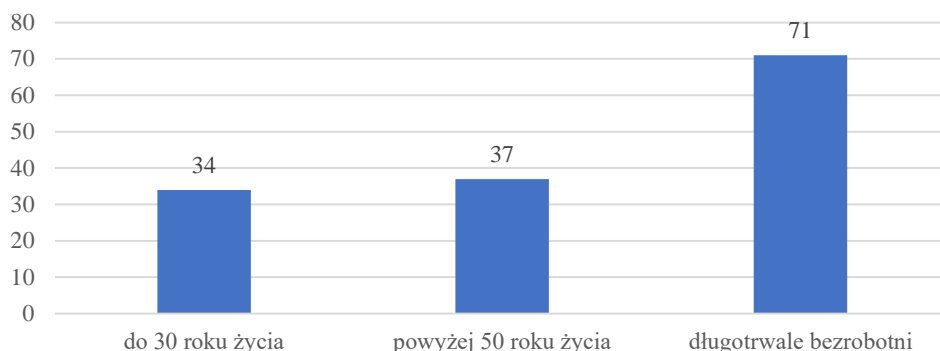

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W roku 2020 największą i istotną grupę bezrobotnych stanowili osoby długotrwale bezrobotne (71 osób). To wskazuje na potrzebę podjęcia działań, które pomogą w reintegracji tej grupy społecznej na rynku pracy. Warto wziąć pod uwagę, że długotrwała bezrobocie może prowadzić do trudności w zdobywaniu nowych umiejętności oraz do obniżenia

poczucia własnej wartości, dlatego ważne jest, aby osoby te otrzymały wsparcie i szansę na powrót do aktywności zawodowej.

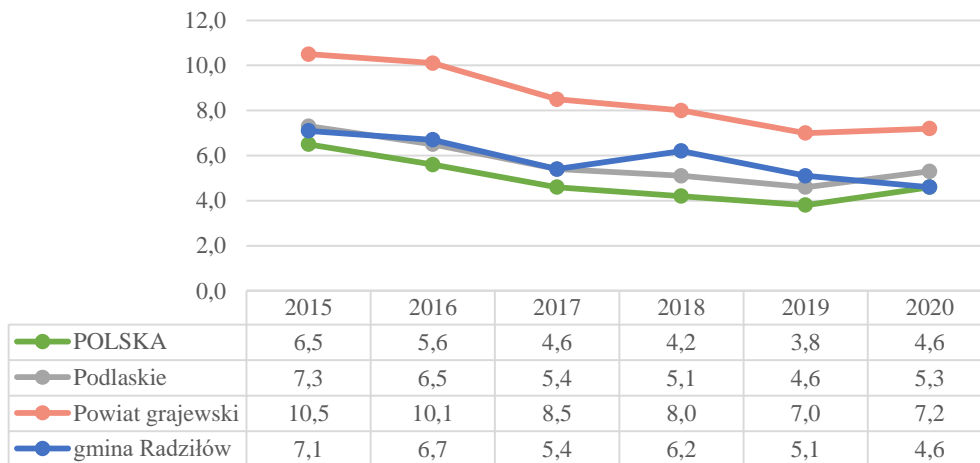
Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani w 2020 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Warto zwrócić uwagę na to, że udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Radziłów utrzymywał tendencję spadkową w ostatnich latach i był znacznie niższy w porównaniu do powiatu oraz województwa. Należy podkreślić, że w 2020 roku wskaźnik ten osiągnął najniższy poziom na przestrzeni ostatnich lat i wyniósł jedynie 4,6.

Wykres 12. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

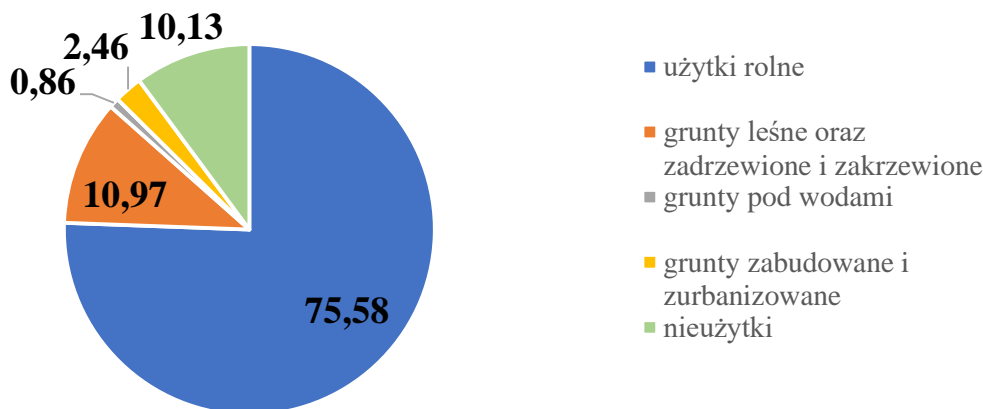

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Sektor rolniczy

Rolnictwo jest jednym z najważniejszych sektorów aktywności gospodarczej na terenie gminy Radziłów. Użytki rolne zajmują obszar 15082 ha, lasy i grunty leśne 2188 ha, a tereny zabudowane i zurbanizowane 490 ha. To pokazuje, że rolnictwo jest kluczowym elementem krajobrazu gminy oraz wpływa na kształtowanie gospodarki lokalnej.

Wykres 13. Powierzchnia geodezyjna gminy według kierunków wykorzystania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Użytki rolne stanowią 75,58% ogólnej powierzchni gminy, co świadczy o rolniczym charakterze obszaru. Grunty orne zajmują blisko 53,54% użytków rolnych na terenie gminy. Charakterystycznym elementem jest wysoki odsetek łąk i pastwisk, które zajmują łącznie 26,87% użytków rolnych, co jest pochodną popularnej na tym terenie intensywnej hodowli bydła. Gospodarstwa rolne specjalizują się głównie w produkcji mleka i mięsa.

Obszar gminy cechują na ogół sprzyjające warunki do produkcji rolnej. Obok łagodnie falistej rzeźby terenu decyduje o tym wysoka przydatność rolnicza gleb i korzystne stosunki wodne. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej ujmujący najważniejsze elementy środowiska przyrodniczego, tj. gleby, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne lokuje gminę w pobliżu przeciętnego poziomu w województwie. Pod względem geologicznym gleby występujące na terenie gminy zaliczane są do grupy gleb rdzawych. Lokalnie występują gleby glejbielicowe i glejbielice, gleby bielcowe i bielice, torfowe, torfowo-mułowe, murszowe mady (w dolinach), a także czarne ziemie. Gleby rdzawe bielcowane i rdzawe właściwe wykształciły się na piaskach wydmych i na piaskach sandrowych. Przeważające w gminie klasy bonitacyjne gleb to IV a, IV b, V i VI.

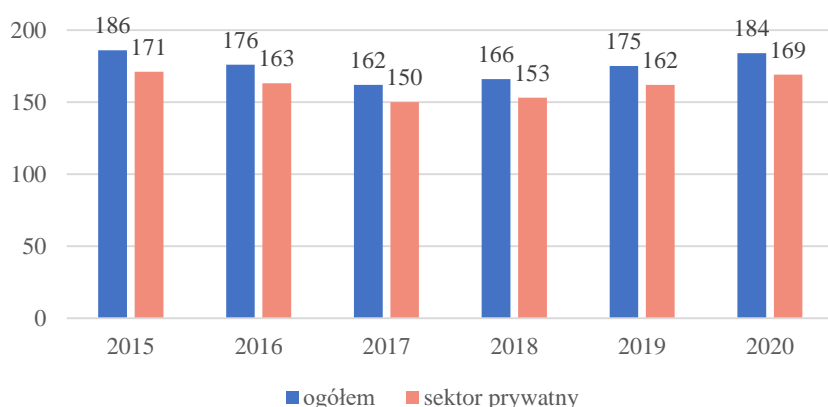
Rolnictwo na terenie gminy charakteryzuje się stosunkowo mało korzystną strukturą obszarową gospodarstw rolnych. Gospodarstwa małe (do 15 ha) stanowią 83,9% ogółu gospodarstw rolnych gminy, średnie (15-50 ha) stanowią ok. 16 % ogółu.

Sektor przedsiębiorstw

W okresie od 2015 do 2020 roku liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Radziłów praktycznie się nie zmieniła. Jest to pewnym sygnałem, że rozwój sektora gospodarczego na tym obszarze nie był tak dynamiczny, jak można by sobie życzyć.

Należy jednak zauważyć, że struktura własności przedsiębiorstw na terenie gminy Radziłów jest charakterystyczna i zdecydowanie dominują w niej firmy z sektora prywatnego. W analizowanym okresie takie przedsiębiorstwa stanowiły ponad 91,8% ogółu podmiotów gospodarczych.

Wykres 14. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Analiza struktury sektora przedsiębiorstw w gminie Radziłów pod względem klas wielkości wykazuje, że w latach 2015-2020 dominującą grupą przedsiębiorstw były mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniały do 9 pracowników. W 2020 roku takie przedsiębiorstwa stanowiły aż 96% wszystkich podmiotów gospodarczych na terenie gminy. W analizowanym okresie na terenie gminy nie istniały przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 50 pracowników.

W gminie Radziłów przedsiębiorczość rozwija się zdecydowanie wolniej niż w pozostałych jednostkach terytorialnych - tak wynika z danych dotyczących liczby podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 mieszkańców. W 2019 roku wskaźnik ten wyniósł 40 podmiotów, co oznacza, że na 1000 osób mieszkających w gminie działało tylko 40 firm. W porównaniu do powiatu (72) oraz województwa (93). Niestety, na przestrzeni lat sytuacja ta się nie poprawiła, a wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru utrzymuje się na podobnym poziomie. W przeciwieństwie do powiatu i województwa gdzie liczba działających firm systematycznie rośnie.

Sektor turystyczny

Walory krajoznawcze

Znaczna część obszaru gminy Radziłów zajmuje Biebrzański Park Narodowy oraz jego otulina, co czyni ją atrakcyjnym miejscem dla turystów. Piękno krajobrazów tych terenów zachęca do rozwoju turystyki. Warto dodać, że Biebrzański Park Narodowy to jedna z najpiękniejszych perełek polskiej przyrody, z licznymi gatunkami roślin i zwierząt, w tym rzadkich i chronionych.

Dla turystów, którzy preferują aktywny wypoczynek, dostępny jest samochodowy szlak turystyczny "Biebrzańska pętla", o długości około 110 km. Na szlaku znajdują się liczne wieże widokowe, skąd można podziwiać niezwykle krajobrazy biebrzańskich bagien. Oprócz tego, przez obszar gminy przebiega także trasa żółtego szlaku pieszego o długości 64,3 km, prowadząca przez takie miejscowości jak Wizna, Burzyn, Mścichy, Biały Grąd, Klimaszewnica, Sośnia, Wólka Piaseczna i Goniądz.

Na terenie gminy Radziłów znajduje się także wiele obiektów o wartości kulturowej, takich jak Kościół św. Anny w Radziłowie z dwoma późnogotyckimi rzeźbami mazowieckimi z XV wieku, Plebania z lat 1881-1883 w Radziłowie, Zespół dworsko-pałacowy w Słuczu z XIX wieku czy charakterystyczne przydrożne kapliczki. Dodatkowo, w krajobrazie gminy można spotkać fragmenty grobli szwedzkiej w Sośni, barokowy kościół drewniany z 1739 roku w Kramarzewie czy młyn wodny w Karwowie. Wszystkie te obiekty stanowią cenną pamiątkę z przeszłości regionu i są wartym zobaczenia miejscem dla turystów.

Mimo że turystyka odgrywa małą rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy Radziłów, posiada ona wiele walorów przyrodniczych i kulturowych. Krajobraz gminy jest piękny i malowniczy, składający się z lasów, łąk i wód powierzchniowych, co przyciąga miłośników przyrody. Warto zauważyć, że rozwój turystyki może przyczynić się do rozwoju gospodarczego gminy, a z tym związane są szanse na tworzenie nowych miejsc pracy oraz rozwój lokalnego rynku usług i produktów.

Wśród walorów turystycznych gminy Radziłów wyróżnić należy:

- Biebrzański Park Narodowy o unikalnym w skali europejskiej walorach bagiennych i ornitologicznych;
- Walory przyrodniczo-krajobrazowe Kotliny Biebrzańskiej;
- Zabytki architektury sakralnej i świeckiej m.in. w Radziłowie, Słuczu, Kramarzewie;
- Samochodowy szlak „Biebrzańska pętla” - Niezwykle interesujący szlak ze względu na historię i kulturę tego regionu. Szlak Biebrzańska Pętla biegnie przez: Goniądz-Osowiec-Strękowa-Góra-Wizna-Burzyn-Brzostowo-Radziłów-Osowiec-Goniądz. Odcinek ma długość 110 km. Na trasie możemy podziwiać drewniane kościoły, przydrożne krzyże i kapliczki, drewniane zagrody oraz dzięki licznym wieżom widokowym - malownicze podmokłe tereny Biebrzy,

- Żółty szlak pieszy 64,3 km, Wizna – Goniądz, którego trasa przebiega drogą wojewódzką nr 668 przez miejscowości: Pluty – Łoje-Awissa – Okrasin – Mścichy – Klimaszewnica – Sośnia – Wólka Piaseczna – Goniądz;
- Czarny szlak pieszy Mścich – Biały Grąd (4,6km);
- Europejska trasa rowerowa Euro Velo R11 Europa Wschodnia (Grecja – Norwegia);
- Lokalny szlak rowerowy (19,7 km) biorący swój początek w miejscowości Łoje-Gręzko i przebiegający przez: Łoje-Awissa – Czachy – Karwowo – Borawskie-Awissa – Konopki-Awissa – Kramarzewo – Dziewięcin – Rydzewo-Pieniążek – Rydzewo Szlacheckie;
- Szlak rowerowy Karwowo – Radziłów (1,1 km);
- Szlak kajakowy rzeką Wisą: Wąsosz – Bukowo – Rydzewo-Pieniążek – Dziewięcin – Karwowo – Czachy – Łoje-Awissa – Brzostowo;
- Szlak kajakowy rzeką Biebrzą.

1.3. Infrastruktura techniczna i przestrzenno-funkcjonalna

Drogi i transport

Infrastruktura drogowa na terenie gminy Radziłów składa się z 109,97 km dróg gminnych, z których około połowa stanowią drogi asfaltowe. Dodatkowo, na terenie gminy znajduje się jedna droga wojewódzka o długości 16,3 km oraz drogi powiatowe o łącznej długości 56,90 km. Sieć dróg gminnych jest dość gęsta i łączy wiele miejscowości na terenie gminy. Niestety, stan dróg w gminie Radziłów można określić jako słaby. Tylko kilka ciągów drogowych spełnia odpowiednie parametry, co może wpływać negatywnie na komfort podróżowania i bezpieczeństwo na drodze.

Warto jednak zauważyć, że ze względu na stosunkowo rzadką sieć osadniczą, liczba i rozmieszczenie dróg na terenie gminy Radziłów są wystarczające na potrzeby społeczności lokalnej. Jednakże, w przypadku wzrostu liczby turystów oraz potrzeb związanych z rozwojem gospodarczym, inwestycje w infrastrukturę drogową mogą stać się konieczne. Warto również podkreślić, że w dobie zmian klimatycznych, rozwijanie alternatywnych sposobów transportu, takich jak rower czy transport publiczny, może przyczynić się do poprawy sytuacji na drogach i zmniejszenia emisji spalin.

Tabela 4. Drogi na terenie gminy

Lp.	Rodzaj drogi	Długość (km)
1.	Drogi wojewódzkie	Ogółem 16,28
2.	Drogi powiatowe	Ogółem 56,90
		Zbiorcze 32,20
		Lokalne 24,70
3.	Drogi gminne	Ogółem 109,97
		Utwardzone 54,67
		Żużłowe i gruntowe 55,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Radziłowie

Zasoby mieszkaniowe

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie Radziłów wynosiła 88,2 m² i była większa niż w powiecie oraz województwie. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców, liczba mieszkań w gminie Radziłów wynosiła 313,6, co jest niższym wskaźnikiem niż w przypadku powiatu oraz województwa.

Gmina posiada następujące zasoby mieszkaniowe i komunalne:

- Radziłów ul. Karwowska 28 - 3 mieszkania o powierzchni 48,72 m² , 47,05 m² , 59,70m² łączna powierzchnia mieszkań w tym budynku to 155,47 m²;
- Słucz 82 - 2 mieszkania o powierzchni 38,98m² , 90,67 m² - łączna powierzchnia mieszkań w tym budynku to 129,60 m²;
- Kramarzewo 1 - 2 mieszkania o powierzchni 59,44 m² , 40,21 m² - łączna powierzchnia 99,65 m²;

- Radziłów ulica Szkolna 1/1,1/2,1/3,1/4,1/5/1 - 5 mieszkań o powierzchni 54,80 m², 80,12 m², 56,48 m², 39,53 m², 62,80m² o łącznej powierzchni 293,73 m²;
- Łoje-Awissa 1 – powierzchnia 66,86 m².

Infrastruktura sieciowa

Woda z wodociągu jest wykorzystywana przez ponad 80% mieszkańców. Jednak liczba ludzi korzystających z kanalizacji jest dużo niższa.

Tabela 5. Korzystający z instalacji sieciowych jako % ogółu ludności (w %)

	2015	2016	2017	2018	2019
wodociąg	82,1	82,3	82,3	82,3	83,6
kanalizacja	27,4	27,8	27,8	27,8	28,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Należy zauważyć, że dostarczenie wody do miejscowości odbywa się z różnych źródeł, co zapewnia jej regularną dostępność i minimalizuje ryzyko awarii. Jednak wiek stacji wodociągowych przekracza 30 lat, co wskazuje na konieczność inwestycji w modernizację i rozbudowę sieci. Gmina Radziłów planuje rozbudowę sieci wodociągowej w kilku miejscowościach, co z pewnością poprawi sytuację. Gmina ma na celu rozwój infrastruktury technicznej i stara się dostosować do potrzeb mieszkańców.

Gmina Radziłów posiada sieć kanalizacyjną, która obejmuje kilka oczyszczalni ścieków. Pierwsza z nich została oddana do użytku w 1996 roku i znajduje się w Radziłowie, ma przepustowość 130 m³/dobę i obsługuje Radziłów, Karwowo, Ostrowik i Okrasin. Ponadto na terenie gminy działają oczyszczalnie w Łojach-Awissa (przepustowość 40m³/dobę, obsługuje Łoje-Awissa, Czachy i Brychy) oraz w Klimaszewnicy (przepustowość 80m³/dobę, obsługuje Klimaszewnicę).

Rozwój sieci wodociągowej powoduje znaczny wzrost ilości wytwarzanych ścieków bytowych i problemów z ich odprowadzeniem. Większość mieszkańców gminy usuwa ścieki do przydomowych szamb. Problem na terenie gminy jest o tyle dotkliwy, że znaczny jej obszar leży na terenach chronionych: Biebrzańskiego Parku Narodowego oraz jego otuliny.

Oprócz kanalizacji zbiorczej na terenie gminy funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków. Jako że oczyszczalnia ścieków do efektywnej pracy musi posiadać odpowiedniej wielkości przepływ materii organicznej, to w zabudowie kolonijnej i rozproszonej budowa kanalizacji musi być zastąpiona rozwiązaniami zastosowanymi jednostkowo, punktowo, tj. przydomowymi oczyszczalniami ścieków. Aktualnie istnieje 218 biologicznych przyzgodowych oczyszczalni tlenowych z fermentacją beztlenową osadu.

Infrastruktura techniczna na analizowanym obszarze jest słabo rozwinięta. Według danych z 2020 roku na każde 100 km² gminy przypadało średnio 51,4 km sieci wodociągowej oraz 13,3 km sieci kanalizacyjnej.

Gospodarka odpadami

Na dzień 31.12.2020 roku na terenie gminy Radziłów odpady komunalne były odbierane z 1062 nieruchomości. Liczba osób ujętych w deklaracjach dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi na dzień 31.12.2020 roku to 3150 osób objętych selektywną zbiórką odpadów. Odpady komunalne zmieszane w 2020 roku odbierane były od mieszkańców gminy raz w miesiącu w okresie zimowym tj. od listopada do marca oraz dwa razy w miesiącu w okresie letnim tj. od kwietnia do października.

Na dzień 1 stycznia 2020 roku na 1 mieszkańca/mieszkanke gminy przypadało 12,95 kg selektywnie zebranych odpadów komunalnych oraz 11,59 kg zmieszanych odpadów komunalnych, zaś pod koniec roku dane te przedstawiały się następująco: na 1 mieszkańca/mieszkanke gminy przypadało 14,45 kg selektywnie zebranych odpadów komunalnych oraz 9,85 kg. zmieszanych odpadów komunalnych. W 2020 roku poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych w gminie Radziłów wynosił 50,04%.

Z zebranych danych wynika, iż system gospodarki odpadami funkcjonuje prawidłowo, jednakże wydatki poniesione na obsługę i funkcjonowanie systemu odbioru odpadów przewyższają wpływy od mieszkańców, co gmina musi pokryć z własnych środków. Priorytetowym zadaniem na kolejne lata jest poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców, by ograniczyć masę powstających odpadów komunalnych.

Potrzebą inwestycyjną na terenie gminy jest stworzenie nowoczesnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, by poprawić jakość i efektywność selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Ciepłownictwo

Gmina Radziłów nie posiada zbiorczej ciepłowni, mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów grzewczych w dużej mierze opartych o kotłownie węglowe. W wszystkich szkołach z terenu gminy oraz w budynku UG są zainstalowane kotły olejowe. W wybranych budynkach użyteczności publicznej zainstalowano kolektory słoneczne oraz pompy ciepła. Na terenie gminy działa około 230 instalacji solarnych, zlokalizowanych głównie wśród użytkowników indywidualnych.

Gmina nie prowadzi ewidencji w zakresie kotłowni/ciepłowni wśród mieszkańców. Złożone zostały jednak deklaracje w tym zakresie. W gminie Radziłów jest ok. 1081 budynków mieszkalnych złożyło 117 deklaracji, co stanowi 10,8%. Z otrzymanych informacji nasuwa się wniosek, że większość mieszkańców gminy, którzy złożyli deklaracje, posiada piece 3 klasy i niższej.

Energetyka

Na terenie gminy znajdują się 62 stacje transformatorowe 15/04kV o łącznej mocy transformatorów 4148,5 kVA. W zdecydowanej większości są to stacje słupowe typu STS lub

STSa. Odbiorcy energii obsługiwani są przez posterunki energetyczne w Jedwabnem, Szczuczynie, Stawiskach i Grajewie.

Istniejąca infrastruktura w zasadzie zaspokaja potrzeby ludności, jednak wymagana jest przebudowa niektórych stacji transformatorowych, remont i wymiana poszczególnych linii energetycznych ze względu na występujące awarie i przerwy w dostawach prądu. W zakresie energetyki potrzeby gminy są całkowicie zabezpieczone. Od lat gmina prowadzi systematyczną modernizację oświetlenia ulicznego, dzięki czemu wymieniono ponad 50 starych opraw oświetleniowych na energooszczędne. W kolejnych latach gmina planuje kontynuację działania.

Komunikacja kolejowa

Gmina nie posiada dostępu do komunikacji kolejowej, stosunkowo duża odległość od najbliższej linii Białystok - Ełk, marginalizuje znaczenie tego środka transportu w strukturze komunikacyjnej obszaru.

Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy nie przebiegają gazociągi wysokiego ani średniego ciśnienia, nie ma w związku z tym również gazowej sieci rozdzielczej. Mieszkańcy zaopatrywani są przez punkty dystrybucji gazu. Gazyfikacja gminy, ze względu na wysokie koszty realizacji inwestycji w tym zakresie, jest planowana w dalszej perspektywie.

1.4. Uwarunkowania przestrzenne

Gmina charakteryzuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego i kulturowego. Elementem struktury przestrzennej o znaczeniu krajowym jest dolina Biebrzy, obejmująca ekosystemy wodne, bagienne, łąkowe i leśne z wyłączeniem funkcji osiedleńczej na wolnych terenach (BNP).

Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo wykorzystujące uwarunkowania środowiska przyrodniczego i wysoką jakość przestrzeni, funkcje uzupełniające to usługi na rzecz rolnictwa i ludności oraz turystyka.

Struktura osadnicza

Sieć osadniczą w gminie Radziłów tworzą 34 wsie. Miejscowość Radziłów zaliczona jest do wielofunkcyjnych gminnych ośrodków rozwoju, pełniących funkcję usługową na poziomie gminnym w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury, handlu i administracji. Ośrodek gminny posiada funkcję uzupełniającą:

- funkcja rolnicza i obsługi rolnictwa,
- gospodarczo – usługowa w oparciu o zakłady produkcyjne, produkcyjno-usługowe.

Nierównomierne rozmieszczenie sieci osadniczej spowodowane jest położeniem części gminy na terenie słabo zaludnionego Biebrzańskiego Parku Narodowego. Ośrodkami uzupełniającymi wspomagającymi ośrodek gminny w obsłudze ludności gminy są wsie: Klimaszewnica i Słucz, które wyróżniają się największą liczbą ludności w gminie oraz lepszym wyposażeniem w obiekty usługowe. Wieś Sośnia z uwagi na położenie bezpośrednio w BPN oraz walory krajobrazowo-przyrodnicze pełnić będzie funkcje naukowo-edukacyjno-kulturowe.

Pozostałe wsie posiadają funkcję rolniczą z możliwością rozwoju funkcji pozarolniczych w zakresie usług elementarnych i agroturystycznych w zależności od lokalnych potrzeb mieszkańców.

Strefy ochrony konserwatorskiej: Radziłów

Miejscowość Radziłów pełni funkcję wielofunkcyjnego gminnego ośrodka rozwoju. Wieś wyróżnia się również zachowanym bez większych zmian, wykształconym ostatecznie prawdopodobnie w XV i XVI wieku, układem przestrzennym. Układ urbanistyczny Radziłowa kształtował się od czasu lokacji miasta poprzez powstanie czterech głównych ulic wokół placu, dalszy rozwój miasta polegał na zabudowywaniu wylotów ulic. Urody całemu układowi urbanistycznemu dodają elementy krajobrazu jakimi są przepływające wokół rzeki Wissa, Przytulanka, Matlak oplatające odnogami, starorzeczami zabudowę wsi.

1.5. Środowisko

Obszar gminy charakteryzuje się niewielką gęstością zaludnienia i rozproszeniem zabudowy. Istotne punktowe źródła emisji praktycznie nie występują, co sprawia, że zagrożenie zanieczyszczeniem powietrza na terenie gminy jest znikome. Wielkość emisji gazów i pyłów z terenu gminy na 1 ha jest 2-3-krotnie mniejsza, w porównaniu ze średnią krajową, a w przypadku CO² aż 6-krotnie mniejsza.

Podstawowym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy są produkty uboczne spalania paliw stałych (węгля, koksu i drewna) w indywidualnych urządzeniach grzewczych w budynkach jednorodzinnych. W okresie zimowym w styczniu i lutym występuje wzrost stężeń dwutlenku siarki o 78%, czego głównym źródłem jest spalanie węгля do celów grzewczych w budownictwie indywidualnym - tak zwana emisja niska.

Stan czystości wód powierzchniowych: głównym zagrożeniem jest spływ zanieczyszczeń z pól oraz wprowadzanie do środowiska wodnego ścieków gospodarskich. Stanowi to nadal istotny problem, mimo że w minionych latach miał miejsce wyraźny postęp w ograniczaniu ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych.

Obszary chronione w gminie zajmują powierzchnię 8 381,80 ha, co stanowi około 42% ogólnej powierzchni gminy i obejmują:

- Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną;
- obszary Natura 2000: specjalne obszary ochrony siedlisk: Dolina Biebrzy (PLH 200008) oraz obszary specjalnej ochrony ptaków: Ostoja Biebrzańska (PLB 200006).

2. Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Radziłów

Diagnoza ma na celu identyfikację obszarów, które znajdują się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Przeprowadzona analiza obejmuje cały obszar gminy, podzielony na ustalone jednostki delimitacyjne, i opiera się na obiektywnych i weryfikowalnych miernikach oraz metodach badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Wyniki diagnozy stanowią podstawę do wyznaczenia obszarów zdegradowanych oraz planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych na terenie gminy. Dzięki temu gmina będzie mogła skutecznie wdrażać działania mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców, ochronę środowiska naturalnego oraz rozwój gospodarczy, przestrzenny i technologiczny.

2.1. Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodna jest z ustawą o rewitalizacji. Za obszar zdegradowany uznano obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w tym w szczególności związanych z poziomem korzystania z pomocy społecznej, przestępczością, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, a także niskiego poziomu kapitału społecznego, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Obszar zdegradowany został wyznaczony na terenach o największej liczbie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk kryzysowych.

W przeprowadzonej delimitacji posłużono się przede wszystkim danymi z Urzędu Gminy w Radziłowie, w tym w szczególności z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Szczegółowe źródła danych opisano przy analizie poszczególnych sfer.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego, gminę Radziłów podzielono na jednostki delimitacyjne. Jednostki te zostały określone na podstawie istniejącego podziału sołectw, który stanowił naturalny i łatwy do zidentyfikowania przez mieszkańców oraz innych interesariuszy Programu podział gminy. Wprowadzono jedynie drobne korekty, aby uzyskać bardziej precyzyjne i spójne jednostki. Poniżej przedstawiono podział gminy na poszczególne jednostki delimitacyjne.

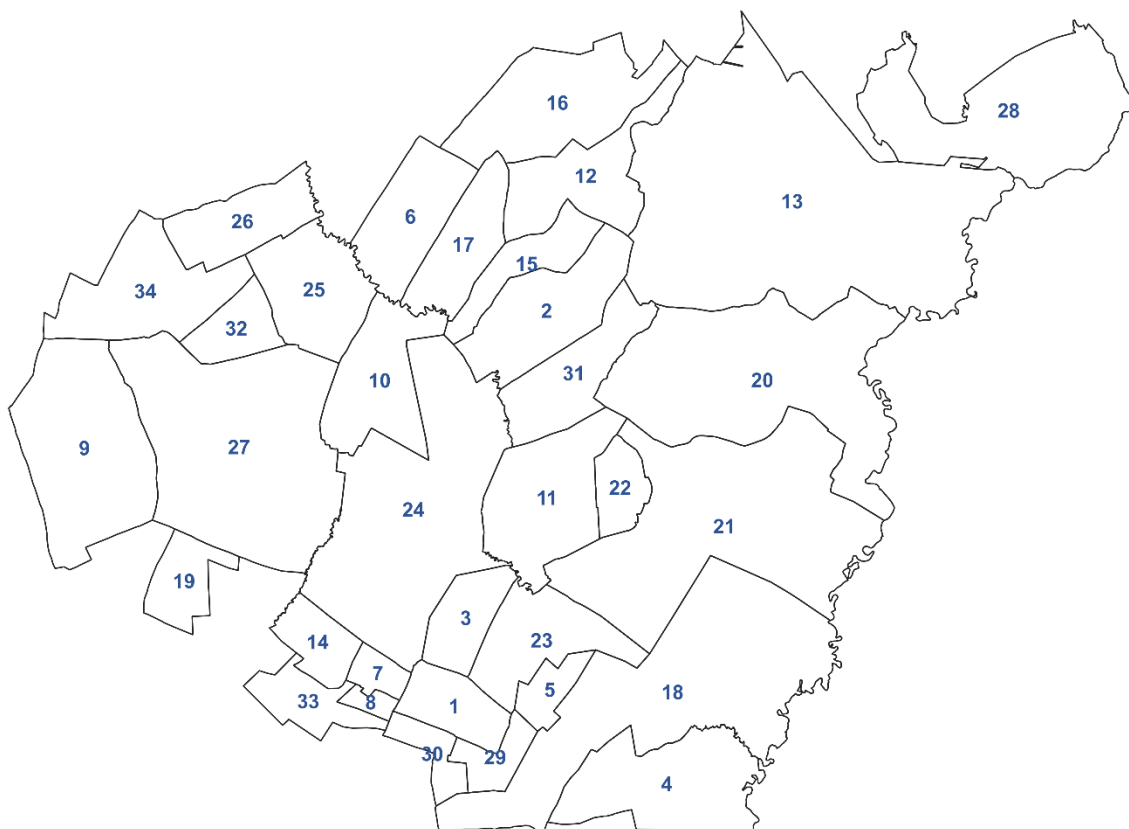
Tabela 6. Jednostki delimitacyjne

Lp.	Jednostka referencyjna	Liczba mieszkańców	Lp.	Jednostka referencyjna	Liczba mieszkańców
1.	Barwiki	77	18.	Łoje-Awissa	147
2.	Borawskie-Awissa	133	19.	Mikuty	43
3.	Brodowo	46	20.	Mścichy	245
4.	Brychy	77	21.	Okrasin	193
5.	Czachy	66	22.	Ostrowik	41
6.	Czerwonki	136	23.	Racibory	95

7.	Dębówka	30	24.	Radziłów	1055
8.	Dusze	12	25.	Rydzewo-Pieniążek	79
9.	Glinki	196	26.	Rydzewo Szlacheckie	105
10.	Janowo	32	27.	Słucz	385
11.	Karwowo	249	28.	Sośnia	8
12.	Kieljany	69	29.	Szłasy	20
13.	Klimaszewnica	528	30.	Szyjki	27
14.	Konopki	27	31.	Święcienin	131
15.	Konopki-Awissa	52	32.	Wiązownica	66
16.	Kownatki	142	33.	Wypychy	64
17.	Kramarzewo	70	34.	Zakrzewo	146

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy w Radziłowie

Rysunek 2. Gmina Radziłów z podziałem na jednostki delimitacyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.org

Należy zaznaczyć, że do opracowania map poglądowych obrazujących podział gminy Radziłów na jednostki referencyjne wykorzystano zbiory danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju. Mapy zostały wykonane przez autorów opracowania przy konsultacji z pracownikami Urzędu Gminy.

W przeprowadzonej diagnozie w celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych dokonano analizy porównawczej jednostek delimitacyjnych. Analiza opierała się na zestawie wskaźników we wszystkich sferach, co pozwoliło na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych.

2.2. Delimitacja obszaru zdegradowanego – analiza wskaźnikowa

W celu określenia obszarów zdegradowanych, przeprowadzono kompleksową analizę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Zgodnie z zaleceniami, przeprowadzono analizę zjawisk społecznych jako pierwszy etap, skupiając się na problemach związanych z poziomem korzystania z pomocy społecznej, przestępczością, dużą liczbą mieszkańców potrzebujących szczególnej pomocy oraz niskim poziomem kapitału społecznego.

Następnie przeanalizowano pozostałe zjawiska (gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, środowiskowe). Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych z jednoczesnym występowaniem jednego lub więcej negatywnych zjawisk w pozostałych czynnikach pozwoliła wskazać i wyznaczyć obszary o największej kumulacji zjawisk kryzysowych.

2.2.1. Sfera społeczna

Sfera społeczna stanowi kluczowy element procesu diagnostycznego mającego na celu wyznaczenie obszarów zdegradowanych oraz potrzebujących rewitalizacji. Głównym celem Programu Rewitalizacji jest poprawa warunków oraz jakości życia społecznego, co bez wątpienia wymaga szczegółowej analizy delimitacyjnej uwarunkowań społecznych w danym obszarze.

W przypadku gminy Radziłów, diagnoza ta została oparta na kilku istotnych wskaźnikach społecznych, takich jak liczba rodzin korzystających z pomocy socjalnej, liczba wykroczeń, liczba organizacji pozarządowych czy frekwencja wyborcza. Wartości tych wskaźników zostały przeanalizowane w odniesieniu do średniej, co pozwoliło na wykrycie obszarów o wyższym lub niższym stopniu zjawisk negatywnych.

Diagnoza delimitacyjna uwarunkowań społecznych w gminie Radziłów opierała się na następujących wskaźnikach:

- Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu bezrobocia w przeliczeniu na 100 mieszkańców (dane z GOPS),
- Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców (dane z GOPS),
- Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców (dane z GOPS),
- Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu niepełnej rodziny w przeliczeniu na 100 mieszkańców (dane z GOPS),
- Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu przemocy w przeliczeniu na 100 mieszkańców (dane z GOPS),
- Liczba wykroczeń w przeliczeniu na 100 mieszkańców (dane z policji),
- Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (dane z Urzędu Gminy),
- Frekwencja wyborcza w % (dane z strony Państwowej Komisji Wyborczej). Frekwencja wyborcza dotyczyła wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polski w 2020.

Zjawiska negatywne stwierdzono dla obszarów, w których wartości badanych wskaźników były wyższe od średniej (dla wskaźników dotyczących pomocy społecznej, wykroczeń oraz organizacji pozarządowych) oraz niższe od średniej (w przypadku frekwencji wyborczej).

W poniższej tabeli przedstawiono wyniki z analizy wskaźnikowej sfery społecznej (kolorem zaznaczono występowanie zjawiska kryzysowego). Następnie zsumowano występowanie zjawisk kryzysowych (ostatnia kolumna).

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY RADZIŁÓW

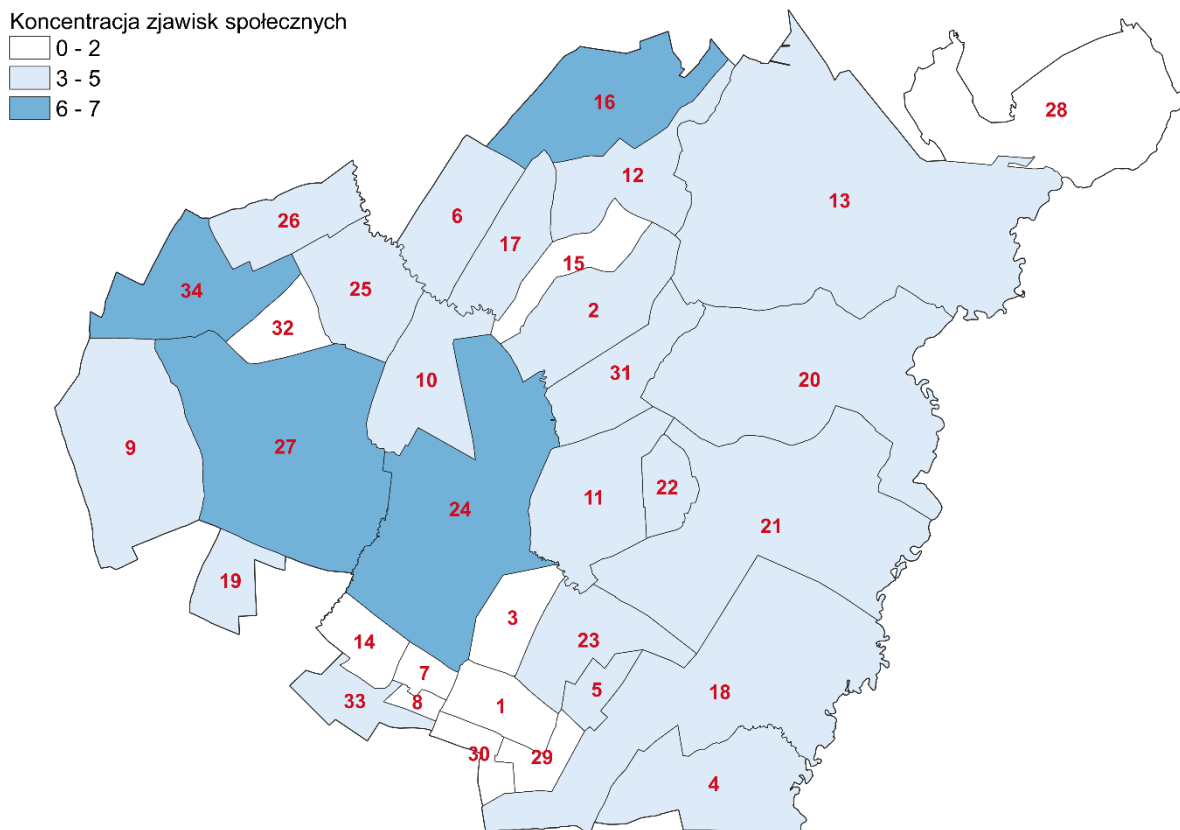
Tabela 7. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze społecznej

Lp.	Jednostka referencyjna	Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu					Liczba wykroczeń	Liczba organizacji pozarządowych	Frekwencja (%)	Koncentracja problemów społecznych
		bezrobocia	niepełnosprawności	ubóstwa	niepełnej rodziny	przemocy				
		w przeliczeni na 100 osób								
1.	Barwiki	0,00	0,00	1,30	0,00	0,00	0,00	0,00	68,22	1
2.	Borawskie-Awissa	0,00	1,50	1,50	0,00	2,26	0,00	0,00	58,57	4
3.	Brodowo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	53,75	2
4.	Brychy	0,00	1,30	3,90	0,00	1,30	0,00	0,00	68,22	4
5.	Czachy	1,52	1,52	4,55	0,00	0,00	0,00	0,00	68,22	4
6.	Czerwonki	0,00	0,74	0,74	0,00	0,00	0,74	0,00	58,57	4
7.	Dębówka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	53,75	2
8.	Dusze	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	53,75	2
9.	Glinki	0,00	0,51	2,55	0,00	0,51	1,53	0,00	66,67	3
10.	Janowo	0,00	0,00	6,25	0,00	0,00	0,00	0,00	58,57	3
11.	Karwowo	2,81	0,00	3,61	0,00	0,00	1,20	0,00	64,75	4
12.	Kieljany	0,00	0,00	1,45	0,00	1,45	0,00	0,00	58,57	3
13.	Klimaszewnica	1,33	0,38	3,41	0,19	0,38	0,00	0,19	55,47	5
14.	Konopki	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,41	3,70	53,75	2
15.	Konopki-Awissa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,92	1,92	58,57	2
16.	Kownatki	0,70	1,41	3,52	0,70	0,00	1,41	0,70	58,57	7
17.	Kramarzewo	1,43	0,00	5,71	0,00	1,43	1,43	1,43	58,57	5
18.	Łoje-Awissa	0,00	0,00	2,72	0,68	0,68	0,00	0,68	68,22	4
19.	Mikuty	2,33	4,65	6,98	0,00	2,33	0,00	2,33	66,67	4
20.	Mścichy	1,63	0,00	6,12	0,00	1,22	0,00	0,41	53,70	5
21.	Okrasin	1,04	0,00	4,15	1,04	0,00	1,04	0,52	64,75	5
22.	Ostrowik	0,00	2,44	4,88	2,44	0,00	2,44	2,44	64,75	4
23.	Racibory	1,05	0,00	3,16	0,00	0,00	0,00	1,05	53,75	4
24.	Radziłów	2,09	1,14	3,41	0,19	0,47	1,04	0,19	53,75	7
25.	Rydzewo-Pieniążek	1,27	0,00	1,27	0,00	0,00	0,00	1,27	54,59	3
26.	Rydzewo Szlacheckie	0,00	0,95	0,00	0,00	0,95	0,00	0,95	54,59	4
27.	Słucz	2,60	1,30	5,45	0,52	0,52	0,26	0,26	54,59	6
28.	Sośnia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12,50	55,47	1
29.	Szłasy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,00	68,22	0
30.	Szyjki	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,70	68,22	0
31.	Święcienin	0,76	0,76	2,29	0,00	0,00	1,53	0,76	53,70	5
32.	Wiązownica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,52	54,59	1
33.	Wypychy	0,00	0,00	3,13	0,00	3,13	0,00	1,56	53,75	3
34.	Zakrzewo	2,05	0,00	2,74	0,00	2,05	0,68	0,68	54,59	6
	Średnia:	0,66	0,55	2,49	0,17	0,55	0,67	1,29	59,25	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy

Na podstawie powyższych informacji wyznaczono koncentrację stanów kryzysowych w sferze społecznej w przyjętych jednostkach referencyjnych, którą przedstawia poniższa mapa.

Rysunek 3. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.org

Największa koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (7 zjawisk) występuje w sołectwach Kownatki oraz Radziłów. Po sześć zjawisk kryzysowych występuje w sołectwach: Słucz oraz Zakrzewo.

2.2.2. Sfera gospodarcza

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar gminy może znajdować się w stanie kryzysowym z uwagi na koncentrację negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, który związany może być z niskim poziomem przedsiębiorczości na analizowanym terenie.

Sytuację w zakresie przedsiębiorczości mieszkańców na terenie gminy zobrazowano przy pomocy następujących wskaźników:

- wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w centralnej ewidencji i informacji o działalności gospodarczej w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- wskaźnika liczby nowo zarejestrowanych podmiotów (2019 - 2021 roku) na podstawie CEiIDG w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- wskaźnika liczby zawieszonych podmiotów (2019 - 2021) na podstawie CEiIDG w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

W poniższej tabeli przedstawiono wyniki z analizy wskaźnikowej sfery gospodarczej (kolorem zaznaczono występowanie zjawiska kryzysowego). Następnie zsumowano występowanie zjawisk kryzysowych (ostatnia kolumna).

Tabela 8. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze gospodarczej

Lp.	Nazwa obszaru	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Firmy zarejestrowane od 2019	Firmy zawieszane od 2019	Koncentracja problemów
		(na 100 mieszkańców)			
1.	Barwiki	1,30	1,30	0,00	0
2.	Borawskie-Awissa	0,75	0,00	0,00	2
3.	Brodowo	0,00	0,00	0,00	2
4.	Brychy	1,30	0,00	0,00	1
5.	Czachy	0,00	0,00	0,00	2
6.	Czerwonki	2,94	0,74	1,47	1
7.	Dębówka	0,00	0,00	0,00	2
8.	Dusze	0,00	0,00	0,00	2
9.	Glinki	1,53	0,51	0,00	0
10.	Janowo	0,00	0,00	0,00	2
11.	Karwowo	1,20	0,00	0,00	2
12.	Kieljany	1,45	0,00	0,00	1
13.	Klimaszewnica	2,08	0,38	0,00	1
14.	Konopki	0,00	0,00	0,00	2
15.	Konopki-Awissa	1,92	0,00	0,00	1
16.	Kownatki	1,41	0,70	0,00	0
17.	Kramarzewo	1,43	1,43	0,00	0
18.	Łoje-Awissa	0,00	0,00	0,00	2
19.	Mikuty	0,00	0,00	0,00	2
20.	Mścichy	2,45	0,41	0,41	2
21.	Okrasin	2,59	1,04	1,04	1
22.	Ostrowik	0,00	0,00	0,00	2
23.	Racibory	2,11	2,11	0,00	0
24.	Radziłów	4,17	0,76	0,47	1
25.	Rydzewo-Pieniązek	1,27	0,00	0,00	2
26.	Rydzewo Szlacheckie	2,86	1,90	0,00	0
27.	Słucz	1,30	0,52	0,26	1

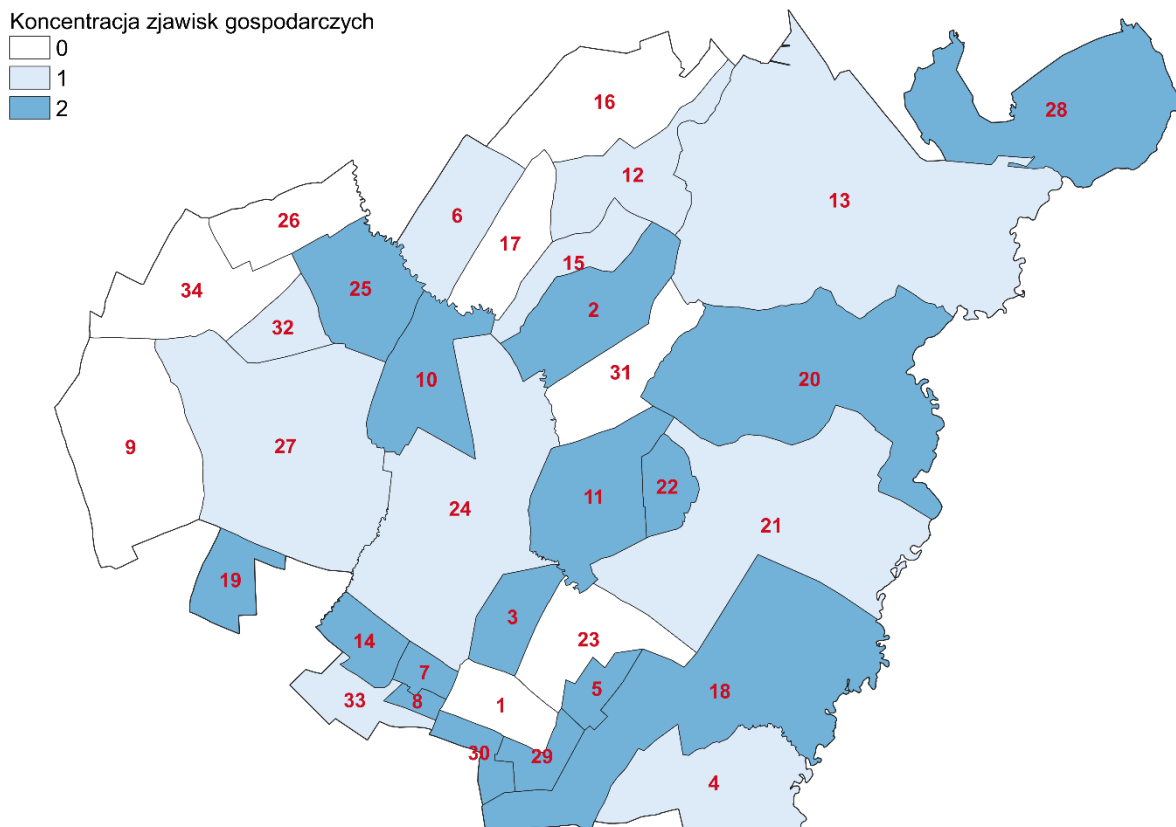
28.	Sośnia	0,00	0,00	0,00	2
29.	Szłasy	0,00	0,00	0,00	2
30.	Szyki	0,00	0,00	0,00	2
31.	Święcienin	1,53	0,76	0,00	0
32.	Wiązownica	3,03	0,00	0,00	1
33.	Wypychy	3,13	0,00	0,00	1
34.	Zakrzewo	2,05	1,37	0,00	0
	Średnia:	1,29	0,41	0,11	-

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy w Radziłowie

Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na podstawie danych CEIDG w przeliczeniu na 100 mieszkańców, najlepiej obrazuje stopień przedsiębiorczości w poszczególnych obszarach. Zgodnie z przyjętą metodologią za obszary kryzysowe przyjęto sołectwa, w których wskaźnik jest niższy od średniej (1,29).

Dodatkowo przeanalizowano liczbę nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw oraz liczbę zawieszonych przedsiębiorstw. Mając na celu określenie, w których obszarach w ostatnich latach przedsiębiorstwa rozwijają się najszybciej, a w których najwolniej.

Rysunek 4. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.org

2.2.3. Sfera środowiskowa

Zgodnie a art. 9 ust. 1 pkt. 3 ustawy o rewitalizacji obszar gminy znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych, a w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Wskaźniki powierzchni azbestu przekraczające średnią wartość (63 740,85 ton/100 ha) uznano za zjawisko kryzysowe w sferze środowiskowej. Materiał ten jest niebezpieczny dla zdrowia i środowiska, dlatego konieczne jest podjęcie działań w celu jego usuwania.

Drugim czynnikiem kryzysowym są stare kotłownie w budynkach publicznych, które emitują duże ilości szkodliwych substancji do atmosfery. Zidentyfikowano obszary, na których rodzaj ogrzewania wymaga modernizacji, co jest niezbędne dla zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko i poprawy jakości powietrza.

Tabela 9. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze środowiskowej

Lp.	Nazwa obszaru	Azbest do unieszkodliwienia (ton/100ha)	Liczba kotłowni ciepłych w budynkach publicznych wymagających modernizacji (szt.)	Koncentracja problemów
1.	Barwiki	86 453,50	0,00	1
2.	Borawskie-Awissa	86 660,82	0,00	1
3.	Brodowo	86 389,70	0,00	1
4.	Brychy	23 091,77	0,00	0
5.	Czachy	143 574,86	0,00	1
6.	Czerwonki	78 113,70	0,00	1
7.	Dębówka	174 697,67	0,00	1
8.	Dusze	16 238,10	0,00	0
9.	Glinki	76 496,18	1,00	2
10.	Janowo	0,00	0,00	0
11.	Karwowo	106 263,25	0,00	1
12.	Kieljany	33 898,42	0,00	0
13.	Klimaszewnica	27 293,62	0,00	0
14.	Konopki	66 302,30	0,00	1
15.	Konopki-Awissa	71 085,01	0,00	1
16.	Kownatki	47 513,59	1,00	1
17.	Kramarzewo	50 037,45	1,00	1
18.	Łoje-Awissa	30 993,50	1,00	1
19.	Mikuty	59 540,79	0,00	0
20.	Mścichy	34 806,90	0,00	0
21.	Okrasin	29 411,43	0,00	0
22.	Ostrowik	0,00	0,00	0
23.	Racibory	63 516,33	0,00	0
24.	Radziłów	126 974,32	3,00	2
25.	Rydzewo-Pieniązek	48 917,64	0,00	0
26.	Rydzewo Szlacheckie	77 961,02	0,00	1
27.	Słucz	67 365,59	1,00	2
28.	Sośnia	1 059,90	0,00	0
29.	Szłasy	62 540,10	0,00	0
30.	Szyjki	88 166,55	0,00	1
31.	Święcienin	83 549,72	0,00	1

2.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy o rewitalizacji, obszar gminy znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych, a w szczególności „niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych”.

Podstawowym kontekstem analizy negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej była analiza powierzchni oraz stanu przestrzeni publicznej w gminie. Wskaźnik obrazuje ilość miejsc, przestrzeni publicznej w stanie złym lub średnim. Wskaźnik powyżej średniej dla gminy został przyjęty jako zjawisko kryzysowe.

Przestrzenie publiczne to miejsca, które są ważne z punktu widzenia zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców, poprawy jakości ich życia i umożliwienia nawiązywania kontaktów społecznych. W analizie skupiono się przede wszystkim na przestrzeniach wykorzystywanych do celów rekreacyjnych, sportowych i umożliwiających nawiązywanie kontaktów społecznych (np. parki, place zabaw, targowiska, przestrzenie przy świetlicach, szkołach itp.). Przestrzenie publiczne dzielą się na trzy kategorie: złe, średnie i dobre. Przestrzenie publiczne w stanie złym to takie, które są zarośnięte, zaniedbane i niedostępne dla lokalnej społeczności, a te w stanie średnim są częściowo dostępne, ale ich stan pogarsza się, przez co tracą swoją funkcję. Przestrzenie publiczne w stanie dobrym to obszary ogólnodostępne, spełniające swoją funkcję i służące lokalnej społeczności.

Analiza dotyczyła też dostępności tych miejsc dla osób ze szczególnymi potrzebami. Poszczególne przestrzenie publiczne oceniono jako dostępne, częściowo niedostępne lub niedostępne. Te miejsca, które zostały oceniane jako częściowo dostępne oraz niedostępne, zostały sumowane w poszczególnych jednostkach referencyjnych. Wskaźnik powyżej średniej dla gminy został przyjęty jako zjawisko kryzysowe.

Istotnym elementem oceny przestrzenno-funkcjonalnej jest też rozkład zabytków oraz obiektów o charakterze zabytkowym. Obiekty w złym i średnim stanie zostały sumowane w poszczególnych jednostkach referencyjnych. Obszary, w których liczba takich obiektów jest powyżej średniej dla gminy wskazano jako kryzysowe.

Dodatkowo na terenie gminy występują dwa obszary wymagające rekultywacji:

- wyrobisko oraz dzikie wysypisko w Klimaszewnicy,
- wyrobisko w Karwowie.

Tabela 10. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Lp.	Nazwa obszaru	Przestrzenie publiczne (stan zły, średni)	Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami (częściowo dostępny, niedostępny)	Zabytki (stan zły, średni)	Obszary wymagające rekultywacji (wyrębiska, wysypiska)	Koncentracja problemów
		szt.	szt.	szt.	szt.	
1.	Barwiki	0	0	0	0	0
2.	Borawskie-Awissa	0	0	0	0	0
3.	Brodowo	0	0	0	0	0
4.	Brychy	0	0	0	0	0
5.	Czachy	0	0	0	0	0
6.	Czerwonki	1	1	0	0	2
7.	Dębówka	0	0	0	0	0
8.	Dusze	0	0	0	0	0
9.	Glinki	0	0	0	0	0
10.	Janowo	0	0	0	0	0
11.	Karwowo	1	1	1	1	4
12.	Kieljany	0	1	0	0	1
13.	Klimaszewnica	0	1	0	2	2
14.	Konopki	0	0	0	0	0
15.	Konopki-Awissa	0	0	0	0	0
16.	Kownatki	1	1	0	0	2
17.	Kramarzewo	0	0	5	0	1
18.	Łoje-Awissa	1	2	0	0	2
19.	Mikuty	0	0	0	0	0
20.	Mścichy	1	1	0	0	2
21.	Okrasin	0	0	0	0	0
22.	Ostrowik	0	0	0	0	0
23.	Racibory	0	0	0	0	0
24.	Radziłów	3	3	11	0	3
25.	Rydzewo-Pieniążek	0	0	0	0	0
26.	Rydzewo Szlacheckie	0	0	0	0	0
27.	Słucz	3	4	9	0	3
28.	Sośnia	0	0	1	0	1
29.	Szlasy	0	0	0	0	0
30.	Szyjki	0	0	0	0	0
31.	Święcienin	1	1	0	0	2
32.	Wiązownica	0	0	0	0	0
33.	Wypychy	1	1	0	0	2
34.	Zakrzewo	1	2	1	0	3
	Średnia:	0,41	0,56	0,82	0,06	-

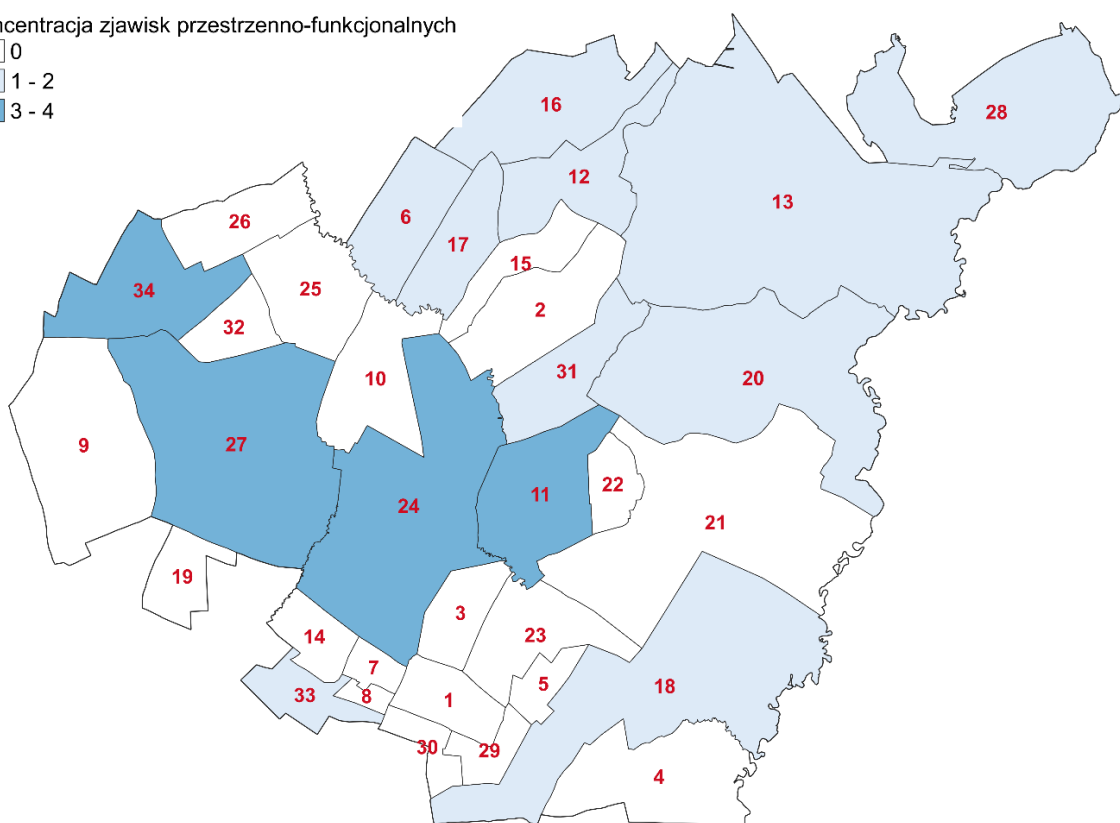
Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy w Radziłowie

Największa liczba przestrzeni publicznych oraz zabytków wymagających podjęcia działań znajduje się w sołectwach Karwowo, Radziłów, Słucz oraz Zakrzewo.

Rysunek 6. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Koncentracja zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych

- 0
- 1 - 2
- 3 - 4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.org

2.2.5. Sfera techniczna

W sferze technicznej o stanie kryzysowym świadczą w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

W celu określenia stanu technicznego obiektów publicznych oceniono stan i dostępność obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami. Obiekty publiczne, w których stan techniczny został oceniony jako zły lub średni, zostały ujęte we wskaźniku. Stan kryzysowy określono dla jednostek referencyjnych, na których liczba takich obiektów jest powyżej średniej dla gminy.

Ocena stanu technicznego obiektu publicznego określono jako zły, średni lub dobry. Budynek o złym stanie technicznym to taki, w którym występują poważne usterki lub braki, które zagrażają bezpieczeństwu lub zdrowiu jego użytkowników lub osób przebywających w pobliżu, np. nieszczelność dachu, awaria instalacji elektrycznej, brak odpowiednich barier ochronnych itp. Budynek o stanie technicznym średnim to taki, w którym są pewne usterki lub braki, jednak nie zagrażają one bezpieczeństwu ani zdrowiu jego użytkowników, np. drobne usterki instalacji elektrycznej lub wodno-kanalizacyjnej, niektóre braki w ociepleniu budynku lub braki w wyposażeniu. Budynek o dobrym stanie technicznym to taki, w którym wszystkie instalacje i urządzenia działają prawidłowo, a budynek jest odpowiednio ocieplony i wyposażony. Jest to budynek, w którym można spokojnie przebywać i korzystać z jego udogodnień bez obaw o swoje bezpieczeństwo lub zdrowie.

Problemy techniczne zostały przypisane także dla obiektów, w których dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami określono jako częściowe dostępne oraz niedostępne. Stan kryzysowy określono dla jednostek referencyjnych, na których liczba takich obiektów jest powyżej średniej dla gminy.

Dodatkowo w sferze technicznej przeanalizowano dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej. Stan kryzysowy określono dla jednostek referencyjnych, w których liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej jest poniżej średniej dla gminy.

Tabela 11. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze technicznej

Lp.	Nazwa obszaru	Stan techniczny budynków publicznych (średni, zły)	Dostępność dla osób z szczególnymi potrzebami (częściowo dostępny, niedostępny)	Liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej	Koncentracja problemów
		szt.	szt.	%	
1.	Barwiki	0	0	100,00	0
2.	Borawskie-Awissa	0	0	70,59	1
3.	Brodowo	0	0	91,67	0
4.	Brychy	0	0	86,67	0

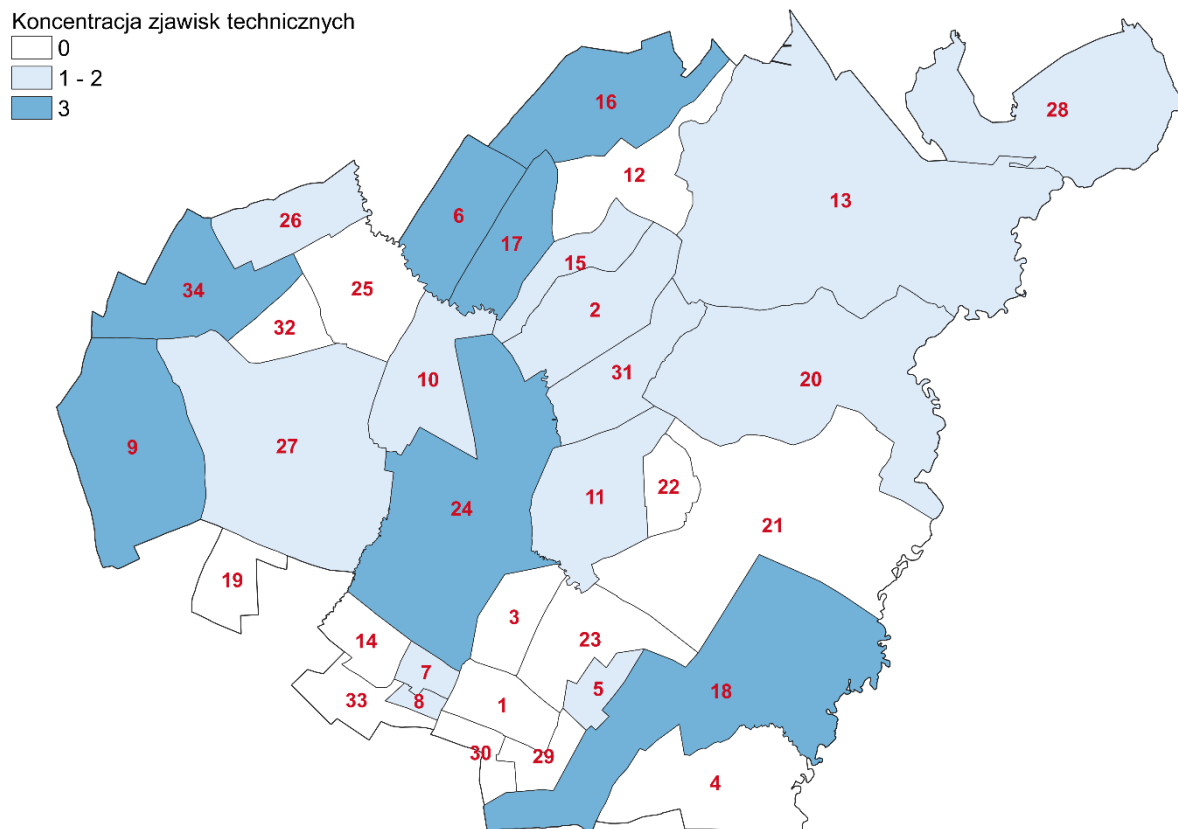
GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY RADZIŁÓW

5.	Czachy	0	0	80,00	1
6.	Czerwonki	1	1	77,78	3
7.	Dębówka	0	0	60,00	1
8.	Dusze	0	0	83,33	1
9.	Glinki	1	2	76,74	3
10.	Janowo	0	0	30,77	1
11.	Karwowo	0	1	94,37	1
12.	Kieljany	0	0	87,50	0
13.	Klimaszewnica	1	1	91,49	2
14.	Konopki	0	0	100,00	0
15.	Konopki-Awissa	0	0	83,33	1
16.	Kownatki	1	1	77,27	3
17.	Kramarzewo	1	1	75,00	3
18.	Łoje-Awissa	2	2	73,91	3
19.	Mikuty	0	0	100,00	0
20.	Mścichy	1	1	97,44	2
21.	Okrasin	0	0	94,00	0
22.	Ostrowik	0	0	100,00	0
23.	Racibory	0	0	92,00	0
24.	Radziłów	3	5	83,86	3
25.	Rydzewo-Pieniążek	0	0	100,00	0
26.	Rydzewo Szlacheckie	0	0	75,00	1
27.	Słucz	1	1	93,79	2
28.	Sośnia	0	0	84,21	1
29.	Szlaszy	0	0	100,00	0
30.	Szyjki	0	0	100,00	0
31.	Święcienin	1	1	93,94	2
32.	Wiązownica	0	0	100,00	0
33.	Wypychy	0	0	85,71	0
34.	Zakrzewo	1	1	71,43	3
	Średnia:	0,41	0,53	85,64	-

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy w Radziłowie

Poniżej przedstawiono koncentracje zjawisk kryzysowych w sferze technicznej na mapie.

Rysunek 7. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze technicznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.org

2.2.6. Podsumowanie

W wyniku przeprowadzonej diagnozy sfer społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, wraz z podziałem na odpowiednie jednostki referencyjne, została opracowana tabela łącząca dane z różnych sfer. Dzięki kumulacji zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych, możliwe jest wyznaczenie obszarów zdegradowanych. Należy zwrócić uwagę na fakt, że kryzysowe zjawiska w poszczególnych sferach są ze sobą powiązane i wzajemnie się nasilają. Dlatego tak ważne jest, aby działania rewitalizacyjne uwzględniały potrzeby mieszkańców i rozwiązywały problemy w sposób kompleksowy.

Tabela 12. Wyniki analizy wskaźnikowej we wszystkich analizowanych sferach

Lp.	Jednostka referencyjna	Zjawiska kryzysowe w sferze:					Suma:
		Społecznej	Gospodarczej	Środowiskowej	Przestrzenno-funkcjonalnej	Technicznej	
1.	Barwiki	1	0	1	0	0	2
2.	Borawskie-Awissa	4	2	1	0	1	8
3.	Brodowo	2	2	1	0	0	5
4.	Brychy	4	1	0	0	0	5
5.	Czachy	4	2	1	0	1	8
6.	Czerwonki	4	1	1	2	3	11
7.	Dębówka	2	2	1	0	1	6
8.	Dusze	2	2	0	0	1	5
9.	Glinki	3	0	2	0	3	8
10.	Janowo	3	2	0	0	1	6
11.	Karwowo	4	2	1	4	1	12
12.	Kieljany	3	1	0	1	0	5
13.	Klimaszewnica	5	1	0	2	2	10
14.	Konopki	2	2	1	0	0	5
15.	Konopki-Awissa	2	1	1	0	1	5
16.	Kownatki	7	0	1	2	3	13
17.	Kramarzewo	5	0	1	1	3	10
18.	Łoje-Awissa	4	2	1	2	3	12
19.	Mikuty	4	2	0	0	0	6
20.	Mścichy	5	2	0	2	2	11
21.	Okrasin	5	1	0	0	0	6
22.	Ostrowik	4	2	0	0	0	6
23.	Racibory	4	0	0	0	0	4
24.	Radziłów	7	1	2	3	3	16
25.	Rydzewo-Pieniążek	3	2	0	0	0	5
26.	Rydzewo Szlacheckie	4	0	1	0	1	6
27.	Słucz	6	1	2	3	2	14
28.	Sośnia	1	2	0	1	1	5
29.	Szłasy	0	2	0	0	0	2
30.	Szyjki	0	2	1	0	0	3
31.	Święcienin	5	0	1	2	2	10
32.	Wiązownica	1	1	1	0	0	3
33.	Wypychy	3	1	1	2	0	7
34.	Zakrzewo	6	0	1	3	3	13
-	Średnia:	3,50	1,24	0,71	0,88	1,12	7,44

Źródło: Opracowanie własne

3. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji

3.1. Obszar zdegradowany

Obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysowym w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej wyznaczono obszar zdegradowany, składający się z jednostek delimitacyjnych charakteryzujących się największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk. Zgodnie z przyjętą metodologią, obszarami zdegradowanymi są sołectwa: Kownatki, Radziłów, Słucz oraz Zakrzewo. To właśnie tam liczba zjawisk kryzysowych była najwyższa.

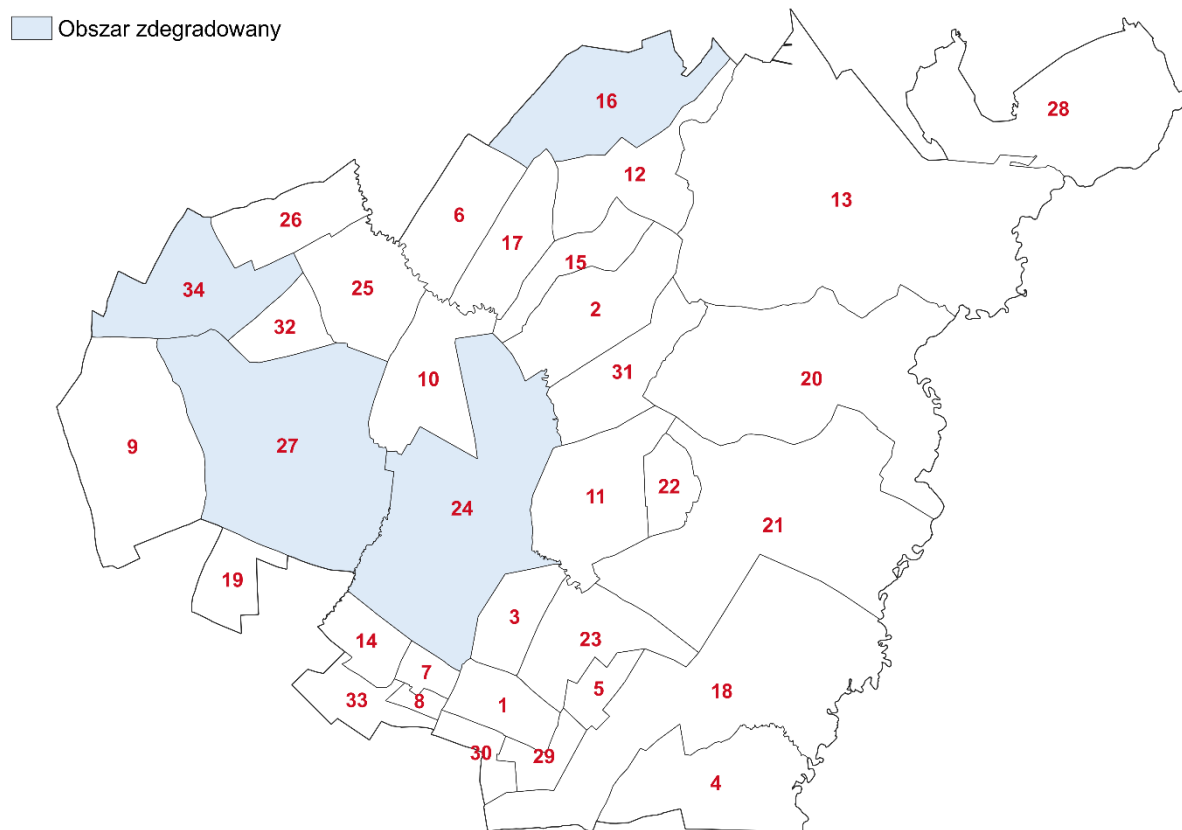
Tabela 13. Wyniki analizy wskaźnikowej we wszystkich analizowanych sferach

Lp.	Jednostka referencyjna	Zjawiska kryzysowe w sferze:					Suma:
		Społecznej	Gospodarczej	Środowiskowej	Przestrzenno-funkcjonalnej	Technicznej	
16.	Kownatki	7	0	1	2	3	13
24.	Radziłów	7	1	2	3	3	16
27.	Słucz	6	1	2	3	2	14
34.	Zakrzewo	6	0	1	3	3	13

Źródło: Opracowanie własne

Wskazany obszar zajmują 4 056,88 ha, co stanowi około 20,33% całego obszaru gminy i zamieszkały jest przez 1 728 mieszkańców, co stanowi 36,06% ogółu mieszkańców.

Rysunek 8. Obszar zdegradowany

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.org

3.2. Obszar rewitalizacji

W celu podjęcia działań rewitalizacyjnych, należy wskazać obszar, który wymaga szczególnej uwagi. Obszar rewitalizacji stanowi całość lub część obszaru zdegradowanego, wyróżniający się szczególną koncentracją negatywnych wymienionych powyżej zjawisk, na którym z uwagi na kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy prowadzona jest rewitalizacja.

Należy jednak zwrócić uwagę, że obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy. Ponadto, liczba mieszkańców zamieszkujących ten obszar nie może przekraczać 30% liczby mieszkańców całej gminy.

W świetle powyższego, tereny sołectw Radziłów oraz Słucz zostały objęte działaniami rewitalizacyjnymi. Warto zwrócić uwagę, że obszar rewitalizacji obejmuje przede wszystkim zamieszkałą część wyznaczonego obszaru zdegradowanego (spójna zabudowa). Wyznaczony obszar ma kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy.

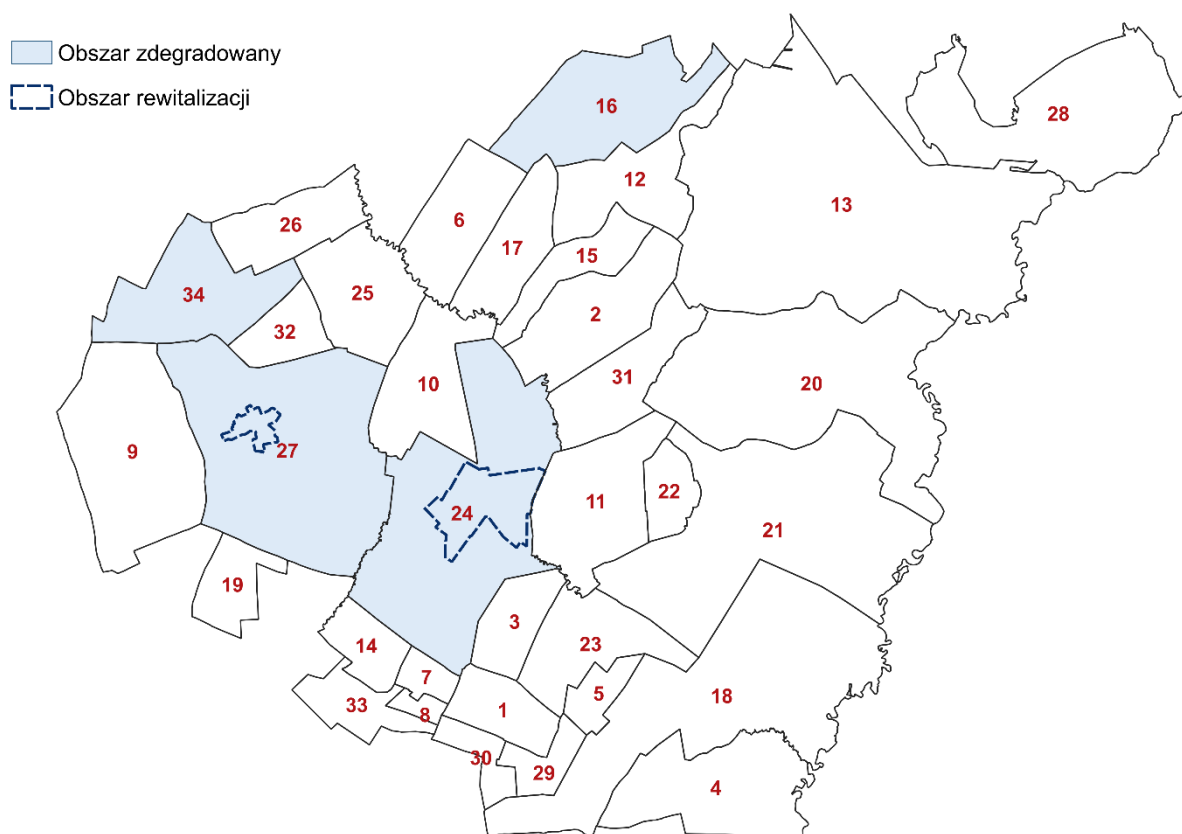
Tabela 14. Obszar rewitalizacji

Jednostka referencyjna	Liczba mieszkańców	Liczba mieszkańców (%)	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia (%)
Radziłów (spójna zabudowa)	1 000	20,87	238,75	1,20
Słucz (spójna zabudowa)	385	8,03	49,55	0,25
SUMA:	1 385	28,90	288,30	1,44

Źródło: Opracowanie własne

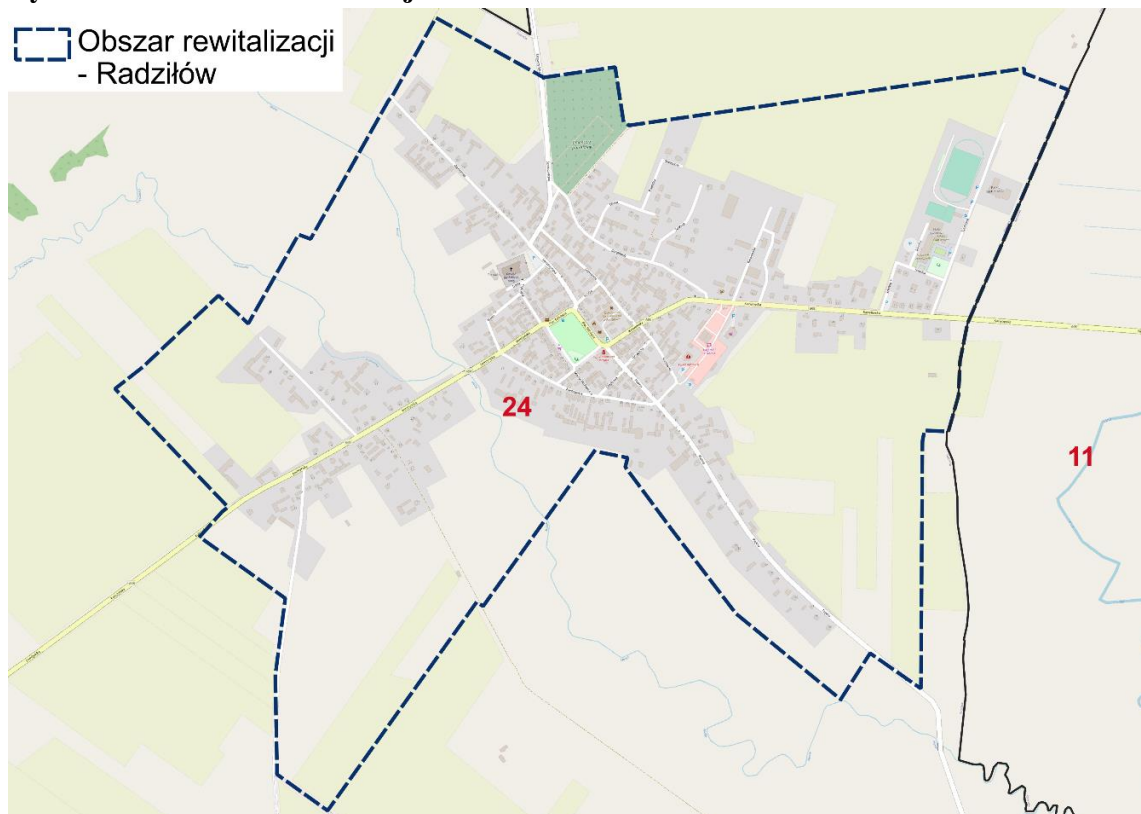
Obszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 1385 osób, co stanowi 28,90% mieszkańców gminy i zajmuje 288,30 ha, co stanowi 1,44% powierzchni gminy.

Rysunek 9. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na tle gminy

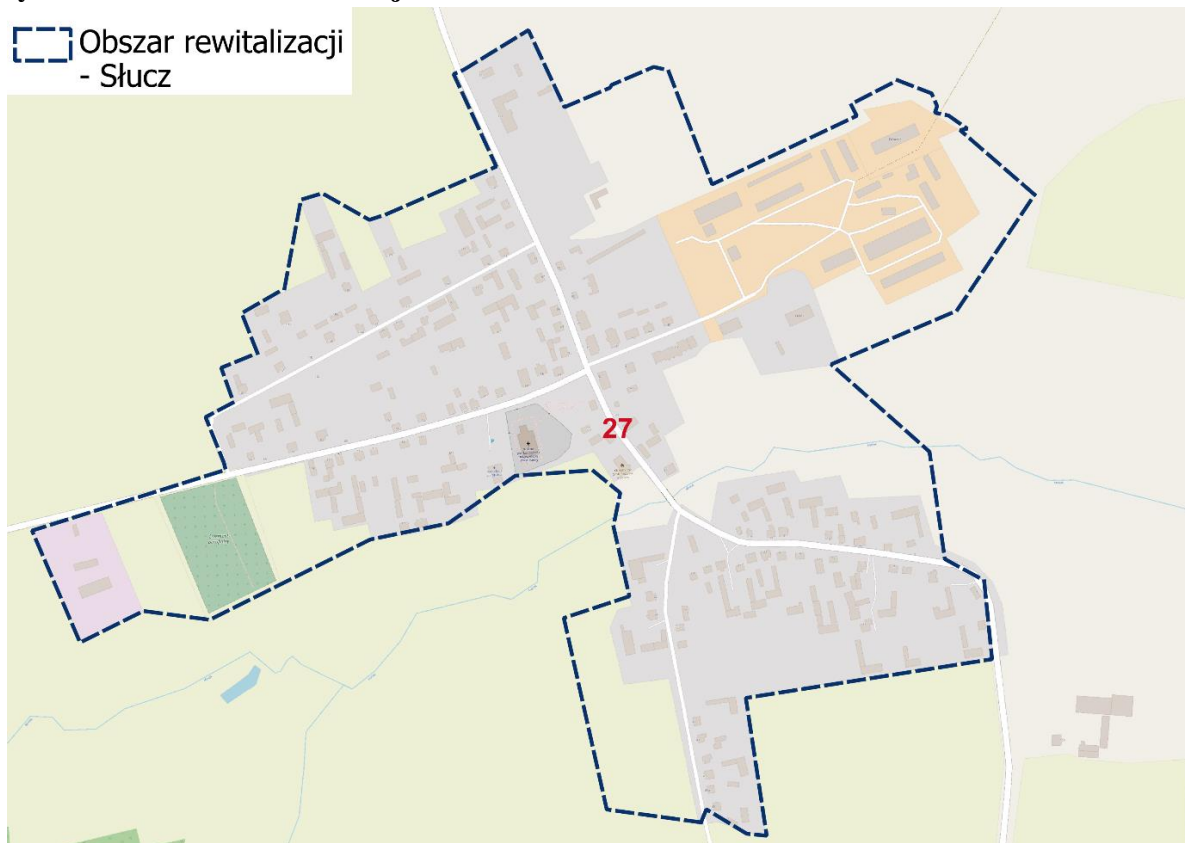
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.org

Rysunek 10. Obszar rewitalizacji – Radziłów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.org

Rysunek 11. Obszar rewitalizacji – Słucz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.org

4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji, cele rewitalizacji i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, potencjały

4.1. Sposób analizy

W trakcie analizy delimitacyjnej dokonano oceny wielu zjawisk kryzysowych, co posłużyło do wyodrębnienia obszaru rewitalizacji. W niniejszym rozdziale omówiono zjawiska kryzysowe występujące na wyznaczonych podborach, a także przedstawiono wnioski wynikające z przeprowadzonych konsultacji społecznych, takich jak badania ankietowe oraz spotkania z interesariuszami rewitalizacji.

Wyniki badań zostały zebrane i przedstawione wraz z wynikami analizy delimitacyjnej. Dzięki temu, opracowany Program Rewitalizacji będzie mógł uwzględnić w sposób kompleksowy najważniejsze kwestie i potrzeby mieszkańców, co zwiększy szansę na skuteczne rozwiązywanie problemów i poprawę jakości życia na obszarach rewitalizacji.

4.2. Podobszar: Radziłów

Podobszar Radziłów jest największym z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Obszar o powierzchni 238,75 ha zamieszkały był przez 1000 mieszkańców. Pomimo, że powierzchnia podobszaru stanowi zaledwie 1,2% ogółu powierzchni gminy, to jednocześnie stanowi około 82% całego obszaru rewitalizacji. Udział podobszaru w ogólnej liczbie mieszkańców gminy wynosił około 20,87%, a w całkowitej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji - ponad 72%.

W kontekście procesów rozwojowych gminy oraz procesów rewitalizacji, podobszar Radziłów stanowi kluczowy obszar, na którym powinna się skupić zdecydowana większość działań.

Zjawiska społeczne i gospodarcze

Na terenie obszaru rewitalizacji stwierdzono liczne problemy w sferach: społeczno-gospodarczej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Aby zapewnić rozwój obszaru rewitalizacji, niezbędne jest zahamowanie występujących negatywnych zjawisk.

Na podstawie wskaźników delimitacyjnych, które posłużyły do wyodrębnienia obszaru rewitalizacji, określono zjawiska społeczne jako zjawiska kryzysowe związane z bezrobociem, ubóstwem, wysoką liczbą osób ze szczególnymi potrzebami, niskim poziomem uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Wyniki przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 15. Zjawiska społeczne na obszarze rewitalizacji – Radziłów

Jednostka referencyjna	Podobszar: Radziłów	Średnia:
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu bezrobocia (na 100 osób)	2,09	0,66

Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu niepełnosprawności (na 100 osób)	1,14	0,55
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu ubóstwa (na 100 osób)	3,41	2,49
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu niepełnej rodziny (na 100 osób)	0,19	0,17
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu przemocy (na 100 osób)	0,47	0,55
Liczba wykroczeń (na 100 osób)	1,04	0,67
Liczba organizacji pozarządowych (na 100 osób)	0,19	1,29
Frekwencja (%)	53,75	59,25
Koncentracja problemów społecznych	7	-

Źródło: Opracowanie własne

Obszar rewitalizacji – Radziłów zmagają się z wyższym wskaźnikiem bezrobocia w porównaniu do całej gminy, co oznacza, że część mieszkańców nie ma stałego zatrudnienia. W regionie problematyczną grupą są w szczególności osoby długotrwale bezrobotne, co potwierdziły też konsultacje społeczne. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się też wyższym niż gmina poziomem ubóstwa, co oznacza, że część mieszkańców żyje poniżej minimum socjalnego. Ubóstwo wynika przede wszystkim z niskich dochodów oraz jest pochodną występującego na obszarze wyższego bezrobocia.

Na terenie rewitalizacji zidentyfikowano także problemy osób ze szczególnymi potrzebami, które napotykają na różne bariery w dostępie do zatrudnienia, edukacji, usług zdrowotnych i infrastruktury. Wsparcie dla osób ze szczególnymi potrzebami, takie jak dostosowanie przestrzeni publicznych i budynków do ich potrzeb, szkolenia i rehabilitacja, jest istotne dla poprawy ich sytuacji społecznej.

W obszarze rewitalizacji występuje wysoka liczba niepełnych rodzin, czyli rodzin, w których brakuje jednego z rodziców lub opiekuna. Niepełne rodziny często mają ograniczony dostęp do wsparcia społecznego, opieki nad dziećmi i stabilności finansowej, co może wpływać na ich trudną sytuację społeczną.

Na tym obszarze zaobserwowano też dużą liczbę wykroczeń, głównie związanych z nadmierną prędkością na drogach. Niemniej jednak, podczas konsultacji, mieszkańcy wyrażali wysoką ocenę ogólnego poziomu bezpieczeństwa na terenie objętym procesem rewitalizacji. Potwierdzeniem tego jest stosunkowo niska liczba osób korzystających z pomocy z powodu przemocy.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się niewielką liczbą organizacji pozarządowych, co oznacza ograniczony dostęp mieszkańców do różnorodnych programów, usług i inicjatyw społecznych. Brak aktywnych organizacji pozarządowych wynika przede wszystkim z niskiego zaangażowania społeczności oraz braku środków finansowych. Wzrost liczby i aktywności organizacji pozarządowych może przyczynić się do poprawy sytuacji społecznej i zwiększenia dostępu mieszkańców do wsparcia, programów rozwojowych i innych inicjatyw społecznych.

Obszar rewitalizacji zmagają się z niską frekwencją w różnych sferach życia społecznego, takich jak wybory, spotkania społeczne czy udział w inicjatywach społecznych. Niska frekwencja wynika między innymi z braku poczucia zaangażowania i zaufania mieszkańców, ograniczonej świadomości ich roli w procesie podejmowania decyzji oraz braku atrakcyjnych ofert i programów skierowanych do społeczności lokalnej. Zwiększenie frekwencji może być osiągnięte poprzez działania mające na celu zaangażowanie mieszkańców, edukację i informowanie ich o korzyściach płynących z aktywnego udziału w życiu społecznym oraz tworzenie atrakcyjnych inicjatyw i programów społecznych.

Podczas konsultacji społecznych, mieszkańcy wyraźnie podkreślali, że obszar podlegający rewitalizacji zmagają się z problemem niskiej aktywności społecznej. Istnieje ograniczona oferta kulturowo-rekreacyjna, a ponadto brakuje specjalnie przeznaczonej przestrzeni dla tego rodzaju aktywności. Aktualnie, tego typu działania są prowadzone głównie w ramach biblioteki gminnej. W mieście Radziłów brakuje bezpośrednio przeznaczonego miejsca dla takich działań, co powoduje trudności w organizacji różnorodnych wydarzeń. Powstanie ośrodka kultury i rekreacji stanowi odpowiedź na tę potrzebę, zapewniając dedykowane miejsce dla wszelkich form działań aktywizujących oraz kulturowych. Realizacja tego projektu przyczyni się do wzrostu dostępności i partycypacji społecznej. Powstanie ośrodka pozwoli mieszkańcom Radziłowa na korzystanie z różnorodnych form kultury i rekreacji. Będzie to miejsce, które zachęci do aktywnego uczestnictwa w działaniach kulturalnych, artystycznych i rekreacyjnych, promując tym samym partycypację społeczną i budowanie więzi społecznych.

W trakcie przeprowadzonych konsultacji mieszkańcy wskazali na kilka istotnych problemów, które wymagają uwagi i rozwiązania. Wśród nich znajdują się proces starzenia się społeczeństwa oraz spadek liczby osób młodych. Ten demograficzny trend może negatywnie wpływać na obszar rewitalizacji, mając konsekwencje zarówno społeczne, jak i gospodarcze.

Ważnym aspektem, który został podkreślony przez mieszkańców, jest też potrzeba wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób starszych. W miarę starzenia się społeczeństwa, zapewnienie odpowiednich usług i wsparcia dla osób starszych staje się coraz pilniejsze. Istnieje potrzeba zapewnienia dostępu do odpowiedniej opieki medycznej, rehabilitacyjnej, wsparcia w codziennych czynnościach oraz możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Mieszkańcy podkreślali potrzebę stworzenia różnorodnych zajęć aktywizujących dla osób starszych, które pomogą im utrzymać aktywność fizyczną i umysłową. Zajęcia takie mogą obejmować rekreację, zajęcia artystyczne, warsztaty czy programy edukacyjne, które nie tylko zapewnią rozrywkę, ale także przyczynią się do podtrzymywania kondycji i sprawności osób starszych.

Mieszkańcy postulowali o stworzenie centrum opieki zdrowotnej, które zapewniłoby dostęp do wysokiej jakości opieki specjalistycznej i rehabilitacyjnej na obszarze rewitalizacji.

Aktualnie istnieje brak takiego ośrodka, co powoduje niedogodności i utrudnienia dla mieszkańców, którzy muszą szukać tego typu usług poza granicami gminy. Mieszkańcy są zmuszeni do podejmowania długich, kosztownych i czasochłonnych podróży w celu skonsultowania się z lekarzem specjalistą lub uzyskania rehabilitacji. Jest to nie tylko uciążliwe, ale także wpływa na opóźnienie w dostępie do niezbędnej opieki medycznej, co z kolei może prowadzić do pogorszenia stanu zdrowia mieszkańców. Stworzenie centrum opieki zdrowotnej na obszarze rewitalizacji byłoby rozwiązaniem mającym na celu poprawę dostępności i jakości opieki medycznej. Centrum takie mogłoby zapewnić szeroki zakres usług specjalistycznych, takich jak konsultacje lekarskie, diagnostyka, rehabilitacja, a także prowadzenie programów profilaktycznych. Dzięki temu mieszkańcy mieliby łatwiejszy dostęp do niezbędnej opieki, ograniczając konieczność długich podróży i przyspieszając proces diagnostyki i leczenia.

Podczas konsultacji mieszkańcy wyrazili potrzebę utworzenia żłobka w Radziłowie. Istnieje zapotrzebowanie na dedykowane miejsce, w którym najmłodszy mieszkańcy będą mieli możliwość wszechstronnego rozwoju. Jest to również istotne z perspektywy rodzin i ich opiekunów, ponieważ umożliwi im aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym, które dotychczas było ograniczone ze względu na opiekę nad dziećmi.

Podczas konsultacji mieszkańcy wskazali też na potrzebę realizacji działań związanych z rozwojem kompetencji kluczowych oraz nauką języków obcych. Takie działania mają na celu zaspokojenie potrzeb najmłodszych mieszkańców, wzbogacenie oferty edukacyjnej oraz przygotowanie dzieci do pełnego uczestnictwa w społeczeństwie.

Poprawa sytuacji społecznej na obszarze rewitalizacji wymaga kompleksowego podejścia, zaangażowania różnych interesariuszy i strategicznego zarządzania zasobami i działaniami.

Tabela 16. Zjawiska gospodarcze na obszarze rewitalizacji – Radziłów

Jednostka referencyjna	Podobszar: Radziłów	Średnia:
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	4,17	1,29
Firmy zarejestrowane od 2019	0,76	0,41
Firmy zawieszono od 2019	0,47	0,11
Koncentracja problemów	1	-

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie objętym procesem rewitalizacji w sferze gospodarczej zaobserwowano problem zwiększonej liczby zawieszonych firm. Jest to istotna kwestia, która wymaga uwagi i działań mających na celu wsparcie przedsiębiorczości w tym obszarze.

Podczas konsultacji społecznych, mieszkańcy jednoznacznie wyrazili potrzebę wsparcia dla przedsiębiorców. Zdają sobie sprawę, że przedsiębiorcy potrzebują narzędzi i kompetencji, które umożliwią im skuteczne prowadzenie działalności gospodarczej. Dlatego istotne jest dostarczenie przedsiębiorcom odpowiednich szkoleń, warsztatów oraz programów rozwojowych, które pomogą im w rozwinięciu umiejętności zarządzania, marketingu,

finansów czy innowacji. Wsparcie w tych obszarach może przyczynić się do poprawy kondycji firm i zwiększenia ich szans na sukces.

Również istotnym aspektem obszaru rewitalizacji jest jego atrakcyjność turystyczna. Ten obszar przyciąga turystów, co stanowi potencjał do rozwoju gospodarczego. Wykorzystanie turystyki jako istotnego elementu rozwoju może przynieść korzyści zarówno lokalnym przedsiębiorstwom, jak i społeczności. Wpływ turystyki na lokalną gospodarkę należy zwiększyć poprzez rozwijanie infrastruktury turystycznej, promocję atrakcji i wydarzeń kulturalnych, tworzenie nowych miejsc pracy związanych z sektorem turystycznym oraz wspieranie lokalnych przedsiębiorstw działających w branży turystycznej.

Zjawiska środowiskowe

Tabela 17. Zjawiska środowiskowe na obszarze rewitalizacji – Radzilów

Jednostka referencyjna	Podobszar: Radzilów	Średnia:
Azbest do unieszkodliwienia (ton/100ha)	126 974,32	63 740,85
Liczba kotłowni ciepłych w budynkach publicznych (szt.)	3	0,24
Koncentracja problemów	2	-

Zródło: Opracowanie własne

W trakcie procesu delimitacji zidentyfikowano na obszarze problemy związane z obecnością azbestu oraz starszych kotłowni w budynkach publicznych. Te kwestie stanowią istotne wyzwania dla poprawy jakości życia mieszkańców oraz zrównoważonego rozwoju obszaru.

Problem z azbestem dotyczy obecności tego niebezpiecznego materiału w budynkach, który może prowadzić do poważnych zagrożeń dla zdrowia. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu identyfikację i usuwanie azbestu z budynków, aby zapewnić bezpieczne i zdrowe warunki życia mieszkańcom.

Drugim problemem, który został zidentyfikowany, jest obecność starszych kotłowni w budynkach publicznych. Te przestarzałe systemy grzewcze charakteryzują się niską efektywnością energetyczną i często emitują duże ilości szkodliwych substancji. Konieczne jest wprowadzenie modernizacji i wymiany tych kotłowni na bardziej energooszczędne i przyjazne środowisku systemy grzewcze. Inwestycje w nowoczesne technologie grzewcze mogą przyczynić się do poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych, zmniejszenia emisji szkodliwych substancji oraz obniżenia kosztów eksploatacji.

Według mieszkańców rozwój zielonej infrastruktury oraz gospodarka wodna na terenie obszaru rewitalizacji są istotnymi obszarami działań mających na celu poprawę jakości życia ludzi oraz ochronę środowiska. Na terenie obszaru rewitalizacji, zielona infrastruktura może obejmować tworzenie parków miejskich, ogrodów społecznościowych, pasów zieleni, dachów zielonych itp. Zielona infrastruktura ma na celu poprawę jakości powietrza, redukcję efektu wyspy ciepła, zwiększenie bioróżnorodności oraz poprawę estetyki przestrzeni miejskiej. Gospodarka wodna na obszarze rewitalizacji ma istotne znaczenie dla

zrównoważonego rozwoju. Skuteczne zarządzanie wodą, w tym efektywne jej wykorzystywanie, ograniczenie strat oraz zapobieganie zanieczyszczeniom, przyczynia się do oszczędzania zasobów wodnych i ochrony ekosystemów wodnych. Ponadto, odpowiednie zarządzanie wodą może pomóc w ograniczeniu ryzyka powodziowego i minimalizacji negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych.

Podczas konsultacji społecznych, mieszkańcy wskazali również na problemy związane z niską efektywnością energetyczną oraz niską jakością systemów grzewczych w obiektach prywatnych. Te czynniki mają negatywny wpływ na koszty energii dla mieszkańców oraz na środowisko naturalne. Mieszkańcy wyrazili też potrzebę kontynuacji wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz rozwoju magazynowania energii.

Realizacja tych działań przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia efektywności energetycznej budynków oraz ochrony środowiska. Ważne jest, aby plan rewitalizacji uwzględniał długoterminowe cele zrównoważonego rozwoju, takie jak efektywność energetyczna, jakość powietrza oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, aby stworzyć przyjazne i zrównoważone środowisko na terenie rewitalizacji.

W kontekście ochrony środowiska, istotnym elementem jest odpowiednie zagospodarowanie odpadów komunalnych. Podczas przeprowadzanych konsultacji społecznych, mieszkańcy jednoznacznie wskazali na potrzebę budowy punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Budowa takiego punktu przynosi wiele korzyści. Po pierwsze, umożliwia skuteczną segregację odpadów, co z kolei przyczynia się do efektywnego odzysku surowców i ich ponownego wykorzystania. Dzięki temu ogranicza się ilość odpadów, które trafiają na składowiska, co ma pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego. Po drugie, selektywna zbiórka odpadów komunalnych promuje ekologiczną świadomość wśród mieszkańców, zachęcając ich do aktywnego uczestnictwa w procesie recyklingu.

Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne i techniczne

Tabela 18. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne na obszarze rewitalizacji

Jednostka referencyjna		Podobszar: Radziłów	Średnia:
Przestrzeń publiczna (stan zły, średni)	szt.	3	0,41
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami (częściowo dostępny, niedostępny)	szt.	3	0,56
Zabytki (stan zły, średni)	szt.	11	0,82
Obszary wymagające rewitalizacji przyrodniczej (wzrost, wysypiska)	szt.	0	0,09
Koncentracja problemów		3	-

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie objętym procesem rewitalizacji zidentyfikowano przestrzeń publiczną, która jest zarośnięta, zaniedbana i niedostępna dla lokalnej społeczności. Dodatkowo, istnieją obszary, które są jedynie częściowo dostępne, jednak ich stan sukcesywnie się pogarsza, co prowadzi do utraty ich pierwotnej funkcjonalności.

Istnieją obszary, takie jak teren po byłej zlewni, gdzie przestrzeń wokół budynku jest zaniedbana i nieużytkowana, co wymaga kompleksowych działań w celu nadania jej nowych funkcji.

Dodatkowo, teren przy szkole w Radziłowie wymaga modernizacji. Istnieje potrzeba poprawy infrastruktury, aby stworzyć lepsze warunki do uprawiania różnych dyscyplin sportowych i aktywności rekreacyjnych.

Problemy przestrzenno-funkcjonalne zdefiniowano również w centrum Radziłowa, zwłaszcza w zakresie małej infrastruktury i oświetlenia. Istnieje konieczność przeprowadzenia działań mających na celu modernizację i ulepszenie istniejącej infrastruktury, aby stworzyć lepsze warunki dla mieszkańców i użytkowników tego obszaru. Planowane działania mają na celu stworzenie bardziej funkcjonalnego, atrakcyjnego i bezpiecznego środowiska dla mieszkańców, odwiedzających i przedsiębiorców. Poprawa infrastruktury przyczyni się do zwiększenia jakości życia społeczności, stworzenia przyjemnego i dostępnego miejsca spotkań i aktywności społecznych.

Na terenie objętym procesem rewitalizacji napotyka się na trudności związane z dostępnością przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Wspomniane wcześniej problemy występują nie tylko w opisanych obszarach, ale także w innych lokalizacjach. Niemniej jednak, należy podkreślić, że od wielu lat gmina podejmuje działania mające na celu adaptację przestrzeni publicznych, aby były bardziej dostępne dla osób o szczególnych potrzebach. Na podstawie przeprowadzonych konsultacji, ważne jest kontynuowanie tych działań oraz nieustanne dostosowywanie przestrzeni publicznych w celu zapewnienia dostępności dla osób o szczególnych potrzebach.

Stan obiektów zabytkowych w centrum Radziłowa jest niezadawalający i wymaga interwencji. Zdecydowana większość obiektów zabytkowych w centrum Radziłowa należy do prywatnych właścicieli, co stwarza pewne wyzwania w procesie rewitalizacji. Zaniedbane budynki i ich uszkodzenia negatywnie wpływają na wizerunek miejscowości i jej atrakcyjność zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Dodatkowo, estetyka przestrzeni publicznej cierpi z powodu tych zaniedbań. Realizacja projektu mającego na celu poprawę stanu technicznego obiektów zabytkowych w Radziłowie jest niezbędna. Przede wszystkim, ochrona dziedzictwa kulturowego wymaga podjęcia działań mających na celu przywrócenie dawnej świetności i atrakcyjności tych obiektów. Poprawa stanu technicznego przyczyni się również do stworzenia przyjemnego i godnego miejsca dla mieszkańców oraz odwiedzających.

Tabela 19. Zjawiska techniczne na obszarze rewitalizacji

Jednostka referencyjna		Podobszar: Radziłów	Średnia:
Stan techniczny (średni, zły)	szt.	3	0,41
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami (częściowo dostępny, niedostępny)	szt.	5	0,53

Liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej	%	83,86	85,64
Koncentracja problemów		3	-

Źródło: Opracowanie własne

Na badanym obszarze zidentyfikowano szereg problemów technicznych dotyczących obiektów publicznych. W szczególności obiekt po byłej zlewni, placówka edukacyjna oraz ośrodek zdrowia gminy charakteryzują się niezadowalającym stanem technicznym.

Przede wszystkim obiekt po byłej zlewni, który ma potencjał stać się centrum społeczno-kulturalnym, wymaga znacznych prac remontowych i modernizacji. Konieczna jest gruntowna przebudowa tego obiektu, aby mógł pełnić nowe funkcje i służyć lokalnej społeczności.

Pozostałe obiekty na terenie obszaru rewitalizacji również wymagają prac remontowych w celu poprawy ich stanu technicznego oraz zwiększenia efektywności energetycznej. Dodatkowo, konieczne jest dostosowanie tych obiektów do osób o szczególnych potrzebach.

4.3. Podobszar: Słucz

Podobszar zajmuje powierzchnię 49,55 ha i był zamieszkały przez 385 mieszkańców, co stanowiło 8% ogólnej populacji gminy. Słucz jest jednym z większych ośrodków na terenie gminy Radziłów. W skali całej gminy posiada duży potencjał rozwojowy. Położenie Słucza, oddalonego o około 8 minut jazdy samochodem od miejscowości Radziłów, umożliwia realizację różnych projektów miękkich skierowanych do dwóch podobszarów.

Należy również zauważyć, że problemy zidentyfikowane na tym podobszarze są podobne do tych na podobszarze Radziłów. Podobieństwo problemów między tymi podobszarami wynika z podobnej struktury społecznej, gospodarczej i środowiskowej, które są charakterystyczne dla gminy Radziłów. Wpływające na podobieństwo problemów wynika również z bliskiego położenia tych obszarów.

Zjawiska społeczne i gospodarcze

Podobnie jak na podobszarze Radziłów, na terenie Słucza również zidentyfikowano problemy związane z bezrobociem oraz ubóstwem. Problem bezrobocia w tym obszarze ma negatywny wpływ na społeczność lokalną, ograniczając dostęp do godziwej pracy i źródeł dochodu. Bezrobocie, szczególnie długotrwałe prowadzi do nierówności społeczno-ekonomicznych, wzrostu ubóstwa oraz braku perspektyw rozwoju dla mieszkańców. Szczególnie wysoki na tym obszarze był wskaźnik ubóstwa. Ubóstwo może prowadzić do wykluczenia społecznego, ograniczenia szans rozwoju, a także pogorszenia jakości życia mieszkańców.

Tabela 20. Zjawiska społeczne na obszarze rewitalizacji – Słucz

Jednostka referencyjna	Podobszar: Słucz	Średnia:
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu bezrobocia (na 100 osób)	2,60	0,66
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu niepełnosprawności (na 100 osób)	1,30	0,55
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu ubóstwa (na 100 osób)	5,45	2,49
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu niepełnej rodziny (na 100 osób)	0,52	0,17
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu przemocy (na 100 osób)	0,52	0,55
Liczba wykroczeń (na 100 osób)	0,26	0,67
Liczba organizacji pozarządowych (na 100 osób)	0,26	1,29
Frekwencja (%)	54,59	59,25
Koncentracja problemów społecznych	6	-

Źródło: Opracowanie własne

W ramach procesu rewitalizacji zidentyfikowano również problemy dotyczące osób ze szczególnymi potrzebami. Aby poprawić ich sytuację społeczną, istotne jest zapewnienie wsparcia, takiego jak dostosowanie przestrzeni publicznych i budynków do ich potrzeb, udostępnienie odpowiednich szkoleń i rehabilitacji.

Ponadto, w obszarze rewitalizacji występuje znaczna liczba rodzin niepełnych, czyli rodzin, w których brakuje jednego z rodziców lub opiekuna. Rodziny niepełne często borykają się z ograniczonym dostępem do wsparcia społecznego, trudnościami w opiece nad dziećmi oraz niestabilnością finansową.

Na terenie tego obszaru, podobnie jak na podobszarze Radziłów, występuje ograniczona liczba organizacji pozarządowych, co skutkuje ograniczonym dostępem mieszkańców do różnorodnych programów, usług i inicjatyw społecznych. Aby poprawić sytuację społeczną i zwiększyć dostęp mieszkańców do wsparcia, programów rozwojowych i innych inicjatyw społecznych, istotne jest zwiększenie liczby i aktywności organizacji pozarządowych.

Obszar objęty procesem rewitalizacji boryka się z problemem niskiej frekwencji w różnych dziedzinach życia społecznego, takich jak udział w wyborach, uczestnictwo w spotkaniach społecznych czy angażowanie się w inicjatywy społeczne. Niska frekwencja może być wynikiem braku poczucia zaangażowania i zaufania mieszkańców, ograniczonej świadomości ich roli w procesie podejmowania decyzji oraz braku atrakcyjnych ofert i programów skierowanych do społeczności lokalnej.

W trakcie konsultacji mieszkańcy wskazali na potrzebę uwzględnienia i rozwiązania problemów związanych ze starzeniem się społeczeństwa oraz wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami, zwłaszcza osób starszych. Zapewnienie odpowiednich usług, aktywności i rehabilitacji jest kluczowe dla poprawy sytuacji społecznej i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Dodatkowo podczas przeprowadzanych konsultacji mieszkańcy wskazywali na potrzebę organizacji różnorodnych aktywności pozalekcyjnych, które rozwijają zainteresowania i umiejętności dzieci oraz zapewniają im bezpieczne i atrakcyjne formy spędzania czasu.

Tabela 21. Zjawiska gospodarcze na obszarze rewitalizacji – Radziłów

Jednostka referencyjna	Podobszar: Slucz	Średnia:
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	1,30	1,29
Firmy zarejestrowane od 2019	0,52	0,41
Firmy zawieszane od 2019	0,26	0,11
Koncentracja problemów	1	-

Zródło: Opracowanie własne

Mimo większej liczby firm zawieszonych w porównaniu do pozostałej części gminy, mieszkańcy, wyrażając swoje opinie podczas przeprowadzanych konsultacji społecznych, jednoznacznie wskazują na silne powiązanie obszaru objętego procesem rewitalizacji z sektorem rolnictwa. Według mieszkańców istnieje potencjał rozwoju lokalnych produktów oraz wzmocnienia rolnictwa.

W trakcie konsultacji społecznych mieszkańcy podkreślali potrzebę promowania przedsiębiorczości wśród najmłodszych, zwłaszcza w kontekście związanym z rolnictwem. Widzą potrzebę wprowadzenia programów edukacyjnych, które pomogą młodym ludziom zdobyć niezbędne umiejętności i wiedzę w tym zakresie. Przedsiębiorczość wśród najmłodszych może być kluczem do tworzenia nowych inicjatyw i przedsięwzięć, które przyczynią się do rozwoju obszaru oraz zapewnią przyszłość dla lokalnej społeczności.

Zjawiska środowiskowe

Tabela 22. Zjawiska środowiskowe na obszarze rewitalizacji – Słucz

Jednostka referencyjna	Podobszar: Słucz	Średnia:
Azbest do unieszkodliwienia (ton/100ha)	67 365,59	63 740,85
Liczba kotłowni ciepłych w budynkach publicznych (szt.)	1,00	0,24
Koncentracja problemów	2	-

Źródło: Opracowanie własne

Na podobszarze Słucz, podobnie jak w przypadku podobszaru Radziłów, zidentyfikowano bardzo zbliżone problemy w sferze środowiskowej. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na tym obszarze odnotowano większą liczbę przypadków obecności azbestu w porównaniu do średniej, a także stwierdzono obecność przestarzałych kotłów w budynkach publicznych.

Dodatkowo, mieszkańcy wskazali na potrzebę działań związanych z poprawą efektywności energetycznej, wymianą starych pieców oraz rozwojem instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE) w budynkach prywatnych. Niska efektywność energetyczna budynków prywatnych przekłada się na wysokie koszty energii dla mieszkańców oraz negatywny wpływ na środowisko. Dlatego istotne jest wspieranie inicjatyw mających na celu modernizację systemów grzewczych w prywatnych budynkach, takich jak wymiana starych pieców na nowoczesne, bardziej energooszczędne modele. Dodatkowo, rozwój instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz magazynów pozwoli na wykorzystanie czystych i niezwykle zrównoważonych źródeł energii, co przyczyni się zarówno do redukcji emisji gazów cieplarnianych, jak i obniżenia kosztów związanych z energią.

Mieszkańcy wyrażają również przekonanie, że istotne jest inwestowanie w infrastrukturę zieloną oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej. Uważają, że rozwój zielonej infrastruktury, przyniesie liczne korzyści, takie jak poprawa jakości powietrza, zwiększenie bioróżnorodności oraz estetyczne ulepszenie przestrzeni. Ponadto, mieszkańcy zwracają uwagę na potrzebę efektywnego zarządzania wodą, w tym zbieranie i wykorzystywanie deszczówki oraz ochronę przed powodzią.

Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne i techniczne

Tabela 23. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne na obszarze rewitalizacji – Słucz

Jednostka referencyjna		Podobszar: Słucz	Średnia:
Przestrzenie publiczne (stan zły, średni)	szt.	3	0,41
Dostępność dla osób z niepełnosprawnościami (częściowo dostępny, niedostępny)	szt.	4	0,56
Zabytki (stan zły, średni)	szt.	9	0,82
Obszary wymagające rewitalizacji przyrodniczej (wyrębiska, wysypiska)	szt.	0	0,09
Koncentracja problemów		3	-

Źródło: Opracowanie własne

Na danym obszarze zlokalizowano przestrzenie publiczne, które nie realizują w pełni swoich funkcji. W centrum miejscowości istnieje problem z placem, który wymaga remontu i modernizacji. Teren wymaga przekształcenia, by nadać mu nowe funkcje. Istotnym zadaniem jest zmodernizowanie starej infrastruktury, aby sprostać aktualnym oczekiwaniom i potrzebom społeczności lokalnej. Zadaniem priorytetowym jest stworzenie atrakcyjnego placu zabaw, który zapewni dzieciom odpowiednie warunki do zabawy i rozwijania umiejętności. Miejsce do odpoczynku i rekreacji pozwoli dorosłym na relaks, regenerację sił i integrację społeczną. Natomiast przestrzeń dla spotkań umożliwi organizację różnego rodzaju wydarzeń społecznych.

Dodatkowo przestrzeń znajdująca się za miejscową świetlicą wiejską stanowi problematyczny obszar, który obecnie jest niedostępny i zaniedbany. Wymaga on podjęcia działań mających na celu jego przekształcenie i nadanie nowych funkcji, aby służyło ono społeczności lokalnej.

Wszystkie wymienione przestrzenie publiczne wymagają dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami. Obecnie brakuje odpowiednich udogodnień i infrastruktury, które umożliwiłyby pełne korzystanie z tych miejsc przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Dostosowanie przestrzeni publicznych jest istotne nie tylko z punktu widzenia sprawiedliwości społecznej, ale także w kontekście zgodności z obowiązującymi normami i przepisami dotyczącymi równości i dostępności. Zapewnienie odpowiednich udogodnień jest kluczowe dla zapewnienia pełnego uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i korzystaniu z dostępnych infrastruktur.

Na wyznaczonym terenie znajduje się kilka miejsc zabytkowych, w tym szczególnie kościół parafialny pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny oraz Zespół dworsko-folwarczny w Słuczu. Kościół parafialny p. w. Narodzenia N. Marii Panny jest jednym z ważniejszych zabytków na tym obszarze. Jego historyczna i religijna wartość sprawiają, że jest on istotnym punktem odniesienia dla lokalnej społeczności. Zespół dworsko-folwarczny w Słuczu składa się z trzech części, które tworzą zwartą, geometryczną kompozycję zaplanowaną na rzucie prostokąta. Na południowej części zespołu znajduje się założenie dworsko-ogrodowe, natomiast na północnym podwórzu folwarcznego, otoczonego zabudowaniami gospodarczymi. Centrum zespołu stanowi murowany neoklasycystyczny dwór z 1894 roku, który ma charakter piętrowy w części środkowej i parterowy w bocznych partiach. Jego fasada jest skierowana na północny-zachód. Dwór został rozbudowany w latach 50. XX wieku. Przed nim znajduje się gazon i podjazd, a za nim widoczne są pozostałości parku, w którym dominują klony jesionolistne i pospolite, wierzby kruche, jesiony wyniosłe, dęby szypułkowe oraz topole berlińskie. Na terenie parku pierwotnie znajdowały się również ogrody kwiatowe i warzywne, oraz sad.

Wszystkie te zabytkowe miejsca mają ogromne znaczenie historyczne i kulturowe dla lokalnej społeczności. Stanowią one ważne elementy dziedzictwa, które powinno być chronione, utrzymywane i udostępniane dla społeczeństwa, aby zachować pamięć o przeszłości i czerpać z niej naukę.

Tabela 24. Zjawiska techniczne na obszarze rewitalizacji – Slucz

Jednostka referencyjna		Podobszar: Slucz	Średnia:
Stan techniczny (średni, zły)	szt.	1	0,41
Dostępność dla osób z niepełnosprawnościami (częściowo dostępny, niedostępny)	szt.	1	0,53
Liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej	%	93,79	85,64
Koncentracja problemów		2	-

Zródło: Opracowanie własne

Zmniejszająca się liczba uczniów oraz stan techniczny stawia przyszłość szkoły pod znakiem zapytania. Istnieje ryzyko, że budynek pozostanie nieużywany, co nie tylko negatywnie wpłynie na stan techniczny budynku, ale także przyczyni się do pogorszenia kondycji społeczności lokalnej. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu poprawę stanu budynku oraz dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przekształcenie budynku szkolnego w wielofunkcyjne centrum społecznościowe jest odpowiedzią na tę wyjątkową sytuację. Poprawa infrastruktury i zapewnienie odpowiednich udogodnień przyczyni się do integracji społecznej.

W wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych, mieszkańcy jednoznacznie wyrazili potrzebę budowy i rozwoju sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej. Projekt ten ma kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców, a także dla zapewnienia niezbędnej infrastruktury sanitarnej. Infrastruktura sanitarna pełni istotną rolę w zrównoważonym rozwoju społeczności, przyczyniając się do podniesienia jakości życia, atrakcyjności miejscowości zarówno dla jej mieszkańców, jak i turystów, oraz wspierania rozwoju lokalnej gospodarki.

4.4. Potencjały obszaru rewitalizacji

Poniżej przedstawione zostały kluczowe potencjały obszarów rewitalizacji oraz terenów, które bezpośrednio wpływają na ten obszar.

Podobszar Radziłów posiada znaczący potencjał, który może przyczynić się do jego rozwoju i atrakcyjności. Poniżej przedstawiam kluczowe czynniki, które wpływają na ten potencjał:

1. Wielofunkcyjny gminny ośrodek rozwoju: Radziłów pełni funkcję wielofunkcyjnego gminnego ośrodka rozwoju, co oznacza, że ma znaczenie dla rozwoju całej gminy. Jest miejscem, gdzie mieszkańcy mogą korzystać z różnorodnych usług i infrastruktury, a także gdzie odbywają się ważne wydarzenia społeczne i kulturowe.
2. Centrum administracyjne: Miejscowość Radziłów jest centrum administracyjnym dla gminy. Jest siedzibą władz lokalnych, co przekłada się na koncentrację instytucji publicznych, biur administracyjnych i innych podmiotów związanych z zarządzaniem i obsługą mieszkańców. To ważny element życia społeczno-gospodarczego w miejscowości.
3. Usługi edukacyjne: Radziłów oferuje mieszkańcom usługi edukacyjne. Obecność placówek edukacyjnych umożliwia dostęp do nauki i edukacji na różnych poziomach.
4. Usługi handlowe i usługowe: Radziłów oferuje mieszkańcom szeroki zakres usług handlowych i usługowych. Istnieje możliwość korzystania z różnorodnych sklepów, punktów usługowych oraz gastronomicznych. Ponadto, obecność targowiska stanowi dodatkowy atut dla miejscowości, umożliwiając lokalnym sprzedawcom prezentowanie i sprzedaż swoich produktów, a mieszkańcom dostęp do świeżych i lokalnych produktów.
5. Zachowany układ przestrzenny: Radziłów charakteryzuje się zachowanym układem przestrzennym, który prawdopodobnie kształtowany był w XV i XVI wieku. Ten historyczny układ przyczynia się do charakterystycznego wyglądu miejscowości i może stanowić atrakcję dla turystów oraz być elementem dziedzictwa kulturowego.
6. Potencjał turystyczny: Miejscowość Radziłów ma potencjał turystyczny, zwłaszcza ze względu na swoje położenie blisko Biebrzańskiego Parku Narodowego. Park ten jest atrakcyjnym miejscem dla miłośników przyrody i turystów, co może przyciągać odwiedzających do Radziłowa i stymulować rozwój lokalnego sektora turystycznego.

Podobszar Radziłów pełni funkcję wielofunkcyjnego gminnego ośrodka rozwoju, co oznacza, że ma ona znaczący wpływ na rozwój całej gminy. Radziłów oferuje usługi edukacyjne, opiekuńcze, kulturalne, handlowe oraz administracyjne, co czyni go ważnym centrum usługowym dla mieszkańców gminy oraz interesariuszy gminnego programu rewitalizacyjnego. Radziłów wyróżnia się zachowanym bez większych zmian, wykształconym ostatecznie prawdopodobnie w XV i XVI wieku, układem przestrzennym. Oznacza to, że miasto ma zabytkowy charakter i potencjał turystyczny, który może przyciągać odwiedzających. Radziłów leży w pobliżu Biebrzańskiego Parku Narodowego, co daje mu możliwości rozwoju agroturystyki oraz funkcji naukowo-edukacyjno-kulturowej.

Podobszar Słucz posiada potencjał, który można wykorzystać w procesie rewitalizacji. Poniżej przedstawiono kluczowe czynniki, które przyczyniają się do tego potencjału:

1. Liczba mieszkańców: Słucz charakteryzuje się stosunkowo dużą liczbą mieszkańców w porównaniu do innych miejscowości gminnych. To oznacza, że istnieje społeczność, która stanowi istotny czynnik w rozwoju lokalnej społeczności i może stanowić bazę do wzmocnienia działań rewitalizacyjnych.
2. Zabytki: Miejscowość Słucz posiada cenne zabytki, w tym Zespół dworsko-pałacowy z XIX wieku. Te historyczne budowle stanowią ważny element dziedzictwa kulturowego i mogą być atrakcyjne dla turystów. Ich restauracja i ochrona mogą przyciągać inwestycje, wspierać rozwój turystyki i wpływać na wzrost gospodarczy w regionie.
3. Placówka edukacyjna: Obecność placówki edukacyjnej w miejscowości stanowi ważny element społeczny. To miejsce, w którym mieszkańcy mają dostęp do edukacji na różnych poziomach. Placówka może pełnić rolę centrum kulturalnego, organizując wydarzenia i działając jako miejsce spotkań społecznych.
4. Rolnictwo: Słucz ma rozwinięte rolnictwo, co stanowi istotny czynnik w gospodarce lokalnej. Rolnictwo może być podstawą dla rozwoju lokalnych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy. Wzmacnianie tej dziedziny może przyczynić się do wzrostu lokalnej gospodarki i poprawy jakości życia dla mieszkańców.

Podsumowując, miejscowość Słucz posiada liczne atuty, które mają potencjał do rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców. Wykorzystanie tych czynników w procesie rewitalizacji może przynieść korzyści dla społeczności lokalnej, stymulować gospodarkę i tworzyć perspektywy rozwoju dla miejscowości Słucz.

5. Wizja obszaru

Gminny Program Rewitalizacji to dokument strategiczny, który ma na celu określenie głównych kierunków rozwoju obszaru rewitalizacji w gminie. Jego kluczowym celem jest wyeliminowanie lub znaczne ograniczenie negatywnych zjawisk, zdiagnozowanych na tym obszarze. W rezultacie rewitalizacji, na obszarze tym powinny zajść określone zmiany, które umożliwią wyprowadzenie go ze stanów kryzysowych. Ważnym aspektem tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji jest ustalenie stanu docelowego obszaru po realizacji wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Biorąc pod uwagę zidentyfikowane problemy oraz istotne podobieństwa między wyznaczonymi obszarami rewitalizacji, a także zważywszy na liczbę mieszkańców, wspólna wizja i cele zostały sformułowane dla obu tych podobszarów. Proces rewitalizacji oparty jest na dogłębnej analizie wyzwań i potrzeb lokalnych społeczności. Zaobserwowane zjawiska kryzysowe zdecydowanie wymagają skoordynowanego podejścia, uwzględniającego również zauważalne podobieństwa między różnymi obszarami.

W tym kontekście, ustalenie wspólnej wizji i celów dla obu podobszarów rewitalizacji ma na celu nie tylko optymalizację wykorzystania dostępnych zasobów, ale także zapewnia synergii między poszczególnymi projektami. Ponadto, równoczesne prowadzenie projektów „miękkich”, takich jak programy edukacyjne czy warsztaty dla mieszkańców, w obu wyznaczonych podobszarach umożliwi osiągnięcie efektu na większą skalę.

Podsumowując, całościowe i spójne podejście do planowania i wdrażania projektów rewitalizacyjnych zwiększa ich szanse na sukces i korzystny wpływ na życie lokalnych społeczności. Sformułowanie wspólnej wizji i celów dla wyznaczonych obszarów rewitalizacji z pewnością przyniesie korzyści, takie jak efektywniejsze wykorzystanie zasobów i osiągnięcie bardziej trwałych, pozytywnych efektów.

Wizja stanowi najbardziej ogólny cel rozwoju obszaru, który jest kluczowy dla określenia innych celów strategicznych oraz kierunków działań. Jest to opis oczekiwanego stanu w przyszłości, przyjmujący optymistyczne założenie wystąpienia korzystnych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

Określenie wizji, celów oraz kierunków działań jest wynikiem dokładnej analizy i diagnostyki stanu istniejącego gminy, jak również analizy istniejących dokumentów planistycznych oraz wyników konsultacji społecznych przeprowadzonych w trakcie tworzenia programu.

Warto podkreślić, że wizja jest praktycznym planem, który ma umożliwić osiągnięcie pożądanego rezultatu w sposób skuteczny i zgodny z potrzebami społeczności lokalnej. W tym celu, przy tworzeniu wizji, należy uwzględnić perspektywę długofalową oraz potencjalne wyzwania i trudności, z jakimi może spotkać się obszar rewitalizacji w przyszłości.

Wizja obszarów rewitalizacji:

Obszar rewitalizacji to w przyjazne i bezpieczne miejsca dla mieszkańców i odwiedzających, które sprzyja aktywności społecznej, kulturalnej i gospodarczej. Przestrzenie publiczne i rekreacyjne zachwycają swoim atrakcyjnym wyglądem, są utrzymane w doskonałym stanie i pełne życia. Ponadto, są one dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, tworząc miejsca spotkań i integracji dla wszystkich mieszkańców.

Na obszarach rewitalizacji pielęgnowane są lokalne tradycje i kultura. Podejmowane inicjatywy społeczne, skierowane są do osób w każdym wieku. Zadbano również o stworzenie dogodnych warunków dla życia seniorów, uwzględniając ich potrzeby i zapewniając im odpowiednie udogodnienia.

Dzięki pełnemu wykorzystaniu potencjałów i zasobów, obszar rewitalizacji staje się atrakcyjnym miejscem do życia.

6. Cele i kierunki działań

Realizacja przyjętej wizji obszaru rewitalizacji jest możliwa dzięki skutecznej implementacji określonych celów i odpowiednich kierunków działań. Przygotowana koncepcja celów strategicznych została opracowana na podstawie dogłębnej analizy diagnostycznej oraz szerokich konsultacji społecznych. Zaproponowane cele uwzględniają optymalne wykorzystanie potencjału obszaru rewitalizacji oraz uwzględnia jego unikalne uwarunkowania społeczne, kulturowe i historyczne.

Należy podkreślić, że przekształcenie obszaru rewitalizacji będzie długotrwałym procesem, który będzie prowadzony w latach 2023-2030 przez zainteresowane strony rewitalizacji, takie jak samorząd, mieszkańcy, przedsiębiorcy i właściciele nieruchomości. Ważne jest, aby podkreślić, że ustalone cele i kierunki działań są spójne zarówno wewnątrz z lokalnymi dokumentami planistycznymi, jak i zewnątrz z dokumentami strategicznymi na poziomie regionalnym i krajowym.

Ważnym elementem jest również wkład i zaangażowanie społeczności lokalnej w proces rewitalizacji. Poprzez partnerstwo i dialog między różnymi interesariuszami, obszary rewitalizacji będą mogły rozwijać się w sposób zrównoważony, uwzględniając różnorodne perspektywy i aspiracje społeczności lokalnej.

Przeobrażenie obszaru rewitalizacji wymagać będzie kompleksowych oraz zintegrowanych działań, takich jak modernizacja infrastruktury, rewitalizacja przestrzeni publicznych, wspieranie przedsiębiorczości, ochrona dziedzictwa kulturowego i wiele innych. Jednak realizacja tych celów pozwoli na tworzenie lepszego, bardziej atrakcyjnego i dynamicznego obszaru, który spełni potrzeby mieszkańców.

1. Wzmocnienie społeczno-gospodarczego obszarów

- 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej
- 1.2. Rozszerzenie i poprawa jakości oferty kulturalno-edukacyjnej
- 1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia
- 1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego
- 1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej
- 1.6. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- 1.7. Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych.

2. Rozwój infrastruktury oraz budowanie przyjaznego dla środowiska obszaru rewitalizacji

- 2.1. Modernizacja/przebudowa budynków użyteczności publicznej i ich adaptacja pod nowe funkcje
- 2.2. Poprawa i modernizacja przestrzeni publicznych dla lepszej funkcjonalności, estetyki i dostosowania do zmieniających się potrzeb
- 2.3. Redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz poprawa jakości powietrza

- 2.4.Rozwój infrastruktury zielonej oraz racjonalna gospodarka wodna
- 2.5.Poprawa gospodarki odpadami
- 2.6.Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Cele rewitalizacji obszaru są ściśle zintegrowane, co oznacza, że działania związane z każdym z tych celów są harmonijnie połączone i wzajemnie się uzupełniają. Integracja celów pozwala na osiągnięcie synergii. Dzięki temu obszar rewitalizacji może rozwijać się w sposób kompleksowy i efektywny, jednocześnie uwzględniając różnorodne aspekty społeczne, gospodarcze i środowiskowe. Wspólna praca nad realizacją tych celów przyczynia się do tworzenia trwałego i zrównoważonego rozwoju obszaru, z korzyścią dla jego mieszkańców i społeczności lokalnej.

7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

7.1. Przedsięwzięcia podstawowe

Projekt 1	
Tytuł przedsięwzięcia	Program rozwoju społeczno-zawodowego
Zakres terytorialny/ lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, Słucz
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Celem projektu jest zmniejszenie stopy bezrobocia i zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców gminy, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cele zostaną osiągnięte poprzez realizację kompleksowego programu wsparcia, obejmującego doradztwo i pomoc psychologiczną, co ma prowadzić do zwiększenia szans na uzyskanie zatrudnienia.</p> <p>Mieszkańcy obszarów objętych procesem rewitalizacji napotykają na różnorodne wyzwania społeczne i zawodowe. W kontekście tego obszaru zidentyfikowano problem wyższego bezrobocia oraz występowanie ubóstwa. Dodatkowo, w obszarze rewitalizacji istnieje znaczna liczba niepełnych rodzin, które wymagają wsparcia.</p>
Zakres realizowanych zadań	<p>Planowane zadanie obejmuje szeroki zakres działań, których celem jest wsparcie i aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym. Poniżej znajduje się szczegółowy opis zakresu tego zadania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spotkania z doradcą zawodowym: Zorganizowanie cyklu spotkań, podczas których uczestnicy będą mieli możliwość skonsultować swoje plany zawodowe i otrzymać profesjonalne doradztwo. 2. Sesje z psychologiem: Uczestnicy będą mieli możliwość skorzystania z konsultacji psychologicznych, które pomogą im zrozumieć i pokonać bariery stojące na drodze do aktywności zawodowej i społecznej. 3. Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy: Warsztaty mają na celu przekazanie uczestnikom wiedzy i narzędzi niezbędnych do skutecznego poszukiwania pracy, takich jak tworzenie CV, przygotowywanie się do rozmowy kwalifikacyjnej, poszukiwanie ofert pracy itp. 4. Staże zawodowe: Staże mają na celu zdobycie przez uczestników doświadczenia zawodowego, które zwiększy ich szanse na rynku pracy. 5. Cykl wydarzeń aktywizujących: W ramach tego elementu, uczestnicy będą mogli uczestniczyć w szeregu wydarzeń i warsztatów mających na celu podniesienie ich kompetencji zawodowych i interpersonalnych, takich jak szkolenia z tematyki aktywnego i skutecznego poszukiwania zatrudnienia, spotkania z psychologiem, pedagogiem i innymi specjalistami dla rodzin zmagających się z wyzwaniami opiekuńczo-wychowawczymi.
Odbiorcy/beneficjenci projekt	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, w tym osoby zagrożone wykluczeniem społecznym
Szacowana wartość	250 000,00 zł

Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <p>1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społeczną i w trudnej sytuacji życiowej</p> <p>1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego</p> <p>1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej</p> <p>1.6. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców</p> <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <p>- Listy obecności, ankiety.</p>
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<p>- Miejsca, w których będą odbywały się spotkania i warsztaty, będą dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>- Zapewnienie dostępności informacji i materiałów dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>- Mając na uwadze potrzeby osób, dla których standardowe godziny spotkań mogą stanowić wyzwanie, projekt przewiduje elastyczne planowanie terminów warsztatów i spotkań.</p>
Wskaźniki	<p>Liczba uczestników - 20 os.</p> <p>Liczba zorganizowanych usług wsparcia - 2 szt.</p>
Okres realizacji	2024 - 2028
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P15, PU1, PU2, PU4
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej

Projekt 2	
Tytuł przedsięwzięcia	Aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, Słucz
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Projekt ma na celu budowę silnej, zaangażowanej społeczności, która może skutecznie wpływać na zmiany w swoim otoczeniu.</p> <p>1. Promocja aktywnego stylu życia: Celem jest zachęcenie mieszkańców do regularnej aktywności fizycznej poprzez organizowanie różnorodnych działań rekreacyjnych, takich jak gry sportowe, spacer, zajęcia fitness, itp.</p> <p>2. Stymulowanie kreatywności i wyrażania siebie: Poprzez organizowanie warsztatów artystycznych i kulturalnych, projekt ma na celu odkrywanie i rozwijanie talentów mieszkańców, jak również budowanie poczucia tożsamości społecznej.</p> <p>3. Rozwój umiejętności i wiedzy: Przez prowadzenie różnych programów edukacyjnych i warsztatów, projekt ma na celu podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców, co może przyczynić się do ich lepszej aktywizacji zawodowej.</p> <p>4. Budowanie silnej i zintegrowanej społeczności: Poprzez organizowanie imprez społecznych, festiwali, spotkań i innych działań, projekt ma na celu budowanie silnych więzi społecznych, promowanie wzajemnej pomocy i tworzenie poczucia przynależności do społeczności.</p> <p>Mieszkańcy obszarów wymagających rewitalizacji często doświadczają wykluczenia społecznego. Brak zaangażowania w aktywności społeczne i zawodowe, niski poziom kwalifikacji oraz brak poczucia sprawczości mogą prowadzić do poczucia izolacji i braku należności do społeczności. Brakuje miejsc i okazji do rozwijania umiejętności i wiedzy, zarówno dla dorosłych,</p>

	jak i młodzieży. Integracja społeczna jest kluczowa dla utrzymania silnej, zdrowej i zrównoważonej społeczności.
Zakres realizowanych zadań	Zakres projektu: 1. Organizacja warsztatów i kursów edukacyjnych. 2. Organizacja zajęć artystycznych. 3. Organizacja aktywności rekreacyjnych. 4. Inicjowanie programów integracyjnych.
Odbiorcy/beneficjenci projekt	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Szacowana wartość	150 000,00 zł
Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	Prognozowane rezultaty: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej 1.2. Rozszerzenie i poprawa jakości oferty kulturalno-edukacyjnej 1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia 1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego 1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej 1.6. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców Sposób oceny rezultatów: - Listy obecności, ankiety.
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Miejsca, w których będą organizowane zajęcia warsztatowe itp., będą dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Zapewnienie dostępności informacji i materiałów dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Wskaźniki	Liczba uczestników - 50 os. Liczba zorganizowanych zajęć - 5 szt.
Okres realizacji	2024 - 2028
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P1, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P13, P15, PU1, PU2, PU4
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy, Biblioteka Samorządowa w Radziłowie

Projekt 3	
Tytuł przedsięwzięcia	Zajęcia rozwojowe dla dzieci - rozwijanie kompetencji kluczowych i językowych
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, Słucz

<p>Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia</p>	<p>Głównym celem projektu jest rozwijanie kompetencji kluczowych i językowych u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Kompetencje takie jak umiejętność komunikacji, współpracy, kreatywności, rozwiązywania problemów, myślenia krytycznego i samodzielności są niezwykle ważne dla pełnego rozwoju dziecka i przygotowania go do życia w społeczeństwie. Poprzez zajęcia rozwojowe, projekt ma na celu wzmacnianie potencjału dzieci, rozwijanie ich umiejętności i talentów, a także budowanie pewności siebie i pozytywnego podejścia do nauki. Dzieci mają możliwość odkrywania i rozwijania swoich zainteresowań, zdobywania nowych umiejętności oraz budowania podstawowych kompetencji niezbędnych w życiu.</p> <p>Projekt ma uzasadnienie w potrzebie przygotowania dzieci do przyszłości. Kompetencje kluczowe i językowe, takie jak umiejętność pracy zespołowej, kreatywnego myślenia, adaptacji do zmian, znajomość języków obcych, rozwiązywania problemów czy komunikacji interpersonalnej, są niezbędne w dzisiejszym dynamicznym i rozwijającym się świecie. Dlatego ważne jest, aby dzieci miały możliwość rozwijania tych kompetencji już od najmłodszych lat.</p>
<p>Zakres realizowanych zadań</p>	<p>Przeprowadzenie regularnych zajęć, które będą skupiać się na rozwijaniu konkretnych kompetencji kluczowych i językowych. Może to obejmować zajęcia zespołowe, gry i zabawy, ćwiczenia kreatywne, zadania problemowe, warsztaty, eksperymenty, wycieczki i inne formy aktywności, które angażują dzieci i umożliwiają im rozwijanie umiejętności.</p>
<p>Odbiorcy/beneficjenci projekt</p>	<p>Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy</p>
<p>Szacowana wartość</p>	<p>80 000,00 zł</p>
<p>Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów</p>	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej 1.2. Rozszerzenie i poprawa jakości oferty kulturalno-edukacyjnej 1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia 1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego 1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej 1.6. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Listy obecności, dzienniki prowadzenia zajęć dodatkowych.
<p>Wskaźniki</p>	<p>Liczba uczestników - 40 os. Liczba zorganizowanych zajęć - 5 szt.</p>
<p>Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>W ramach projektu, dąży się do zapewnienia dostępności dla wszystkich zainteresowanych, włączając w to osoby ze szczególnymi potrzebami. Miejsca, w których będą organizowane zajęcia itp., będą dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Zapewnienie dostępności informacji i materiałów dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p>
<p>Okres realizacji</p>	<p>2025 - 2030</p>
<p>Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami</p>	<p>P1, P2, P6, P7, P8, P9, P10, P13, P15, PU1, PU4</p>
<p>Podmiot realizujący i podmioty</p>	<p>Urząd Gminy, Zespół Szkolono - Przedszkolny w Radziłowie, Szkoła Podstawowa w Słuczu</p>

współpracujące

Projekt 4	
Tytuł przedsięwzięcia	Rozwój usług zdrowotno-rehabilitacyjnych
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, Słucz
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Projekt ma na celu poprawę zdrowia i jakości życia osób, przede wszystkim starszych poprzez dostęp do zaawansowanych usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych.</p> <p>Cele projektu będą realizowane poprzez następujące działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie seniorom dostępu do pełnego zakresu opieki zdrowotnej, w tym badań, konsultacji z różnymi specjalistami i dostępu do najnowocześniejszych technologii medycznych. 2. Rozwój usług rehabilitacyjnych: Celem jest stworzenie usług rehabilitacyjnych, które pomogą osobom starszym poprawić swoją sprawność fizyczną, zwiększyć niezależność i poprawić jakość życia. 3. Edukacja i wsparcie dla seniorów: Edukacja na temat zdrowego starzenia się, zarządzania chorobami przewlekłymi i promocji zdrowego stylu życia. Wsparcie będzie obejmować również radę psychologiczną i emocjonalne wsparcie dla osób starszych. <p>Uzasadnienie projektu opiera się na rosnącej potrzebie wsparcia zdrowotnego i rehabilitacyjnego dla starzejącej się populacji. Jak pokazują statystyki, liczba osób starszych szybko rośnie, a wraz z nimi rosną problemy zdrowotne i potrzeba wsparcia rehabilitacyjnego. Mieszkańcy terenów objętych rewitalizacją szczególnie podkreślali konieczność takich usług. Projekt wychodzi naprzeciw tym oczekiwaniom, proponując kompleksowy pakiet usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych skierowany do osób potrzebujących i starszych. Nie tylko umożliwi im efektywne zarządzanie własnym zdrowiem, ale przyczynia się również do podniesienia jakości ich życia i umocnienia poczucia niezależności.</p>
Zakres realizowanych zadań	<p>Zakres projektu obejmuje następujące elementy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projekt zakłada stworzenie i rozwój kompleksowych usług zdrowotnych, obejmujących badania, konsultacje z różnymi specjalistami i dostęp do najnowocześniejszych technologii medycznych. 2. W ramach projektu przewiduje się utworzenie szerokiego zakresu usług rehabilitacyjnych, które pomogą osobom potrzebującym i starszym poprawić swoją sprawność fizyczną, zwiększyć niezależność i poprawić jakość życia. 3. Elementem zakresu jest również edukacja dotycząca zdrowego starzenia się, zarządzania chorobami przewlekłymi i promocji zdrowego stylu życia. Wsparcie obejmuje doradztwo psychologiczne i emocjonalne. 4. Projekt zakłada współpracę z lokalnymi instytucjami zdrowia, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, które mogą pomóc w realizacji celów projektu. 5. Opracowanie i realizacja działań promocyjnych mających na celu zwiększenie świadomości na temat usług oferowanych w ramach projektu oraz promowanie zdrowego stylu życia wśród seniorów.
Odbiorcy/beneficjenci projekt	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, w tym osoby starsze
Szacowana wartość	250 000,00 zł

Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	<p>Prognozowane rezultaty projektu:</p> <p>1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej</p> <p>1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia</p> <p>1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego</p> <p>1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej</p> <p>1.7. Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych</p> <p>Sposób oceny tych rezultatów obejmuje następujące metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zbieranie danych: Będą zbierane dane dotyczące liczby osób korzystających z usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych, a także jakości świadczonych usług. - Ankiety i wywiady: Będą przeprowadzane ankiety i wywiady wśród uczestników, aby ocenić ich satysfakcję z usług, poczucie poprawy jakości życia oraz poziom świadomości zdrowotnej.
Wskaźniki	Liczba wspartych osób – 50 osób
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<ul style="list-style-type: none"> - Miejsca, w których będą świadczone usługi , będą dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. - Zapewnienie dostępności informacji i materiałów dla osób ze szczególnymi potrzebami. - Mając na uwadze potrzeby osób, dla których standardowe godziny spotkań mogą stanowić wyzwanie, projekt przewiduje elastyczne planowanie terminów warsztatów i spotkań.
Okres realizacji	2024 - 2028
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P1, P2, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P13, PU3
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy, Organizacja pozarządowe

Projekt 5	
Tytuł przedsięwzięcia	Stworzenie Centrum Opieki Zdrowotnej
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów

<p>Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia</p>	<p>Cele projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych dla mieszkańców obszarów objętych rewitalizacją. 2. Poprawa stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców obszarów objętych rewitalizacją. 3. Przeciwdziałanie nierównościom w dostępie do opieki zdrowotnej. 4. Promowanie zdrowego stylu życia i edukacji zdrowotnej wśród mieszkańców. 5. Budowanie lokalnej społeczności wokół centrum zdrowia, co może przyczynić się do zwiększenia poczucia tożsamości i solidarności społecznej. <p>Uzasadnienie:</p> <p>Zdiagnozowano, że mieszkańcy obszarów objętych rewitalizacją mają ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług zdrowotnych, co przyczynia się do nierówności zdrowotnych. Projekt odpowiada na tę potrzebę poprzez stworzenie Centrum Opieki Zdrowotnej, które zapewni mieszkańcom dostęp do wszechstronnej opieki zdrowotnej, promując jednocześnie zdrowy styl życia i edukację zdrowotną.</p> <p>Dodatkowo, lokalizacja Centrum na terenie objętym rewitalizacją pomoże w integracji społeczności i podniesie atrakcyjność obszaru. W centrum przewidziane są nie tylko standardowe usługi medyczne, ale także działania edukacyjne i profilaktyczne, które pomogą mieszkańcom lepiej dbać o swoje zdrowie.</p> <p>Takie podejście ma na celu nie tylko poprawę dostępu do opieki zdrowotnej, ale także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji, promując jednocześnie zdrowy styl życia i wspierając rozwój społeczności lokalnej.</p>
<p>Zakres realizowanych zadań</p>	<p>Stworzenie adaptacja miejsca do realizacji usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych. Zakup odpowiedniego sprzętu.</p>
<p>Odbiorcy/beneficjenci projektu</p>	<p>Mieszkańcy obszarów rewitalizacji</p>
<p>Szacowana wartość</p>	<p>3 000 000,00 zł</p>
<p>Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów</p>	<p>Prognozowane rezultaty projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej 1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia 1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego 1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej 1.7. Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych 2.1. Modernizacja/przebudowa budynków użyteczności publicznej i ich adaptacja pod nowe funkcje <p>Sposób oceny tych rezultatów obejmuje następujące metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protokoły odbiorów
<p>Wskaźniki</p>	<p>Liczba dostosowanych obiektów - 1 szt.</p>
<p>Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Obiekt i przestrzeń będą zaprojektowane i zrealizowane zgodnie z najnowszymi standardami dostępności, co umożliwi łatwy dostęp dla osób z różnymi stopniami niepełnosprawności. Będzie to obejmowało szerokie drzwi, windy, łazienki dla osób niepełnosprawnych, odpowiednie oznakowanie i oświetlenie, a także odpowiednio zaprojektowane pomieszczenia i wyposażenie dla osób z niepełnosprawnościami.</p>
<p>Okres realizacji</p>	<p>2028 - 2030</p>

Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P1, P2, P4, P6, P7, P8, P9, P10, P13, PU3
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy

Projekt 6	
Tytuł przedsięwzięcia	Aktywny Radziłów: Tworzenie ośrodka kultury i rekreacji dla wszystkich grup wiekowych
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, budynek oraz teren byłej zlewni mleka przy ulicy Łomżyńskiej 12
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Projekt ma na celu stworzenie ośrodka, który będzie oferował różnorodne zajęcia i wydarzenia kulturalne oraz rekreacyjne dla mieszkańców Radziłowa w każdym przedziale wiekowym. Chodzi o zaspokojenie różnorodnych zainteresowań i potrzeb społeczności, zapewniając im możliwość rozwijania swoich pasji i aktywnego spędzania czasu wolnego.</p> <p>Projekt ma na celu zachęcenie mieszkańców Radziłowa do aktywności fizycznej i rekreacji. Poprzez organizację różnorodnych zajęć sportowych, fitness, tanecznych, zajęć artystycznych i innych, projekt ma na celu promowanie zdrowego trybu życia, poprawę kondycji fizycznej i dobre samopoczucie mieszkańców.</p> <p>Tworzenie ośrodka kultury i rekreacji przyczyni się do integracji społecznej, tworzenia więzi i wzmacniania lokalnej wspólnoty. Poprzez organizację wydarzeń, warsztatów, festiwali, występów artystycznych czy turniejów sportowych, projekt umożliwi mieszkańcom Radziłowa spotkania, wymianę doświadczeń i wspólne działania, co przyczyni się do budowania więzi społecznych.</p> <p>Uzasadnienie projektu wynika z potrzeby stworzenia centralnego miejsca, w którym mieszkańcy Radziłowa będą mieli dostęp do różnorodnych aktywności kulturalnych i rekreacyjnych. Obecnie brakuje takiego miejsca, które oferowałoby zróżnicowane zajęcia dla wszystkich grup wiekowych. Tworzenie ośrodka kultury i rekreacji zapewni mieszkańcom możliwość rozwijania swoich zainteresowań, spędzania czasu w sposób aktywny i zdrowy, a także integrowania się z innymi członkami społeczności lokalnej.</p>

<p>Zakres realizowanych zadań</p>	<p>Przedmiotem inwestycji jest rozbudowa, przebudowa, remont oraz zmian na sposobu użytkowania budynku byłej zlewni mleka na potrzeby budynku użyteczności publicznej świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku i infrastrukturą techniczną przy ul. Łomżyńskiej 12 w miejscowości Radziłów gm. Radziłów, na d z. nr ewid. gr. 1220/1, 1220/2, 1220/4, 1225/1, 1225/3, 1225/4 obr. 0024 Radziłów</p> <p>Konieczne jest przeprowadzenie adaptacji i remontu, aby dostosować go do potrzeb projektu.</p> <p>W zakres robót związanych z przedmiotem inwestycji wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przebudowa i remont istniejącego budynku zlewni mleka - rozbudowa budynku zlewni mleka o nową część od str. północnej - demontaż pozostałości utwardzeń - wykonanie podbudowy - wykonanie utwardzeń dojazdów i dojazdu oraz strefy rekreacyjnej - montaż elementów wyposażenia urządzenie skateparku - obramowanie nawierzchni za pomocą obrzeży betonowych - budowa ogrodzenia terenu z paneli prefabrykowanych przetłaczanych <p>Wyposażenie i urządzenie: Zakup odpowiedniego wyposażenia i urządzeń potrzebnych do prowadzenia różnorodnych zajęć kulturalnych i rekreacyjnych. Może obejmować sprzęt muzyczny, sprzęt sportowy, instrumenty, meble, oświetlenie, nagłośnienie, ekwipunek do zabaw i wiele innych.</p>
<p>Odbiorcy/beneficjenci projekt</p>	<p>Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy</p>
<p>Szacowana wartość</p>	<p>1 500 000,00 zł</p>
<p>Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów</p>	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej 1.2. Rozszerzenie i poprawa jakości oferty kulturalno-edukacyjnej 1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia 1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego 1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej 1.6. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców 1.7. Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych. 2.1. Modernizacja/przebudowa budynków użyteczności publicznej i ich adaptacja pod nowe funkcje <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protokoły odbiorów prac, - Dokumentacja techniczna, - Badania terenowe.
<p>Wskaźniki</p>	<p>Liczba wyremontowanych/zmodernizowanych obiektów - 1 szt. Zrewitalizowana powierzchnia – 0,3 ha Liczba osób korzystających - 70 os.</p>
<p>Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Budynek oraz teren wokół obiektu zostanie przystosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.</p>
<p>Okres realizacji</p>	<p>2028 - 2030</p>

Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P1, P2, P3, P4, P5, P7, P8, P9, P10, P13, P15, PU1, PU4
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy

Projekt 7	
Tytuł przedsięwzięcia	Odnowa Centrum Radziłowa
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Cele projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa estetyki i funkcjonalności: Projekt zakłada przeprowadzenie prac porządkowych, poprawę terenów zielonych, wymianę oświetlenia i poprawę małej architektury w Centrum Radziłowa. Efektem tych działań będzie stworzenie przestrzeni, która będzie estetycznie atrakcyjna, przyjazna dla mieszkańców i odwiedzających oraz lepiej dostosowana do ich potrzeb. 2. Zapewnienie bezpieczeństwa i poprawa oświetlenia: Głównym celem wymiany oświetlenia w Centrum Radziłowa jest zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców i odwiedzających. Nowoczesne, energooszczędne systemy oświetleniowe przyczynią się do poprawy widoczności i stworzą bardziej przyjemną atmosferę w godzinach wieczornych. 3. Udoskonalenie małej architektury: Poprawa elementów małej architektury, takich jak ławki, kosze na śmieci, chodniki i place, ma na celu zwiększenie wygody i funkcjonalności przestrzeni publicznej. Poprawnie zaprojektowane i utrzymane elementy małej architektury tworzą przyjemne miejsca spotkań i odpoczynku dla społeczności. <p>Centrum Radziłowa jest sercem społeczności lokalnej i ważnym obszarem dla mieszkańców oraz odwiedzających. Jednakże, istniejące wyzwania dotyczące estetyki, funkcjonalności, bezpieczeństwa i wygody wymagają działania. Poprawa infrastruktury w Centrum Radziłowa jest niezbędna dla zwiększenia jakości życia mieszkańców oraz tworzenia przyjaznej i atrakcyjnej przestrzeni publicznej.</p>
Zakres realizowanych zadań	Przeprowadzenie prac remontowych i modernizacyjnych dotyczących chodników, placów, ulic, oświetlenia ulicznego, zieleni miejskiej oraz innych elementów infrastruktury w centrum Radziłowa. Celem jest poprawa funkcjonalności, bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznej. Tworzenie programu wydarzeń, festiwali, targów, koncertów, wystaw i innych aktywności społecznych, które przyciągną mieszkańców i odwiedzających do centrum Radziłowa. To pomoże ożywić przestrzeń, budować więzi społeczne i promować lokalną kulturę.
Odbiorcy/beneficjenci projekt	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
Szacowana wartość	1 300 000,00 zł

Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <p>1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego</p> <p>1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej</p> <p>2.2. Poprawa i modernizacja przestrzeni publicznych dla lepszej funkcjonalności, estetyki i dostosowania do zmieniających się potrzeb</p> <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <p>- Protokoły odbiorów prac, Dokumentacja techniczna</p>
Wskaźniki	<p>Liczna zrewitalizowanych obszarów - 1 szt.</p> <p>Zrewitalizowana powierzchnia – 0,8 ha</p>
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<p>Usuwanie barier architektonicznych oraz zapewnienie dostępności komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, poprzez przebudowę lub modernizację chodników i przestrzeni, uwzględniając odpowiednie szerokości i płynność ruchu.</p>
Okres realizacji	2027 - 2029
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P8, P9, P10, P12, P13, PU1
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy

Projekt 8	
Tytuł przedsięwzięcia	Odnowa przestrzeni publicznej w Słuczu
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Słucz
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Rewitalizacja centralnej części Słucza ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Poprawa infrastruktury, stworzenie przyjaznej przestrzeni publicznej, miejsc spotkań i rekreacji, a także wprowadzenie elementów zieleni, przyczyni się do zwiększenia komfortu i atrakcyjności miejsca zamieszkania. Projekt ma na celu kreowanie więzi społecznych poprzez tworzenie miejsc spotkań i organizowanie lokalnych wydarzeń kulturowych i artystycznych. Przyczyni się to do integracji społeczności, wzmacniania tożsamości lokalnej i budowania więzi międzyludzkich.</p> <p>Uzasadnienie projektu wynika z potrzeby przywrócenia blasku centralnej części Słucza, która jest obecnie zaniedbana oraz niedostatecznie wykorzystana. Rewitalizacja przyczyni się do rozwoju miejscowości, poprawy jakości życia mieszkańców oraz tworzenia przestrzeni, w której spotykają się mieszkańcy.</p>
Zakres realizowanych zadań	<p>Przebudowa parku - skweru wraz z zagospodarowaniem terenu.</p> <p>Zakres prac obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rewitalizacja przestrzeni publicznej w Słuczu. - Ulepszenie małej architektury. - Uporządkowanie terenów zielnych - Organizacja różnorodnych wydarzeń kulturalnych, artystycznych, muzycznych, targów, festiwali czy wystaw, które przyciągną mieszkańców i turystów do rewitalizowanej części Słucza. Wydarzenia te będą służyć promocji lokalnej kultury, sztuki i tradycji, a także integrowaniu społeczności lokalnej.
Odbiorcy/beneficjenci	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy

projekt	
Szacowana wartość	280 000,00 zł
Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <p>1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia</p> <p>1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego</p> <p>1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej</p> <p>2.2. Poprawa i modernizacja przestrzeni publicznych dla lepszej funkcjonalności, estetyki i dostosowania do zmieniających się potrzeb</p> <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protokół odbioru, - Dokumentacja techniczna, - Badania terenowe.
Wskaźniki	<p>Liczba zrewitalizowanych obszarów - 1 szt.</p> <p>Zrewitalizowana powierzchnia – 0,15 ha</p> <p>Liczba odbytych wydarzeń - 4 szt.</p> <p>Liczba uczestników wydarzeń - 80 os.</p>
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Usuwanie barier architektonicznych oraz zapewnienie dostępności komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Okres realizacji	2026 - 2028
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P9, P10, P12, P13, P15, PU4
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy

Projekt 9	
Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacji kompleksu turystyczno-rekreacyjnego w Radziłowie
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, ul. Sportowa
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Celem projektu jest stworzenie nowoczesnego i funkcjonalnego kompleksu turystyczno-rekreacyjnego, który będzie spełniał potrzeby lokalnej społeczności oraz przyciągał turystów. Poprawiona infrastruktura, tak jak scena, altana, trybuny i szatnia sportowa, zapewni odpowiednie warunki do organizacji różnorodnych wydarzeń sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych.</p> <p>Gmina systematycznie przeprowadza remonty kompleksu turystyczno-rekreacyjnego, obejmującego m.in. boisko do gry w tenisa oraz boiska wielofunkcyjne. Pomimo tych wysiłków, wciąż brakuje kilku istotnych elementów, które są niezbędne do pełnego ukończenia projektu. Konkretnie, potrzebna jest budowa sceny, altany wolnostojącej oraz remont istniejących trybun. Ponadto, planowane jest przeprowadzenie przebudowy szatni sportowej oraz zagospodarowanie zieleni. Te działania mają na celu uzupełnienie infrastruktury rekreacyjnej, poprawę jakości oferty dla mieszkańców i turystów, a także stworzenie przestrzeni sprzyjającej</p>

	aktywnemu wypoczynkowi na świeżym powietrzu.
Zakres realizowanych zadań	Zadania związane z dokończeniem prac modernizacyjnych kompleksu turystyczno-rekreacyjnego: 1. Budowa sceny: Skonstruowanie nowoczesnej sceny o odpowiednich parametrach technicznych, która umożliwi organizację różnorodnych wydarzeń kulturalnych i artystycznych.. 2. Budowa altany wolnostojącej: Postawienie altany na terenie kompleksu, która będzie miejscem wypoczynku i relaksu dla odwiedzających. 3. Remont trybun: Przebudowa istniejących trybun. Remont trybun powinien uwzględniać kwestie bezpieczeństwa i dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. 4. Przebudowa szatni sportowej: Modernizacja i adaptacja istniejącej szatni sportowej, aby spełniała aktualne standardy i potrzeby użytkowników. 5. Zagospodarowanie zieleni: Stworzenie estetycznego i funkcjonalnego otoczenia dla kompleksu turystyczno-rekreacyjnego poprzez sadzenie drzew, krzewów i kwiatów.
Odbiorcy/beneficjenci projekt	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
Szacowana wartość	1 500 000,00 zł
Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	Prognozowane rezultaty: 1.2. Rozszerzenie i poprawa jakości oferty kulturalno-edukacyjnej 1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia 1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego 1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej 2.2. Poprawa i modernizacja przestrzeni publicznych dla lepszej funkcjonalności, estetyki i dostosowania do zmieniających się potrzeb Sposób oceny rezultatów: - Protokoły odbiorów, - Dokumentacja techniczna, - Badania terenowe.
Wskaźniki	Liczba przebudowanych/zmodernizowanych obiektów - 2 szt. Liczba powstałej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej - 2 szt. Liczba odbytych wydarzeń - 4 szt. Liczba uczestników wydarzeń - 80 os.
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Usuwanie barier architektonicznych oraz zapewnienie dostępności komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, poprzez przebudowę lub modernizację boiska.
Okres realizacji	2028 - 2030
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P10, P13, P15, PU1, PU4
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy

Projekt 10	
Tytuł przedsięwzięcia	Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła, montaż OZE oraz magazynów energii w budynkach mieszkalnych
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, Słucz
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Głównym celem projektu jest ograniczenie niskiej emisji przez modernizację systemów grzewczych, instalowanie odnawialnych źródeł energii oraz magazynów energii w budynkach mieszkalnych. Projekt zakłada wymianę tradycyjnych, źródeł ciepła, takich jak piece na paliwo stałe, na bardziej ekologiczne i efektywne technologie. Ta interwencja nie tylko wpłynie na znaczącą poprawę jakości powietrza w lokalnym środowisku, ale również przyczyni się do oszczędności energetycznych, co w rezultacie będzie miało korzyści ekonomiczne dla gospodarstw domowych.</p> <p>Uzasadnienie projektu opiera się na dwóch kluczowych elementach: potrzebie redukcji emisji gazów cieplarnianych i poprawie jakości powietrza dla zdrowia publicznego. Dzięki zastosowaniu bardziej ekologicznych i efektywnych technologii, projekt nie tylko zmniejszy wpływ na środowisko, ale także zwiększy udział odnawialnych źródeł energii w ogólnym miksie energetycznym. Dodatkowo, instalacja OZE oraz magazynów energii umożliwi wykorzystanie darmowej i nieograniczonej energii ze źródeł odnawialnych, co przyniesie dodatkowe oszczędności energetyczne i finansowe dla mieszkańców. Całość projektu stanowi więc kompleksowe podejście do walki ze zmianami klimatycznymi, wspierania zrównoważonego rozwoju energetycznego oraz tworzenia bardziej ekologicznych i efektywnych społeczności.</p>
Zakres realizowanych zadań	<p>Zakres projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wymiana systemów grzewczych: Demontaż istniejących, zanieczyszczających źródeł ciepła i instalacja nowych, ekologicznych systemów. - Instalacja OZE: Montaż wybranych systemów OZE w celu zasilenia budynków w zrównoważony sposób. - Wdrożenie magazynów energii: Instalacja magazynów energii w celu efektywniejszego zarządzania produkcją i zużyciem energii.
Odbiorcy/beneficjenci projekt	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
Szacowana wartość	350 000,00 zł
Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej 1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia 2.3. Redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz poprawa jakości powietrza <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protokoły odbiorów, - Dokumentacja techniczna,
Wskaźniki	<p>Liczba wymienionych kotłów – 20 szt.</p> <p>Liczba zainstalowanych instalacji – 20 szt.</p>

Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach projektu, dąży się do zapewnienia dostępności dla wszystkich zainteresowanych, włączając w to osoby ze szczególnymi potrzebami. Projekt zakłada udzielenie pomocy i wsparcia na każdym etapie pozyskiwania i realizacji projektu.
Okres realizacji	2025 - 2029
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P11, P12, P13, P14, PU1, PU2, PU3
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy, Mieszkańcy obszarów rewitalizacji

Projekt 11	
Tytuł przedsięwzięcia	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Radziłowie
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Głównym celem projektu jest poprawa gospodarki odpadami poprzez dostarczenie mieszkańcom Radziłowa dedykowanego miejsca do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) pozwalają na skuteczną segregację i odzysk surowców wtórnych, co prowadzi do zmniejszenia ilości odpadów trafiających na składowiska i promuje zrównoważone zarządzanie odpadami. Budowa PSZOKu przyczyni się do ochrony środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz odzysk surowców wtórnych, które mogą zostać ponownie wykorzystane. To z kolei przyczyni się do zrównoważonego rozwoju miejscowości, redukcji negatywnego wpływu na środowisko i zachowania bioróżnorodności.</p> <p>Uzasadnienie projektu wynika z potrzeby skutecznego zarządzania odpadami komunalnymi, ochrony środowiska i podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców. Budowa PSZOKu dostarczy odpowiedniego miejsca do selektywnej zbiórki odpadów, umożliwiając mieszkańcom właściwe postępowanie z odpadami i promując zrównoważony styl życia. Poprawa gospodarki odpadami jest nie tylko korzystna dla środowiska, ale również przyczynia się do budowy bardziej ekologicznej i zrównoważonej społeczności lokalnej.</p>
Zakres realizowanych zadań	<p>Przeprowadzenie niezbędnych prac budowlanych w celu stworzenia PSZOKu, takich jak wytyczenie terenu, przygotowanie podłoża, budowa kontenerowni, platformy do rozładunku i umieszczenia kontenerów na różne rodzaje odpadów. Prace obejmą również instalację odpowiednich systemów oświetlenia, oznakowania i bezpieczeństwa.</p> <p>Zapewnienie odpowiednich kontenerów i pojemników do segregacji różnych rodzajów odpadów, takich jak plastik, papier, szkło, metal, baterie, zużyte opony itp. Kontenery powinny być odpowiednio oznakowane i rozmieszczone w celu ułatwienia segregacji przez mieszkańców.</p>
Odbiorcy/beneficjenci projekt	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
Szacowana wartość	2 500 000,00 zł

Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <p>1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społeczną i w trudnej sytuacji życiowej</p> <p>1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia</p> <p>2.2. Poprawa i modernizacja przestrzeni publicznych dla lepszej funkcjonalności, estetyki i dostosowania do zmieniających się potrzeb</p> <p>2.5. Poprawa gospodarki odpadami</p> <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protokoły odbiorów, - Dokumentacja techniczna.
Wskaźniki	Liczba powstałych punktów zbiórki odpadów - 1 szt.
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	<p>Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w ramach projektu obejmie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie infrastruktury 2. Komunikacja i informacja 3. Szkolenia i wsparcie personelu
Okres realizacji	2028 - 2030
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P1, P10, P13, P14, PU3
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy

Projekt 12	
Tytuł przedsięwzięcia	Poprawa i ochrona obiektów zabytkowych na obszarze rewitalizacji
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, Słucz

<p>Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia</p>	<p>Głównym celem projektu jest zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez restaurację i konserwację obiektów zabytkowych. Te obiekty są ważnymi świadkami historii, tradycji i kultury regionu, dlatego ich poprawa i ochrona jest niezwykle istotna.</p> <p>Projekt ma na celu poprawę stanu obiektów zabytkowych na obszarze, który wymaga rewitalizacji. Poprzez odnowienie i renowację tych obiektów, projekt wpłynie na estetykę i atmosferę obszaru, przyczyniając się do jego ożywienia i atrakcyjności.</p> <p>Uzasadnienie projektu opiera się na potrzebie zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego, rewitalizacji obszaru, rozwoju turystyki, edukacji oraz kulturowej. Poprawa i ochrona tych obiektów przyczynią się do podniesienia atrakcyjności regionu, generowania korzyści społeczno-gospodarczych oraz budowania więzi społeczności lokalnej z jej dziedzictwem i historią.</p> <p>W przypadku obiektów zabytkowych będących własnością prywatną, istotną rolą projektu będzie zapewnienie pomocy w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych, wsparcie w kontakcie z konserwatorem oraz ogólne wsparcie merytoryczno-administracyjne. Działania te mają na celu ułatwienie właścicielom prywatnych obiektów zabytkowych podjęcia prac restauracyjnych i konserwatorskich, aby przyczynić się do zachowania tych cennych elementów dziedzictwa kulturowego.</p>
<p>Zakres realizowanych zadań</p>	<p>1. Restauracja i konserwacja obiektów zabytkowych: Przeprowadzenie prac restauracyjnych i konserwatorskich mających na celu przywrócenie obiektom ich pierwotnego stanu i wartości historycznej. Prace mogą obejmować renowację elewacji, rekonstrukcję uszkodzonych detali architektonicznych, konserwację malowideł i rzeźb oraz naprawę konstrukcji.</p> <p>2. Wsparcie właścicieli prywatnych obiektów zabytkowych: Zapewnienie wsparcia właścicielom prywatnych obiektów zabytkowych w zakresie pozyskiwania środków finansowych, kontaktu z konserwatorem, przygotowania dokumentacji koniecznej do realizacji prac konserwatorskich, oraz doradztwa w zakresie działań związanych z ochroną i utrzymaniem obiektów.</p>
<p>Odbiorcy/beneficjenci projekt</p>	<p>Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy</p>
<p>Szacowana wartość</p>	<p>300 000,00 zł</p>
<p>Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów</p>	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <p>1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej</p> <p>1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego</p> <p>1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej</p> <p>2.2. Poprawa i modernizacja przestrzeni publicznych dla lepszej funkcjonalności, estetyki i dostosowania do zmieniających się potrzeb</p> <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protokoły odbiorów, - Dokumentacja techniczna.
<p>Wskaźniki</p>	<p>Liczba odrestaurowanych obiektów - 2 szt.</p>

Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach projektu, dąży się do zapewnienia dostępności dla wszystkich zainteresowanych, włączając w to osoby ze szczególnymi potrzebami. Projekt zakłada udzielenie pomocy i wsparcia na każdym etapie realizacji projektu.
Okres realizacji	2025 - 2028
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P7, P8, P10
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy, Organizacje pozarządowe, Mieszkańcy obszarów rewitalizacji

Projekt 13	
Tytuł przedsięwzięcia	Rozwój zielonej infrastruktury oraz racjonalna gospodarka wodna
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, Słucz
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Cele projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrażanie zielonej infrastruktury, takiej jak parki, ogrody społecznościowe i pasy zieleni, oraz racjonalna gospodarka wodna przyczyniają się do stworzenia zdrowszego i bardziej atrakcyjnego środowiska dla mieszkańców. Zwiększa się dostęp do terenów rekreacyjnych, poprawia jakość powietrza i zmniejsza efekt wyspy ciepła, co wpływa korzystnie na zdrowie i dobre samopoczucie ludzi. 2. Rozwój zielonej infrastruktury i racjonalna gospodarka wodna przyczyniają się do ochrony środowiska naturalnego. Zielone elementy infrastruktury pomagają w zatrzymywaniu i usuwaniu szkodliwych substancji, przyczyniają się do retencji wód opadowych oraz zwiększają bioróżnorodność. Racjonalna gospodarka wodna pozwala na efektywne wykorzystanie zasobów wodnych, minimalizację strat oraz redukcję zanieczyszczeń. 3. Działania związane z rozwojem zielonej infrastruktury i racjonalną gospodarką wodną przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju. Tworzenie terenów zielonych sprzyja równowadze między środowiskiem naturalnym a zabudową miejską. Racjonalna gospodarka wodna umożliwia efektywne wykorzystanie zasobów, co jest kluczowe dla zrównoważonej gospodarki. <p>Uzasadnienie projektu:</p> <p>W obliczu zmian klimatycznych i degradacji środowiska, rozwój zielonej infrastruktury oraz racjonalna gospodarka wodna stanowią odpowiedź na te wyzwania. Działania te przyczyniają się do łagodzenia skutków zmian klimatycznych, poprawy odporności na skutki ekstremalnych zjawisk atmosferycznych oraz ochrony ekosystemów wodnych.</p> <p>Rozwój zielonej infrastruktury przyczynia się do stworzenia bardziej atrakcyjnych i zdrowszych przestrzeni, co pozytywnie wpływa na jakość życia mieszkańców. Racjonalna gospodarka wodna zapewnia efektywne wykorzystanie zasobów wodnych, co jest niezbędne dla zaspokojenia potrzeb społeczności oraz utrzymania odpowiedniego stanu wód.</p>

Zakres realizowanych zadań	<p>1. Tworzenie terenów zielonych: Budowa parków, ogrodów, pasów zieleni oraz innych terenów zielonych, które będą dostępne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>2. Tworzenie infrastruktury wodnej: Budowa infrastruktury służącej racjonalnej gospodarce wodnej, takiej jak systemy odzysku wody czy infrastruktura dla gospodarki opartej na deszczówce. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury do zbierania, przetwarzania i wykorzystania wód opadowych.</p> <p>3. Edukacja i świadomość społeczna: Organizacja kampanii edukacyjnych i informacyjnych, które mają na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat korzyści związanych z rozwojem zielonej infrastruktury i racjonalnej gospodarki wodnej.</p>
Odbiorcy/beneficjenci projektu	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
Szacowana wartość	150 000,00 zł
Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <p>1.2. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia</p> <p>1.3. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego</p> <p>1.4. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej</p> <p>2.2. Poprawa i modernizacja przestrzeni publicznych dla lepszej funkcjonalności, estetyki i dostosowania do zmieniających się potrzeb</p> <p>2.3. Redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz poprawa jakości powietrza</p> <p>2.4. Rozwój infrastruktury zielonej oraz racjonalna gospodarka wodna</p> <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protokoły odbiorów, - Dokumentacja techniczna, - Badania terenowe.
Wskaźniki	<p>Liczba nowo zasadzonych drzew - 20 szt.</p> <p>Ilość pojemników małej retencji - 30 szt.</p>
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach projektu, dąży się do zapewnienia dostępności dla wszystkich zainteresowanych, włączając w to osoby ze szczególnymi potrzebami. Projekt zakłada udzielenie pomocy i wsparcia na każdym etapie realizacji projektu.
Okres realizacji	2025 - 2028
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P14, PU1, PU3, PU4
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy, Mieszkańcy obszarów rewitalizacji

Projekt 14	
Tytuł przedsięwzięcia	Zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury wodno-ściekowej
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Radziłów, Słucz

Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	<p>Głównym celem projektu jest poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury sanitarnej. Infrastruktura sanitarnej ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju. Dostęp do podstawowej infrastruktury sanitarnej przyczynia się do poprawy jakości życia, podnosi atrakcyjność miejscowości dla mieszkańców i turystów oraz wspiera rozwój lokalnej gospodarki.</p> <p>Uzasadnienie projektu wynika z potrzeby zapewnienia podstawowych usług sanitarnych, które są niezbędne dla zdrowia i dobrej jakości życia mieszkańców. Dostęp do czystej wody pitnej, odpowiedniej kanalizacji i świadczenia usług sanitarnych ma kluczowe znaczenie dla utrzymania higieny i zdrowia społeczności. Projekt ma na celu wyeliminowanie braków infrastrukturalnych, poprawę warunków sanitarnych i promowanie zdrowego stylu życia</p>
Zakres realizowanych zadań	<p>Budowa sieci kanalizacyjnej w Słuczu Modernizacja i naprawa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej Wykorzystanie inteligentnych systemów zarządzania</p>
Odbiorcy/beneficjenci projekt	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
Szacowana wartość	4 200 000,00 zł
Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej 1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia 1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego 1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej 2.1. Modernizacja/przebudowa budynków użyteczności publicznej i ich adaptacja pod nowe funkcje 2.4. Rozwój infrastruktury zielonej oraz racjonalna gospodarka wodna 2.6. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protokoły odbiorów, - Dokumentacja techniczna.
Wskaźniki	<p>Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych – 0,8 km Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych – 1 km</p>
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach projektu, dąży się do zapewnienia dostępności dla wszystkich zainteresowanych, włączając w to osoby ze szczególnymi potrzebami. Projekt zakłada udzielenie pomocy i wsparcia na każdym etapie realizacji projektu.
Okres realizacji	2027 - 2030
Komplementarność lub powiązanie z innymi przedsięwzięciami	P10, P11, P13, P15, PU3
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy

Projekt 15	
Tytuł przedsięwzięcia	Transformacja szkoły podstawowej w Słuczu
Zakres terytorialny/lokalizacja	Obszar rewitalizacji - Słucz
Cele i uzasadnienie potrzeb realizacji przedsięwzięcia	Głównym celem projektu jest przeprowadzenie odbudowy i modernizacji infrastruktury szkoły podstawowej w Słuczu. W ramach działań projektowych dąży się do stworzenia nowoczesnych i dostosowanych warunków, które mogą służyć nie tylko do efektywnej nauki, ale także do organizacji różnorodnych aktywności społecznościowych. Planuje się wykorzystanie przestrzeni dla różnorodnych działań społecznych, kulturalnych i edukacyjnych, które będą przyciągać i integrować mieszkańców z lokalnej społeczności. Zmniejszająca się liczba uczniów stawia przyszłość szkoły pod znakiem zapytania. Istnieje ryzyko, że budynek pozostanie nieużywany, co nie tylko negatywnie wpłynie na stan techniczny budynku, ale także przyczyni się do pogorszenia kondycji społeczności lokalnej. Przekształcenie budynku szkolnego w wielofunkcyjne centrum społecznościowe jest odpowiedzią na tę wyjątkową sytuację. Modernizacja infrastruktury nie tylko przyciągnie mieszkańców, lecz także stworzy miejsce, w którym lokalne inicjatywy, spotkania, zajęcia kulturalne czy edukacyjne mogą odbywać się na rzecz wspólnego rozwoju.
Zakres realizowanych zadań	Stworzenie koncepcji przekształcenia budynku szkolnego w centrum społecznościowe, obejmującego różnorodne przestrzenie do organizacji spotkań, wydarzeń kulturalnych, warsztatów edukacyjnych oraz innych aktywności społecznych. Realizacja prac budowlanych zgodnie z przyjętym projektem odbudowy i modernizacji. Obejmuje to naprawy strukturalne, poprawę wyposażenia, instalacje dostosowujące budynek dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz wprowadzenie nowych rozwiązań technicznych.
Odbiorcy/beneficjenci projekt	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, mieszkańcy gminy
Szacowana wartość	1 200 000,00 zł
Prognozowane rezultaty oraz sposób ich oceny w odniesieniu do celów	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <p>1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej</p> <p>1.3. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych i promocja zdrowego stylu życia</p> <p>1.4. Wzrost społecznej aktywności i zaangażowania społecznego</p> <p>1.5. Wzmocnienie więzi społeczności lokalnej</p> <p>2.1. Modernizacja/przebudowa budynków użyteczności publicznej i ich adaptacja pod nowe funkcje</p> <p>Sposób oceny rezultatów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protokoły odbiorów, - Dokumentacja techniczna.
Wskaźniki	Liczna przebudowanych/zmodernizowanych obiektów - 1 szt.
Opis działań zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Projektowanie i implementacja udogodnień, które umożliwią pełny dostęp i korzystanie z przestrzeni szkolnej przez osoby ze szczególnymi i potrzebami, w tym dostosowanie toalet, wind, schodów i innych elementów.
Okres realizacji	2028 - 2030
Komplementarność lub powiązanie z innymi	P1, P2, P3, P6, P8, P14, PU4

przedsięwzięciami	
Podmiot realizujący i podmioty współpracujące	Urząd Gminy

7.2. **Przedsięwzięcia uzupełniające**

PU1. Zagospodarowanie terenu oraz wykonanie bezpiecznego dojścia do rzeki Matlak

Głównym celem projektu jest stworzenie bezpiecznego i wygodnego dojścia do rzeki, które pozwoli mieszkańcom swobodnie korzystać z rzeki, cieszyć się jej urokami i uprawiać różne formy rekreacji wzdłuż jej brzegów.

Uzasadnienie projektu wynika z potrzeby stworzenia bezpiecznego i atrakcyjnego miejsca dostępnego dla społeczności lokalnej, które zachęci mieszkańców do aktywności na świeżym powietrzu, umożliwi korzystanie z rzeki oraz poprawi jakość życia w okolicy. Projekt ten będzie sprzyjał rozwojowi turystyki, integracji społecznej i ochronie przyrody, przyczyniając się do harmonijnego rozwoju obszaru rewitalizacji.

PU2. Rozwój i wsparcie dla najmłodszych: Żłobek w Radziłowie

Celem projektu jest stworzenie żłobka, które umożliwi dzieciom korzystanie z kompleksowej oferty edukacyjnej i rozwojowej. Żłobek będzie wspierać rozwój emocjonalny, społeczny, intelektualny i fizyczny dzieci, przygotowując je do wejścia w etap przedszkolny. Projekt przewiduje udostępnienie pełnego wymiaru godzinowego żłobka, co pozwoli rodzicom i opiekunom na skorzystanie z dłuższego czasu na pracę zawodową lub inne obowiązki. To zapewni im większą elastyczność i równowagę między życiem zawodowym a rodziną.

Uzasadnienie projektu wynika z potrzeby zapewnienia dzieciom w Radziłowie odpowiedniego miejsca do nauki, rozwoju i wsparcia. Żłobek pozwoli dzieciom na zdobycie podstawowych umiejętności i kompetencji, a także przygotowanie ich do dalszej edukacji. Dodatkowo, projekt będzie korzystny dla rodziców i opiekunów, umożliwiając im godne pogodzenie życia zawodowego i rodzinnego.

PU3. Usuwanie oraz zagospodarowanie azbestu

Głównym celem projektu jest usunięcie i zagospodarowanie azbestu. Azbest jest znany ze swoich właściwości rakotwórczych i może powodować poważne choroby układu oddechowego. Usuwanie azbestu z istniejących budynków i innych miejsc, gdzie został zastosowany, jest niezbędne dla ochrony zdrowia mieszkańców i społeczności lokalnej.

Uzasadnienie projektu wynika z potrzeby eliminacji azbestu ze względu na jego szkodliwe właściwości dla zdrowia ludzi. Azbest został wykorzystany w wielu budynkach i infrastrukturze, co stanowi potencjalne zagrożenie dla mieszkańców i pracowników. Poprzez usunięcie azbestu i właściwe zagospodarowanie jego odpadów, projekt ten przyczyni się do ochrony zdrowia publicznego, zwiększenia bezpieczeństwa społeczności lokalnej i środowiska oraz poprawy jakości życia.

PU4. Zagospodarowanie przestrzeni za świetlicą w Śluczu

Projekt ma na celu przekształcenie nieużytkowanej przestrzeni za miejscową świetlicą w funkcjonalny obszar, który będzie służył społeczności lokalnej. Pomimo

ograniczonej przestrzeni, projekt stawia sobie za zadanie ożywić społeczność, poprawić estetykę okolicy oraz zachęcić do aktywności fizycznej i wspólnych spotkań.

W zakresie prac projektowych przewidziano kompleksowe przekształcenie nieużytkowanego obszaru znajdującego się za miejscową świetlicą wiejską. Głównym celem projektu jest stworzenie funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni, mającej służyć społeczności lokalnej. W ramach tych działań, zaplanowano projektowanie różnorodnych stref, takich jak obszary rekreacyjne, plac zabaw, ławki oraz miejsca do grillowania. Względy bezpieczeństwa i estetyki uwzględnione zostaną poprzez odpowiednie rozplanowanie oświetlenia, które nie tylko zapewni widoczność po zmroku, lecz także nadal wyjątkowy wygląd przestrzeni.

Projekt zakłada również zazielenienie obszaru poprzez sadzenie roślinności, drzew i krzewów dostosowanych do lokalnych warunków klimatycznych.

8. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

8.1. Mechanizmy integracji

Gminny Program Rewitalizacji obejmuje szereg mechanizmów integracji, które mają na celu skuteczne wdrożenie programu i zapewnienie współpracy między różnymi podmiotami zaangażowanymi w proces rewitalizacji. Oto kilka przykładów takich mechanizmów:

1. **Komitet Rewitalizacji:** Utworzenie Komitetu Rewitalizacji, składającego się z przedstawicieli lokalnych władz, społeczności lokalnej, organizacji pozarządowych, biznesu i innych zainteresowanych stron. Komitet pełni rolę koordynacyjną, doradczą i monitorującą, zapewniając integrację działań i wymianę informacji między różnymi podmiotami.
2. **Konsultacje społeczne:** Zapewnienie udziału społeczności lokalnej w procesie rewitalizacji jest istotne dla integracji działań i uwzględnienia różnorodnych perspektyw i potrzeb mieszkańców. Organizowanie spotkań, dyskusji, ankiet i warsztatów umożliwia aktywne zaangażowanie społeczności lokalnej w podejmowanie decyzji i kształtowanie projektów rewitalizacyjnych.
3. **Monitoring i ocena:** Systematyczny monitoring i ocena postępów programu rewitalizacji pomagają w identyfikowaniu problemów, doskonaleniu działań oraz dostosowaniu programu do zmieniających się warunków. Dzięki monitorowaniu i ocenie można również skutecznie integrować różne działania i zapewnić spójność działań rewitalizacyjnych.

Mechanizmy integracji w Gminnym Programie Rewitalizacji mają na celu skoordynowane działanie różnych podmiotów, wzajemne uzupełnianie się działań oraz osiągnięcie synergii w procesie rewitalizacji. Wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji opartego na mechanizmach integracji przyczyni się do osiągnięcia celów programu i tworzenia spójnego, zrównoważonego i dynamicznego obszaru rewitalizacji. Dzięki tym mechanizmom możliwe jest skuteczne skoordynowanie działań, współpraca między różnymi podmiotami oraz uwzględnienie perspektyw i potrzeb mieszkańców.

8.2. Komplementarność

Komplementarność jest kluczowym elementem konstrukcji Gminnego Programu Rewitalizacji, który odnosi się do wzajemnych powiązań między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz częścią planistyczną dokumentu. Zapewnienie silnych powiązań między tymi inicjatywami przyczyni się do efektywnego wykorzystania dostępnych środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację obszaru.

Komplementarność, jako konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych wzajemnie się uzupełniających tematycznie, sprawia, że program rewitalizacji oddziałuje na obszar

rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Dzięki temu można osiągnąć trwałe i zrównoważone rezultaty rewitalizacji oraz przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców i ożywienia obszaru rewitalizacji.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji opiera się na uwzględnieniu ciągłości przestrzeni oraz relacji przestrzennych z innymi częściami gminy. Kluczowe jest traktowanie przestrzeni jako integralnej całości, w której efekty działań rewitalizacyjnych będą oddziaływać nie tylko na pojedyncze punkty, lecz na całe otoczenie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są skoncentrowane na obszarach rewitalizacji, co oznacza, że cechują się komplementarnością przestrzenną. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i na tej podstawie określenie obszaru rewitalizacji oparte zostało na analizie wskaźnikowej oraz konsultacjach społecznych. Dzięki realizacji tych przedsięwzięć, korzyści z ich oddziaływania będą widoczne na całym obszarze, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych na rzecz miejsc i obiektów użyteczności publicznej. Dzięki temu zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i cała gmina oraz osoby odwiedzające Radziłów będą mogli z nich korzystać. Wszystkie działania będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować kryzysowe zjawiska i przeciwdziałać ich rozprzestrzenianiu się na inne części gminy. Ważne jest, aby stworzyć spójne i zrównoważone środowisko, które sprzyja integracji społecznej i zapewnia równy dostęp do miejsc i usług publicznych dla wszystkich mieszkańców.

Komplementarność problemowa

Spójność problemowa została zapewniona poprzez zaprojektowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które odpowiadają na zdiagnozowane problemy i wzajemnie się dopełniają w różnych sferach tematycznych. Przedsięwzięcia inwestycyjne są uzupełniane przez działania o charakterze społecznym, kulturalnym, integracyjnym i aktywizującym mieszkańców. Skupiając się na umożliwieniu realizacji przedsięwzięć miękkich, czyli tych o charakterze społecznym, jednocześnie przyczyniają się do porządkowania przestrzeni publicznej, zwiększania estetyki przestrzeni i poprawy jakości życia mieszkańców oraz ich aktywizacji. Zasada komplementarności problemowej wyraża się również w tym, że poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w kierunki działań przewidziane do rewitalizacji, a co za tym idzie, również w cele strategiczne. Dzięki temu wzajemne uzupełnienie się przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich powiązanie z celami rewitalizacji zapobiega fragmentaryzacji i zapewnia kompleksowe oddziaływanie na obszary objęte rewitalizacją. Spójność problemowa zapewnia skoordynowane i zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów oraz realizacji celów rewitalizacji. Poprzez strategiczne powiązanie różnych aspektów tematycznych, takich jak społeczność, infrastruktura, kultura i aktywizacja mieszkańców, program rewitalizacji staje się narzędziem, które dąży do kompleksowego rozwoju obszaru rewitalizacji.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność utworzenia systemu zarządzania programem rewitalizacji, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz zapewni wzajemne uzupełnianie się i spójność w zakresie wdrażanych procedur.

Za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy odpowiada Wójt Gminy, przy wsparciu Urzędu Gminy. Nadzór nad realizacją GPR będzie sprawowany przez pracownika merytorycznego referatu.

Współpraca z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu oraz instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego jest kluczowym elementem skutecznej realizacji założeń GPR. Podmioty podległe samorządowi lokalnemu oraz instytucje otoczenia społecznego i gospodarczego mają istotną rolę w konsultowaniu i opiniowaniu projektów i działań rewitalizacyjnych. Ich wiedza i doświadczenie mogą pomóc w lepszym dostosowaniu planów rewitalizacji do potrzeb społeczności lokalnej oraz uwzględnieniu różnych perspektyw.

Instytucje te mogą również aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych przedsięwzięć, które są częścią GPR. Mogą to być projekty związane z infrastrukturą, edukacją, kulturą, czy społecznymi inicjatywami. Ważne jest, aby zapewnić efektywną współpracę i koordynację między różnymi podmiotami zaangażowanymi w rewitalizację. Komitet Rewitalizacji może odgrywać kluczową rolę w monitorowaniu postępów, rozwiązywaniu ewentualnych konfliktów i zapewnieniu spójności działań. Współpraca z różnymi instytucjami i organizacjami społecznymi może przyczynić się do sukcesu programu rewitalizacji, przyspieszyć realizację projektów oraz zwiększyć zaangażowanie społeczności lokalnej. Jest to istotny element kompleksowego podejścia do rewitalizacji, które uwzględnia różnorodne perspektywy i umożliwia osiągnięcie trwałych i zrównoważonych efektów.

W kolejnych rozdziałach GPR opisane zostały odpowiednie instrumenty zarządzania i wdrażania. Realizacja programu rewitalizacji będzie systematycznie monitorowana, co umożliwi śledzenie postępów w realizacji działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie ewentualnych działań korygujących.

Komplementarność międzyokresowa

W procesie wieloletniej rewitalizacji, istotną rolę odgrywa kontynuacja przedsięwzięć. Nawet podczas opracowywania aktualizacji programu rewitalizacji lub tworzenia nowego programu, ważne jest uwzględnienie działań, które będą kontynuacją lub uzupełnieniem już zrealizowanych projektów. Szczególnie istotne jest to w kolejnych latach, gdy gmina monitoruje i ocenia działania zaplanowane w obecnym programie.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy jest kontynuacją polityki rozwojowej realizowanej w gminie. Przedsięwzięcia zawarte w tym programie są wynikiem działań i inicjatyw podejmowanych w poprzednich latach. Poniżej przedstawiamy wybrane zadania, które stanowią przykłady kontynuacji działań:

Tabela 25. Komplementarność międzyokresowa

Lp.	Nazwa beneficjenta	Nazwa (tytuł) przedsięwzięcia	Okres realizacji	Zakres (2-3 zdania)	Źródło finansowania	Wartość projektu	Wartość dofinansowanie
1.	Gmina Radziłów	„Odnawialne źródła energii w Gminie Radziłów”	15.10.2020 - 29.05.2023	Projekt miał na celu efektywniejsze wykorzystanie energii, dywersyfikację źródeł poprzez lokalną produkcję energii ze źródeł odnawialnych. W ramach zadania mieszkańcy zamontowali 36 instalacji fotowoltaicznych o mocy do 5 kW, 27 instalacji fotowoltaicznych o mocy powyżej 5 kW oraz 2 kolektory słoneczne.	EFRR- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020i	1.940.253,67 zł	1.420.159,60 zł.
2.	Gmina Radziłów	„Przebudowy bieżni okrężnej 4 – torowej o długości 400 metrów w Radziłowie”	17.02.2020 - 20.08.2021	W ramach zadania wykonano bieżnię okrężną 4-torową oraz bieżnię 6-torową prostą o nawierzchni poliuretanowej wraz z zagospodarowaniem terenu poprzez wykonanie dojazdów, dojazdów i parkingów o nawierzchni z kostki betonowej.	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej - Programu Sportowa Polska – Program Rozwoju Lokalnej Infrastruktury Sportowej – Edycja 2019	1 551 000,00 zł	935 800,00 zł
3.	Gmina Radziłów	„Poprawa infrastruktury turystycznej miejscowości Mścichy”	28.12.2021 r. - 25.07.2022 r.	Inwestycja swoim zakresem objęła zagospodarowanie działki nr 99/14 w miejscowości Mścichy. Utworzony został parking, plac manewrowy, chodniki o nawierzchni żwirowej oraz nawierzchni z kostki betonowej. Przestrzeń wyposażono w altankę z ławkami i stołami, kosze na śmieci, stojaki na rowery, tablicę informacyjną, zastosowano oświetlenie hybrydowe.	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie"	213 571,78 zł	70 565,00 zł
4.	Gmina Radziłów	"Przebudowa targowiska w msc. Radziłów"	18.02.2019 r. - 31.10.2019 r.	Inwestycja miała na celu promocję lokalnych produktów jak również wsparcie w tworzeniu, ulepszaniu i rozwijaniu podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury. Inwestycja swoim zakresem objęła budowę kanalizacji deszczowej oraz przebudowę budynku sanitariatu. Część targowiska została zadaszona, a miejsca handlu, jak i dojazdów oraz dojeżdż, utwardzone. Powstał parking z 15 miejscami postojowymi, w tym z jednym dla osób niepełnosprawnych. Teren został ogrodzony i oświetlony.	EFR - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	2 193 681,32 zł	998 493,00 zł

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY RADZIŁÓW

5.	Gmina Radziłów	„Przebudowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Słucz”	14.04.2021 r.- 19.05.2022 r.	W ramach zadania został przebudowany i zmodernizowany budynek stacji uzdatniania wody, wybudowano dwa zbiorniki wyrównawcze, wymieniono obudowy studni głębinowych, przebudowano osadniki popłuczyn, przebudowano istniejącą infrastrukturę technologiczną oraz utwardzono dojścia i dojazdy do obiektów kostką brukową.	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych.	2 303 894,39 zł	1 844 206,82 zł
6.	Gmina Radziłów	„Adaptacja budynku po byłej szkole podstawowej w Mścichach na Dom Pomocy Społecznej”.	19.11.2018 r. - 14.05.2020 r.	Inwestycja swoim zakresem obejmowała: przebudowa istniejącego budynku szkoły, rozbudowa istniejącego budynku szkoły, wykonanie nowych schodów zewnętrznych do wejścia głównego, wykonanie nowego wejścia do budynku w części projektowanej ze schodami i pochylnią dla niepełnosprawnych, rozbiórki elementów kolidujących z projektowaną inwestycją (murki oporowe, utwardzenia, schody do piwnicy, do części mieszkalnej budynku itp.), przebudowa elementów infrastruktury podziemnej, kolidującej z inwestycją, wykonanie nowych przyłączy do projektowanego obiektu,	dotacja celowa z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego; dotacja ze środków PFRON; dofinansowanie ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 (RPOWP 2014-2020)	2 227 252,68 zł	1 143 658,33 zł
7.	Gmina Radziłów	"Przebudowa świetlicy wiejskiej w Słuczu oraz zagospodarowanie jej otoczenia"	2018-2022	Inwestycja polegała na przebudowie świetlicy wiejskiej w msc. Słucz wraz z zagospodarowaniem jego otoczenia. Zakres robót obejmuje wykonanie elewacji budynku wraz z izolacją termiczną, wymianę stolarki drzwiowej, utwardzenie terenu przed budynkiem oraz odwodnienie budynku. Na dachu świetlicy zamontowano panele fotowoltaiczne.	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych.	355 831,65 zł	350 000,00 zł
8.	Gmina Radziłów	Z eksperymentem za pan brat	01.09.2020 - 31.11.2021	1. dodatkowe zajęcia z języka angielskiego i matematyki	EFS	171 965,87	162 129,87
				2. Zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów			
				3. doposażanie pracowni w sprzęt ICT			
9.	Gmina Radziłów	Dobry start - lepsze jutro	28.09.2020 - 30.06.2022	1. Dodatkowe zajęcia z kodowania i angielskiego	EFS	106 311,25	99 996,25

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY RADZIŁÓW

				2. Zajęcia rozwijające zainteresowania 3. Doposażenie przedszkola w pomoce dydaktyczne i sprzęt ICT			
10.	Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Radziłowskiej	Kulturalnie naturalnie	30.09.2022 - 30.03.2023	organizacja zajęć dodatkowych dla uczniów: rękodzieło, malarskie, wokalne	Fundacja PZU	22 000,00	19 800,00
11.	Gmina Radziłów	Start w lepsze jutro	01.05.2012-2014-12-31	Aktywna integracja osób z pomocy społecznej	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	290 486,35 zł	196 868,82 zł
12.	Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej - beneficjent; Gmina Radziłów - partner projektu	Radziłów aktywny lokalnie	01.11.2017-2018-06-30	Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców gminy Radziłów poprzez szkolenia, kursy i staże zawodowe.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego	Gmina Radziłów otrzymała środki jedynie na obsługę kosztową zadania w wysokości ok. 3 000,00 zł. Do zadań gminy jako partnera projektu należało jedynie udostępnienie swoich pomieszczeń do przeprowadzenia szkoleń, kursów oraz rekrutowanie osób do udziału w szkoleniach, kursach.	
13.	Gmina Radziłów	Seniorzy- mądrość, energia, działanie	01.07.2020-2021-12-31	Aktywizacja osób w podeszłym wieku zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego	248 413,75 zł	235 818,75 zł
14.	Biblioteka Samorządowa w Radziłowie	Wakacyjna przygoda	lipiec - sierpień	zajęcia plastyczno- artystyczne, zajęcia sportowo - zabawowe, zajęcia kulinarne, zajęcia czytelnicze i wyjazdy edukacyjne.	Fundacja Polki Mogą Wszystko	19.000 zł	9.000zł
15.	Biblioteka Samorządowa w Radziłowie	Sportowe chwile - ferie zimowe	20.01.2020 - 31.01.2020	zajęcia sportowe	Fundacja Lotto	5 700,00 zł	2 600,00 zł

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy w Radziłowie

Komplementarność źródeł finansowania

Projekt Rewitalizacji opiera się na zasadzie komplementarności źródeł finansowania, co oznacza, że przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane w ramach programu rewitalizacji są wspierane z różnych źródeł finansowych, takich jak Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS+) i inne, przy jednoczesnym wykluczeniu podwójnego dofinansowania. Sprawnie zintegrowane źródła finansowania, które wzajemnie się uzupełniają, zapewniają synergiczne efekty dla obszaru rewitalizacji.

Dzięki różnorodnym źródłom finansowania, projekt Rewitalizacji ma możliwość korzystania z dostępnych środków na różne cele, zgodnie z priorytetami programu rewitalizacji. Środki EFRR mogą być wykorzystane na modernizację infrastruktury, poprawę dostępności i jakości usług publicznych, a EFS+ na działania związane z aktywizacją społeczną i zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Przyjęcie takiego zróżnicowanego podejścia do finansowania projektów rewitalizacyjnych pozwala na maksymalne wykorzystanie dostępnych środków i osiągnięcie synergii w działaniach. Poprzez inteligentne wykorzystanie różnych źródeł finansowania, możliwe jest realizowanie szerokiego spektrum przedsięwzięć, które przyczynią się do zrównoważonego rozwoju obszaru rewitalizacji, poprawy warunków życia mieszkańców oraz wzrostu potencjału społeczno-gospodarczego.

9. Szacunkowe ramy finansowania Gminnego Programu Rewitalizacji wraz ze źródłami finansowania

Finansowanie działań zaplanowanych w Programie Rewitalizacji będzie opierać się głównie na środkach publicznych i unijnych. Realizacja założonych celów będzie wymagała również wkładu środków prywatnych, zarówno w formie wkładu własnego do projektów współfinansowanych ze środków publicznych, jak i inicjatyw prywatnych.

Potencjalne źródła finansowania działań zawartych w Programie Rewitalizacji obejmują:

1. Środki własne gminy: Finansowanie projektów może być realizowane ze środków budżetowych gminy, które przeznaczone są na inwestycje i rozwój lokalny. To ważne źródło finansowania, które daje gminie możliwość samodzielnego podejmowania działań rewitalizacyjnych.
2. Środki prywatne mieszkańców gminy lub inwestorów: Wkład finansowy ze strony prywatnych właścicieli nieruchomości, przedsiębiorców czy inwestorów może stanowić istotny element finansowania działań rewitalizacyjnych. To może obejmować zarówno inwestycje w prywatne projekty, jak i wkład w projekty realizowane przez gminę.
3. Środki budżetu państwa: Rząd centralny może przekazać środki finansowe z budżetu państwa na wsparcie projektów rewitalizacyjnych. To zależy od ogólnych polityk i programów rządowych, które mogą skupiać się na wsparciu rozwoju lokalnego i rewitalizacji.
4. Środki z budżetu UE i innych źródeł zagranicznych: Unia Europejska i inne organizacje międzynarodowe mogą udzielać wsparcia finansowego na projekty rewitalizacyjne poprzez różne fundusze i programy, takie jak Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS+), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz programy wspólnotowe. Dodatkowo, istnieją również inne fundusze zagraniczne, które mogą udzielać wsparcia finansowego na projekty rewitalizacyjne.

Warto zaznaczyć, że powyższe źródła finansowania działalności rewitalizacyjnej są jedynie przykładowe i mogą być dostosowane do konkretnych potrzeb i możliwości finansowych gminy. Dodatkowo, istnieje możliwość pozyskiwania środków finansowych z innych instytucji, funduszy i programów, zarówno na poziomie krajowym, regionalnym jak i międzynarodowym.

W celu skutecznego pozyskiwania środków finansowych, istotne jest opracowanie odpowiednich wniosków, biznesplanów, analizy kosztów i korzyści, a także monitorowanie dostępnych źródeł finansowania i ich ewentualne dostosowanie do zmieniających się warunków i możliwości.

Źródła finansowania stanowią istotny element w procesie rewitalizacji, umożliwiając realizację projektów, modernizację infrastruktury, poprawę warunków życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji. Przy skutecznym wykorzystaniu różnych

źródeł finansowania, możliwe jest osiągnięcie zamierzonych celów programu rewitalizacji i tworzenie zrównoważonego, atrakcyjnego i funkcjonalnego środowiska dla mieszkańców.

Koszt realizacji zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych wynosi 17 010,00 tys. zł, z czego około 81,35% zaplanowano pokryć ze środków EFRR (13 838 000,00 tys. zł), 3,69% ze środków EFS+ (628 500,00 tys. zł), 14,38% ze środków własnych (2 446 000,00 tys. zł) oraz 0,57% z innych środków (97 500,00 tys. zł).

Tabela 26. Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt (zł)	Potencjalne źródła finansowania									
			EFRR		EFS+		Środki krajowe		Wkład własny		Inne	
			%	zł	%	zł	%	zł	%	zł	%	zł
Projekty główne												
1.	Program rozwoju społeczno-zawodowego	250 000,00	-	-	85	212 500,00	-	-	15	37 500,00	-	-
2.	Aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji	150 000,00	-	-	85	127 500,00	-	-	15	22 500,00	-	-
3.	Zajęcia rozwojowe dla dzieci - rozwijanie kompetencji kluczowych i językowych	80 000,00	-	-	95	76 000,00	-	-	5	4 000,00	-	-
4.	Rozwój usług zdrowotno-rehabilitacyjnych	250 000,00	-	-	85	212 500,00	-	-	15	37 500,00	-	-
5.	Stworzenie Centrum Opieki Zdrowotnej	3 000 000,00	85	2 550 000,00	-	-	-	-	15	450 000,00	-	-
6.	Aktywny Radziłów: Tworzenie ośrodka kultury i rekreacji dla wszystkich grup wiekowych	1 500 000,00	85	1 275 000,00	-	-	-	-	15	225 000,00	-	-
7.	Odnowa Centrum Radziłowa	1 300 000,00	85	1 105 000,00	-	-	-	-	15	195 000,00	-	-
8.	Odnowa przestrzeni publicznej w Słuczu	280 000,00	85	238 000,00	-	-	-	-	15	42 000,00	-	-
9.	Modernizacji kompleksu turystyczno - rekreacyjnego w Radziłowie	1 500 000,00	85	1 275 000,00	-	-	-	-	15	225 000,00	-	-
10.	Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła, montaż OZE oraz magazynów energii w budynkach mieszkalnych	350 000,00	85	297 500,00	-	-	-	-	-	-	15	52 500,00
11.	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Radziłowie	2 500 000,00	85	2 125 000,00	-	-	-	-	15	375 000,00	-	-
12.	Poprawa i ochrona obiektów zabytkowych na obszarze rewitalizacji	300 000,00	85	255 000,00	-	-	-	-	-	-	15	45 000,00
13.	Rozwój zielonej infrastruktury oraz racjonalna gospodarka wodna	150 000,00	85	127 500,00	-	-	-	-	15	22 500,00	-	-
14.	Zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury wodno-ściekowej	4 200 000,00	85	3 570 000,00	-	-	-	-	15	630 000,00	-	-
15.	Transformacja szkoły podstawowej w Słuczu	1 200 000,00	85	1 020 000,00	-	-	-	-	15	180 000,00	-	-
suma:		17 010 000,00		13 838 000,00		628 500,00		0,00		2 446 000,00		97 500,00

Źródło: Opracowanie własne

10. Opis struktury zarządzania

System zarządzania i wdrażania Programu Rewitalizacji stanowi niezwykle istotny składnik kompleksowego procesu rewitalizacji, a jego skuteczność jest zależna od zasady partycypacji oraz partnerstwa, które powinny być wprowadzone na każdym etapie.

Proces zarządzania ma na celu nie tylko wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów wskazanych do rewitalizacji, ale również zapewnienie trwałego rozwoju terenów poddawanego rewitalizacji. Osiąga się to poprzez odpowiednie sterowanie różnymi działaniami, uwzględniającymi różnorodne potrzeby i oczekiwania interesariuszy.

Aby zapewnić sukces wdrożenia programu rewitalizacji, konieczne jest przyjęcie zasady partnerstwa, która zakłada bliską współpracę między różnymi podmiotami zaangażowanymi w rozwój obszaru (w tym instytucjami samorządowymi, organizacjami społecznymi, przedstawicielami mieszkańców i przedsiębiorcami). Partnerstwo to umożliwi wymianę wiedzy, zasobów i doświadczeń, co prowadzi do synergii działań i lepszych rezultatów.

Ważnym aspektem procesu wdrażania jest również zasada partycypacji społecznej, która polega na angażowaniu społeczności lokalnej i prowadzeniu dialogu pomiędzy różnymi podmiotami na terenie gminy. Poprzez takie działania zapewnia się uwzględnienie opinii i potrzeb mieszkańców, co przekłada się na większe zaangażowanie społeczności lokalnej i większą akceptację planowanych działań.

Gmina Radziłów pełni rolę operatora rewitalizacji, jest głównym inicjatorem procesu i koordynatorem działań. Za skuteczne zarządzanie i wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz regularne przedstawianie ocen dotyczących postępów w jego realizacji, odpowiedzialność spoczywa na Wójcie Gminy. Wójt pełni rolę nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji, a jego zadania są realizowane we współpracy z powołanym Komitetem Rewitalizacji.

Jednym z istotnych zadań Komitetu Rewitalizacji jest udzielanie Wójtowi doradztwa w celu zapewnienia prawidłowej realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) oraz prowadzenie dialogu między interesariuszami procesu rewitalizacji a organami gminy.

Wyznaczanie składu Komitetu Rewitalizacji oraz określanie jego zasad działania leży w gestii Rady Gminy, która podejmuje stosowną uchwałę. Decyzja w tej sprawie zostanie poprzedzona konsultacjami społecznymi, dając możliwość mieszkańcom i innym zainteresowanym stronom udziału w kształtowaniu składu Komitetu.

Ważne jest, aby Komitet Rewitalizacji działał jako organ doradczy dla Wójta, wspierając go w podejmowaniu decyzji dotyczących realizacji GPR. Komitet będzie pełnił kluczową rolę w zapewnieniu otwartego dialogu między interesariuszami, takimi jak mieszkańcy, organizacje społeczne czy przedsiębiorcy, a organami gminy. Przez współpracę i konsultacje,

Komitet będzie dążył do osiągnięcia konsensusu i uwzględnienia różnorodnych perspektyw w procesie rewitalizacji.

Jego zadania będą obejmowały między innymi:

- Analizę postępów i ocenę realizacji GPR.
- Zgłaszanie rekomendacji i sugestii dotyczących działań rewitalizacyjnych.
- Organizowanie spotkań i dyskusji, w których wezmą udział interesariusze, w celu wymiany informacji i poglądów na temat procesu rewitalizacji.
- Monitorowanie i raportowanie postępów oraz efektów działań rewitalizacyjnych.
- Współpracę z innymi organami gminy, organizacjami społecznymi i przedsiębiorcami w celu realizacji projektów rewitalizacyjnych.
- Działania na rzecz promocji i informowania społeczności lokalnej o planowanych inicjatywach rewitalizacyjnych.

Ważne jest, aby system wdrażania Programu Rewitalizacji był elastyczny i otwarty na ewentualne zmiany oraz dostosowanie się do nowych okoliczności. Wymaga to monitorowania postępów, regularnego raportowania i ewaluacji działań, aby zapewnić skuteczność programu i jego dostosowanie do zmieniających się potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej.

11. System monitoringu i oceny gminnego programu rewitalizacji

Wdrożenie i skuteczne monitorowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Radziłów stanowi kluczowy element efektywnego prowadzenia procesu rewitalizacji. Odpowiedzialnością za monitoring i ocenę postępów gminnego programu rewitalizacyjnego będzie spoczywać na Wójcie Gminy. Powołany Komitet Rewitalizacyjny będzie pełnił rolę strategicznego organu nadzorującego realizację Programu oraz zapewniającego skoordynowane podejście do działań rewitalizacyjnych. Jego zadaniem będzie monitorowanie procesu wdrażania projektów rewitalizacyjnych, ocena wyników osiągniętych przez poszczególne działania oraz identyfikacja ewentualnych obszarów wymagających korekty.

Komitet Rewitalizacyjny będzie zbierał dane i informacje dotyczące postępów i wyników poszczególnych projektów, a także monitorował budżet. Dzięki temu możliwa będzie systematyczna analiza i ocena efektywności działań, identyfikacja sukcesów, wyzwań oraz reakcja na ewentualne problemy i potrzeby korekty działań.

Przygotowywanie regularnych raportów monitorujących będzie istotnym elementem działalności Komitetu Rewitalizacji. Raporty te będą prezentować osiągnięcia, postępy oraz wnioski z monitorowania i oceny Programu. Będą one służyć jako podstawa do podejmowania decyzji dotyczących dalszych kroków, aktualizacji Programu, dostosowania priorytetów i alokacji zasobów.

Ważnym aspektem systemu monitoringu będzie również zaangażowanie społeczności lokalnej i interesariuszy. Komitet Rewitalizacyjny będzie współpracować z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami i mieszkańcami, aby zapewnić partycypację i uwzględnienie różnorodnych perspektyw w procesie monitorowania i oceny Programu.

Monitoring poszczególnych projektów

W tabeli poniżej przedstawiono zbiór wskaźników, które posłużą do określenia poziomu realizacji projektów Gminnego Programu Rewitalizacji, na potrzeby monitoringu realizacji projektów.

Tabela 27. Zestawienie wskaźników dla poszczególnych projektów

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło danych
P 1	Program rozwoju społeczno-zawodowego	Liczba uczestników	os.	20	Lista obecności, Ankiety
		Liczba zorganizowanych usług wsparcia	szt.	2	
P 2	Aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji	Liczba uczestników	os.	50	Lista obecności, Ankiety
		Liczba zorganizowanych zajęć	szt.	5	
P 3	Zajęcia rozwojowe dla dzieci - rozwijanie kompetencji kluczowych i językowych	Liczba uczestników	os.	40	Listy obecności, dzienniki prowadzenia zajęć dodatkowych.
		Liczba zorganizowanych zajęć	szt.	5	
P 4	Rozwój usług zdrowotno-rehabilitacyjnych	Liczba wspartych osób	os.	50	Listy osób, Ankiety i wywiady:
P 5	Stworzenie Centrum Opieki Zdrowotnej	Liczba dostosowanych obiektów	szt.	1	Protokoły odbiorów
P 6	Aktywny Radziłów: Tworzenie ośrodka kultury i rekreacji dla wszystkich grup wiekowych	Liczba przebudowanych/zmodernizowanych obiektów	szt.	1	Protokoły odbiorów, Dokumentacja techniczna, Badania terenowe
		Zrewitalizowana powierzchnia	ha	0,3	
		Liczba osób korzystających	os.	70	
P 7	Odnowa Centrum Radziłowa	Liczba zrewitalizowanych obszarów	szt.	1	Protokół odbioru, Dokumentacja techniczna
		Zrewitalizowana powierzchnia – 0,8 ha	ha	0,8	
P 8	Odnowa przestrzeni publicznej w Słuczu	Liczba zrewitalizowanych obszarów	szt.	1	Protokół odbioru, Dokumentacja techniczna, Badania terenowe
		Zrewitalizowana powierzchnia – 0,15 ha	ha	0,15	
		Liczba odbytych wydarzeń - 4 szt.	szt.	4	
		Liczba użytkowników zrewitalizowanej przestrzeni	os.	60	
P 9	Modernizacji kompleksu turystyczno - rekreacyjnego w Radziłowie	Liczba przebudowanych/zmodernizowanych obiektów	szt.	2	Protokoły odbiorów, Dokumentacja techniczna, Badania terenowe
		Liczba powstałej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej	szt.	2	
		Liczba odbytych wydarzeń	szt.	4	
		Liczba uczestników wydarzeń	os.	80	
P 10	Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła, montaż OZE oraz magazynów energii w budynkach mieszkalnych	Liczba wymienionych kotłów	szt.	20	Protokoły odbiorów, Dokumentacja techniczna
		Liczba zainstalowanych instalacji	szt.	20	
P 11	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Radziłowie	Liczba powstałych punktów zbiórki odpadów	szt.	1	Protokoły odbiorów, Dokumentacja techniczna
P 12	Poprawa i ochrona obiektów zabytkowych na obszarze	Liczba odrestaurowanych obiektów	szt.	2	Protokoły odbiorów, Dokumentacja techniczna

	rewitalizacji				
P 13	Rozwój zielonej infrastruktury oraz racjonalna gospodarka wodna	Liczba nowo zasadzonych drzew	szt.	20	Protokoły odbiorów, Dokumentacja techniczna
		Ilość pojemników małej retencji	szt.	30	
P 14	Zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury wodno-ściekowej	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych	km	0,8	Protokoły odbiorów, Dokumentacja techniczna, Badania terenowe
		Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych	km	1,0	
P 15	Transformacja szkoły podstawowej w Słuczu	Liczba przebudowanych/zmodernizowanych obiektów - 1 szt.	szt.	1	Protokoły odbiorów, Dokumentacja techniczna

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring celów i kierunków działań

W celu określenia realizacji celów i kierunków działań niezbędny jest monitoring i ewaluacja wybranych wskaźników delimitacyjnych, które posłużyły do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji oraz dodatkowych wskaźników istotnych dla Programu. To właśnie te dane pozwolą w sposób jednoznaczny określić wpływ podjętych działań rewitalizacyjnych i ich skuteczność na wyznaczony obszar.

Tabela 28. Zestawienie wskaźników dla celów rewitalizacji

Wskaźnik	Jednostka miary	Obszar rewitalizacji	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Cel 1. Wzmocnienie społeczno-gospodarczego obszarów				
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu bezrobocia	os. / 100 mieszkańców	Radziłów	2,09	1,99
		Słucz	2,60	2,47
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu niepełnosprawności	os. / 100 mieszkańców	Radziłów	1,14	1,08
		Słucz	1,30	1,24
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu ubóstwa	os. / 100 mieszkańców	Radziłów	3,41	3,24
		Słucz	5,45	5,18
Liczba osób otrzymujących pomoc z powodu niepełnej rodziny	os. / 100 mieszkańców	Radziłów	0,19	0,18
		Słucz	0,52	0,49
Liczba NGO	os. / 100 mieszkańców	Radziłów	0,19	0,21
		Słucz	0,26	0,29
Frekwencja	%	Radziłów	53,75	56,44
		Słucz	54,47	57,19
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	szt. / 100 mieszkańców	Radziłów	4,17	4,38
		Słucz	1,30	1,37
Firmy zawieszono od 2019	szt. / 100 mieszkańców	Radziłów	0,47	0,45
		Słucz	0,26	0,25
Cel 2. Rozwój infrastruktury oraz budowanie przyjaznego dla środowiska obszaru rewitalizacji				
Liczba wymienionych kotłów	szt.	Radziłów	-	15
		Słucz	-	5
Liczba nowych instalacji OZE	szt.	Radziłów	-	15
		Słucz	-	5
Liczba wyremontowanych obiektów	szt.	Radziłów	-	2

zabytkowych		Słucz	-	-
Liczba zmodernizowanych/dostosowanych obiektów budowlanych	szt.	Radziłów	-	2
		Słucz	-	1
Liczba zmodernizowanej przestrzeni publicznej	szt.	Radziłów	-	3
		Słucz	-	1

Źródło: Opracowanie własne

System wprowadzania modyfikacji

Z uwagi na dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze, istnieje możliwość, że Gminny Program Rewitalizacji będzie wymagał modyfikacji. Jeśli wystąpią problemy lub niska efektywność w realizacji przedsięwzięć i zostaną one zidentyfikowane na etapie monitorowania, można rozważyć wprowadzenie zmian i aktualizację programu rewitalizacji. W takiej sytuacji istotne jest, aby przedstawione zostały uzasadnienia dla wprowadzanych zmian i korekt w dokumentacji programowej.

W przypadku, gdy nie zostaną spełnione zakładane wskaźniki podczas monitorowania lub wystąpią opóźnienia w realizacji działań, może być konieczna aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji. Wójt Radziłowa, po przeprowadzeniu oceny aktualności i stopnia realizacji programu, może wystąpić do Rady Gminy z wnioskiem o dokonanie zmian w programie, dołączając uzasadnienie i ocenę aktualności.

Przeprowadzanie oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji odbywa się co najmniej raz na trzy lata. Ocena ta jest poddawana opinii Wójtowi i ogłaszana w Biuletynie Informacji Publicznej. Jeśli ocena wskazuje na potrzebę zmiany programu, Rada Gminy może uchylić uchwałę dotyczącą przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji w całości lub częściowo, na wniosek Wójta lub z własnej inicjatywy. Zaktualizowany Gminny Program Rewitalizacji powinien zawierać uzasadnienie wprowadzonych korekt, opis zmian oraz ich wpływu na dalszą realizację programu.

Proces aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji zapewnia elastyczność i możliwość dostosowania do zmieniających się warunków i potrzeb społeczności lokalnej. Jest to istotne dla skutecznego i zrównoważonego prowadzenia procesu rewitalizacji, aby program nadal odpowiadał na aktualne wyzwania i cele rozwoju Gminy.

Harmonogram realizacji

Poniżej znajduje się ramowy harmonogram realizacji i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji:

Tabela 29. Harmonogram realizacji GPR

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji	2023
Powołanie i rozpoczęcie prac przez Komitet Rewitalizacji	w ciągu 3 miesięcy od uchwalenia GPR

Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji	2024 - 2030 (przynajmniej jedno posiedzenie w ciągu roku)
Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR	2023 - 2030
Monitoring	2024 - 2030 (realizowany systematycznie w okresach rocznych)
Ewaluacja	2024 - 2030 (realizowany systematycznie w okresach trzyletnich)

Źródło: Opracowanie własne

Koszty zarządzania

Proces wdrażania, monitoringu i ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie realizowany przez pracowników Urzędu Gminy, którzy będą odpowiedzialni za te działania w ramach swoich obowiązków służbowych. Nie przewiduje się dodatkowych kosztów związanych z obsługą tego procesu.

W celu zapewnienia wsparcia i doradztwa, Wójt Gminy powoła Komitet Rewitalizacji jako ciało doradcze. Członkowie Komitetu będą pełnili swoje funkcje społecznie i nieodpłatnie.

Praca w ramach Komitetu Rewitalizacji będzie miała charakter społeczny, co oznacza, że uczestnicy będą angażować się dobrowolnie, oddając swój czas i wysiłek na rzecz rozwoju rewitalizacji. Będą oni wносить swoje doświadczenie, wiedzę i perspektywy, aby wspierać proces monitoringu, oceny i podejmowania decyzji związanych z Programem Rewitalizacji.

12. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji

Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu skutecznego, zrównoważonego i efektywnego rozwoju społeczności lokalnej. Jest to proces, który angażuje mieszkańców, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa i innych interesariuszy w podejmowaniu decyzji i współpracy w celu poprawy jakości życia w danym obszarze.

Partycypacja społeczna umożliwia mieszkańcom aktywne uczestnictwo w kształtowaniu swojego otoczenia. Daje im możliwość wyrażania opinii, zgłaszania potrzeb i preferencji, a także wnioskowania o rozwiązania dotyczące rewitalizacji. W ten sposób mieszkańcy mają realny wpływ na podejmowane decyzje, co prowadzi do większego poczucia zaangażowania, odpowiedzialności i identyfikacji z lokalną społecznością.

Etap opracowania dokumentu

Na etapie diagnozowania i programowania wykorzystano następujące formy partycypacji społecznej:

- Wyznaczania obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji
 - Zgłaszania uwag w postaci papierowej oraz elektronicznej
 - Spotkania/debaty konsultacyjne
 - Zgłaszania uwag ustnych
- Analiza pogłębiona obszaru rewitalizacji
 - Formularz zgłaszania uwag
 - Ankiety
 - Spotkania/debaty konsultacyjne
- Konsultacje dotyczące przyjęcia GPR
 - Zgłaszania uwag w postaci papierowej oraz elektronicznej
 - Spotkania/debaty konsultacyjne
 - Zgłaszania uwag ustnych

Aktywną partycypację na etapie diagnozowania i programowania umożliwiono:

- Mieszkańcom obszaru rewitalizacji, właścicielom, użytkownikom wieczystym nieruchomości oraz podmiotom zarządzającym nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielniom mieszkaniowym, wspólnotom mieszkaniowym, społecznym inicjatywom mieszkaniowym, towarzystwom budownictwa społecznego oraz członkom kooperatywy mieszkaniowej, którzy współpracują w celu realizacji inwestycji mieszkaniowej na obszarze rewitalizacji zgodnie z ustawą z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych;
- Mieszkańcom gminy;
- Podmiotom prowadzącym lub planującym prowadzić działalność gospodarczą na obszarze gminy;

- Podmiotom prowadzącym lub planującym prowadzić działalność społeczną, w tym organizacjom pozarządowym i grupom nieformalnym, jednostkom samorządu terytorialnego i ich jednostkom organizacyjnym;
- Innym podmiotom, w tym organom władzy publicznej.

Partycypacja społeczna była integralną częścią procesu rewitalizacji od samego początku. Mieszkańcy i inne grupy interesariuszy zostały informowane oraz były we wszystkich etapach. Partycypacja społeczna przyczyniła się do większej przejrzystości, zaufania i odpowiedzialności w procesie rewitalizacji. Wspierała również budowanie więzi społecznych, wzmocnienie społeczności lokalnej i zwiększenie poczucia wspólnoty. Dzięki partycypacji społecznej, mieszkańcy zyskali większą świadomość i zrozumienie działań rewitalizacyjnych.

Etap wdrożenia i oceny Programu Rewitalizacji

Partycypacja społeczna na etapie wdrożenia i oceny Programu Rewitalizacji odgrywa istotną rolę w zapewnieniu skutecznego i zrównoważonego procesu rewitalizacji. Jest to etap, w którym realizowane są konkretne działania i projekty mające na celu poprawę obszaru objętego rewitalizacją. Partycypacja społeczna na tym etapie ma na celu zapewnienie zaangażowania i współpracy mieszkańców oraz innych interesariuszy w monitorowanie postępów, ocenę rezultatów oraz identyfikację ewentualnych obszarów wymagających dalszych działań lub korekty.

Podczas wdrażania Programu Rewitalizacji, partycypacja społeczna może przybierać różne formy, takie jak:

- Organizacja spotkań, prezentacji i warsztatów, na których mieszkańcy i interesariusze są informowani o postępach w realizacji Programu, aktualnych projektach i planach, oraz mają możliwość wyrażania swoich opinii i sugestii.
- Przeprowadzanie konsultacji w celu uzyskania opinii i uwag mieszkańców oraz interesariuszy na temat konkretnych działań i projektów w ramach Programu Rewitalizacji. Konsultacje dają możliwość uwzględnienia różnorodnych perspektyw i potrzeb społeczności lokalnej.
- Przeprowadzenie oceny rezultatów działań w ramach Programu Rewitalizacji we współpracy z mieszkańcami i interesariuszami. Ocenia się osiągnięte cele, skuteczność projektów oraz efektywność alokacji zasobów, uwzględniając opinie i doświadczenia społeczności lokalnej.

W ramach prac nad GPR zostanie powołany Komitet Rewitalizacyjny, który będzie odpowiedzialny między innymi za nawiązanie kontaktu z interesariuszami obszarów objętych rewitalizacją. W ramach współpracy mieszkańcy i interesariusze będą mieli możliwość aktywnego uczestnictwa w monitorowaniu postępów, analizie rezultatów oraz współtworzeniu zaleceń i rekomendacji dotyczących dalszych działań.

Wdrożenie i ocena Programu Rewitalizacji w oparciu o partycypację społeczną umożliwia uwzględnienie głosu mieszkańców i interesariuszy, zapewnia większą transparentność,

legitymizację działań i zwiększa szanse na sukces procesu rewitalizacji. Jest to kluczowy element budowania trwałych i zrównoważonych zmian w społeczności lokalnej.

13. Opis powiązań gminnego programu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji ma istotne znaczenie dla rozwiązywania konkretnych problemów społecznych, z jakimi spotykają się mieszkańcy na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Jego założenia są zgodne z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu lokalnym, które stanowią integralną część ogólnej wizji rozwoju gminy. Ponadto, Program uwzględnia również cele i założenia dokumentów realizujących działania na poziomie krajowym oraz regionalnym. Dzięki temu Program ma solidne podstawy i integruje działania w ramach szeroko zakrojonej wizji rozwoju gminy, skupiając się jednocześnie na konkretnych problemach społecznych na obszarze rewitalizacji.

Powiązania z dokumentami na poziomie krajowym:
Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
<p>Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.</p> <p>Oczekiwanym efektem realizacji Strategii w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy; poprawa dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.</p> <p>Gminny Program Rewitalizacyjny wpisuje się przede wszystkim w poniższe cele Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. – Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
<p>Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.</p> <p>GPR wpisuje się przede wszystkim w następujące cele KSRR 2030:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. – Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest

najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju.

GPR wpisuje się w następujące cele:

Cel strategiczny: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny.

GPR wpisuje się w następujące cele:

- Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju

Powiązania z dokumentami na poziomie regionalnym:

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 określa zasady, obszary i kierunki interwencji polityki rozwoju regionu w horyzoncie czasowym. Planowanie strategiczne jest niezbędnym narzędziem w zarządzaniu rozwojem każdego regionu.

GPR wpisuje się przede wszystkim w następujące cele:

- Dynamiczna gospodarka,
- Zasobni mieszkańcy.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest instrumentem kreacji polityki przestrzennej samorządu województwa odnoszącym odpowiednie ustalenia dokumentów strategicznych, koncepcyjnych, programowych rządowych i samorządowych do przestrzeni województwa.

Cel strategiczny: „Zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni województwa

podlaskiego, sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu, spójności społecznej i terytorialnej, konkurencyjności oraz wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, kulturowego i położenia przygranicznego”.

GPR wpisuje się przede wszystkim w następujące cele:

- Wzmocnienie spójności województwa w procesie zrównoważonego terytorialnie rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem ich potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego..
- Osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego województwa, w tym sieci ekologicznej, walorów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych oraz racjonalne użytkowanie ich zasobów.
- Zwiększenie odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia naturalne i bezpieczeństwa energetycznego oraz zdolności obronnych i ochronnych.

Powiązania z dokumentami na poziomie lokalnym:

Strategia Rozwoju Gminy Radziłów do roku 2030

Strategia Rozwoju Gminy Radziłów do roku 2030 to plan działania wyznaczający strategiczne cele rozwoju gminy w perspektywie kolejnych lat. Ustalenia zawarte w Strategii stanowią podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe średniookresowej i długookresowej polityki rozwoju społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego.

GPR wpisuje się przede wszystkim w następujące cele:

- Społeczeństwo: Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego.
- Infrastruktura i środowisko: Rozwój infrastruktury oraz ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.
- Aktywność gospodarcza: Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej.
- Przestrzenno-funkcjonalne: Zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym gminy.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziłów na lata 2016 – 2023

Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziłów, przyczyniając się do rozwoju rynku pracy, wzmocnienia rodzin i osób najbardziej potrzebujących oraz rozwoju kapitału społecznego, edukacji i kultury w gminie.

GPR wpisuje się w następujące cele:

- Cel I - Rozwój rynku pracy i pomoc osobom bezrobotnym,
- Cel II - Wzmocnienie rodzin i osób najsłabszych,
- Cel III - Rozwój kapitału społecznego, edukacji i kultury w gminie.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Studium jest dokumentem planistycznym określającym politykę zagospodarowania przestrzennego gminy sporządzany dla jej całego obszaru i zawiera wytyczne do planowania miejscowego. Studium pełni rolę koordynacyjną w programowaniu rozwoju gminy.

Zasadniczym celem studium jest umożliwienie prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów stanowi kontynuację celów polityki przestrzennej zawartych w Studium z 2013 roku i uwzględnia strategiczne cele rozwoju gminy zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Radziłów do roku 2030. Ustalenia zawarte w Strategii stanowią podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe średniookresowej i długookresowej polityki rozwoju społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego. Wokół zawartych w dokumencie ustaleń koncentrować się będą działania władz samorządowych, a także innych interesariuszy, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków do dalszego rozwoju gospodarczego i życia mieszkańców wspólnoty samorządowej.

Zasadnicze cele strategiczne to:

- a) społeczeństwo: wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego;
- b) infrastruktura i środowisko: rozwój infrastruktury oraz ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych;
- c) aktywność gospodarcza: wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej;
- d) przestrzenno – funkcjonalne: zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym gminy.

Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny z celami szczegółowymi Studium, a jego realizacja przyczynia się do osiągnięcia rozwoju przestrzennego, poprawy warunków życia mieszkańców i wzrostu gospodarczego.

14. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Analiza projektu „Gminnego Program Rewitalizacji Gminy Radziłów” pod kątem uwarunkowań wymienionych w art. 49. ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko wykazała, że realizacja postanowień w/w dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

Żadne z działań ujętych w projekcie GPR nie należy do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 r. poz. 1839).

Spośród planowanej listy działań znajduje się jedno, które może należeć do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 r. poz. 1839).

Należy do nich działanie:

- Zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury wodno-ściekowej.

W trakcie opracowywania GPR nie są jeszcze dostępne szczegółowe projekty ani rozwiązania dotyczące poszczególnych działań, co uniemożliwia określenie w tym momencie szczegółowego wpływu projektu na środowisko.

Każde z przedsięwzięć inwestycyjnych ujętych w projekcie GPR będzie wymagało sporządzenia i przygotowania odpowiednich projektów, pozwoleń oraz uzgodnień. Projekt GPR nie zawiera i nie zastępuje ocen oddziaływań na środowisko dla działań będących przedsięwzięciami, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839).

15. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Radziłów nie przewiduje wprowadzenia zmian w uchwałach obowiązujących w gminie Radziłów.

16. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Specjalna Strefa Rewitalizacji

W Gminnym Programie Rewitalizacji nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku.

Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

W Gminnym Programie Rewitalizacji nie przewiduje wprowadzenia zmian w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.

Niezbędne zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Planowane przedsięwzięcia infrastrukturalne zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji będą realizowane zgodnie z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego stąd też brak konieczności modyfikacji wskazanego dokumentu.

Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

W wyniku planowanej realizacji projektu P6 "Aktywny Radziłów: Tworzenie ośrodka kultury i rekreacji dla wszystkich grup wiekowych" konieczne jest zmienienie przeznaczenia terenu działek o numerach ewidencyjnych 1220/1, 1225/3, 1225/4 oraz część działki 1571 na tereny usługowe. Realizacja tego projektu wymaga dokonania aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego.

Przedmiotem inwestycji jest rozbudowa, przebudowa, remont oraz zmiana sposobu użytkowania budynku byłej zlewni mleka na cele budynku użyteczności publicznej, tj. świetlicy wiejskiej, wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku oraz infrastrukturą techniczną, zlokalizowaną przy ul. Łomżyńskiej 12 w miejscowości Radziłów, gminie Radziłów, na działkach o numerach ewidencyjnych gr. 1220/1, 1220/2, 1220/4, 1225/1, 1225/3, 1225/4.

Spis tabel:

Tabela 1. Podstawowe informacje o gminie	5
Tabela 2. Lista organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy Radziłów	11
Tabela 3. Szkoły podstawowe i uczniowie	13
Tabela 4. Drogi na terenie gminy	22
Tabela 5. Korzystający z instalacji sieciowych jako % ogółu ludności (w %)	23
Tabela 6. Jednostki delimitacyjne	28
Tabela 7. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze społecznej	32
Tabela 8. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze gospodarczej ..	34
Tabela 9. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze środowiskowej	36
Tabela 10. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	39
Tabela 11. Wyniki analizy wskaźnikowej jednostek delimitacyjnych w sferze technicznej ...	41
Tabela 12. Wyniki analizy wskaźnikowej we wszystkich analizowanych sferach.....	44
Tabela 13. Wyniki analizy wskaźnikowej we wszystkich analizowanych sferach.....	45
Tabela 14. Obszar rewitalizacji	47
Tabela 15. Zjawiska społeczne na obszarze rewitalizacji – Radziłów	50
Tabela 16. Zjawiska gospodarcze na obszarze rewitalizacji – Radziłów	53
Tabela 17. Zjawiska środowiskowe na obszarze rewitalizacji – Radziłów	54
Tabela 18. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne na obszarze rewitalizacji	55
Tabela 19. Zjawiska techniczne na obszarze rewitalizacji.....	56
Tabela 20. Zjawiska społeczne na obszarze rewitalizacji – Słucz	58
Tabela 21. Zjawiska gospodarcze na obszarze rewitalizacji – Radziłów	59
Tabela 22. Zjawiska środowiskowe na obszarze rewitalizacji – Słucz.....	60
Tabela 23. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne na obszarze rewitalizacji – Słucz	60
Tabela 24. Zjawiska techniczne na obszarze rewitalizacji – Słucz.....	62
Tabela 25. Komplementarność międzyokresowa.....	97
Tabela 26. Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych .	103
Tabela 27. Zestawienie wskaźników dla poszczególnych projektów	107
Tabela 28. Zestawienie wskaźników dla celów rewitalizacji.....	108
Tabela 29. Harmonogram realizacji GPR	109

Spis rysunków:

Rysunek 1. Położenie gminy Radziłów	5
Rysunek 2. Gmina Radziłów z podziałem na jednostki delimitacyjne	29
Rysunek 3. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej	33
Rysunek 4. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej	35
Rysunek 5. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej	37
Rysunek 6. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	40
Rysunek 7. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze technicznej	43
Rysunek 8. Obszar zdegradowany	46
Rysunek 9. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na tle gminy	48
Rysunek 10. Obszar rewitalizacji – Radziłów	49
Rysunek 11. Obszar rewitalizacji – Słucz	49

Spis wykresów:

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Radziłów	8
Wykres 2. Przyrost naturalny	8
Wykres 3. Migracje na pobyt stały.....	9
Wykres 4. Struktura demograficzna ludności wg ekonomicznych grup wieku – porównanie 2015 – 2020 r.....	9
Wykres 5. Liczba mieszkańców gminy wraz z prognozą	10
Wykres 6. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (dzieci w wieku 3-6 lat) .	13
Wykres 7. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	14
Wykres 8. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Radziłów	14
Wykres 9. Pracujący na 1000 ludności	16
Wykres 10. Bezrobotni zarejestrowani ogółem i wg płci	16
Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani w 2020 roku (%)	17
Wykres 12. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	17
Wykres 13. Powierzchnia geodezyjna gminy według kierunków wykorzystania	18
Wykres 14. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON	19